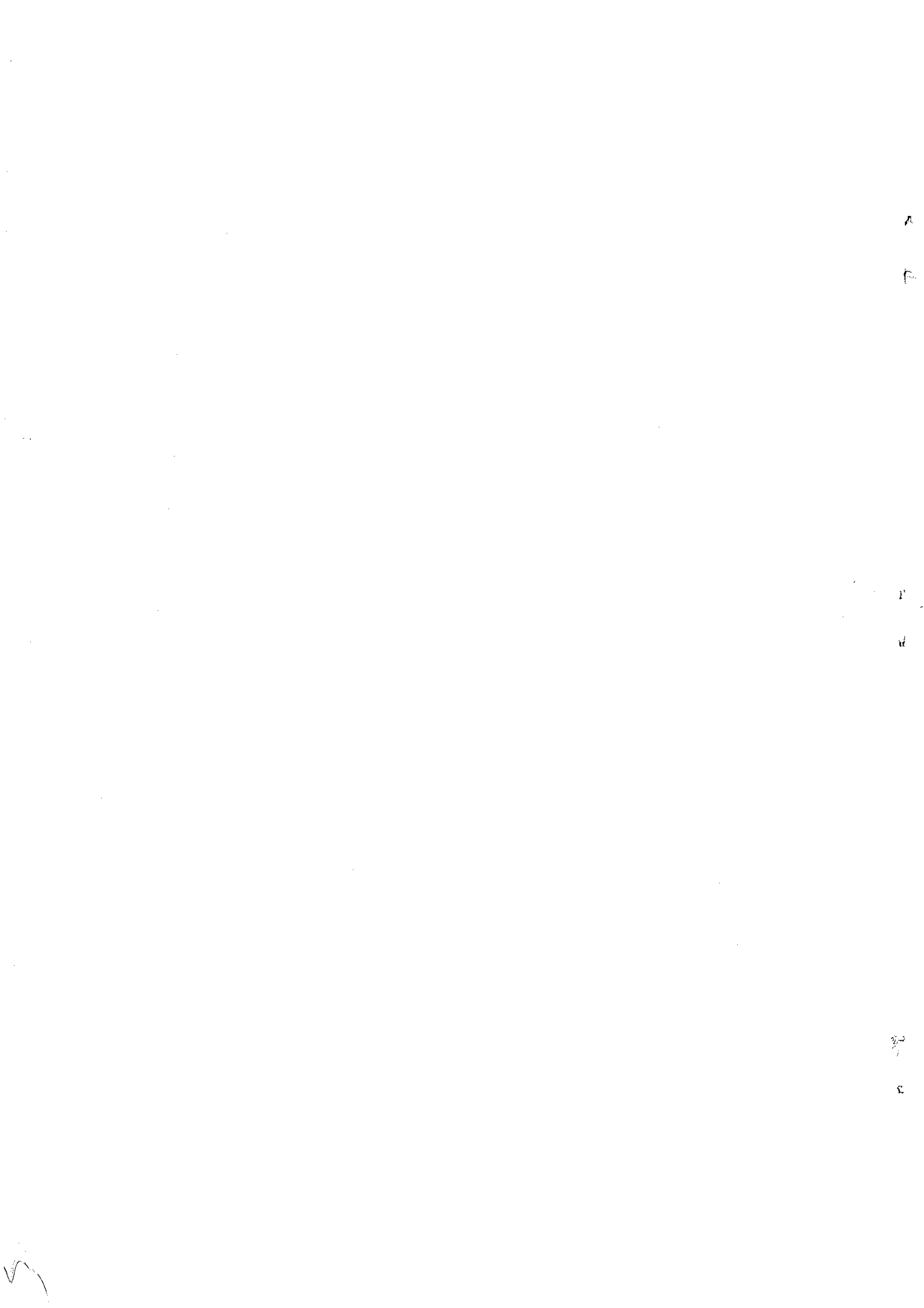

ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ “අංක 02 සැලසුම්” යටතේ පළාත්වලට අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල වගකීම හා කාර්යභාරය පිළිබඳ පර්යේෂණ අධ්‍යයනය

පර්යේෂණ හා සංවර්ධන අංශය
පළාත් පාලනය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා ආයතනය
SRI LANKA INSTITUTE OF LOCAL GOVERNMENT
(SLILG)
(Ministry of Provincial Councils & Local Government)

ප්‍රණාමය

පළාත්වලට බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ පියවරක් ලෙස හඳුන්වා දුන් පළාත් සභාවල සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් පර්යේෂණයක් පැවැත්වීමේ අවශ්‍යතාවය පෙන්වා දුන් වයඹ පළාත් සභාවේ නිටපු නියෝජ්‍ය ප්‍රධාන ලේකම්වරයෙකු හා පළාත් සභා ක්ෂේත්‍රය හා සම්බන්ධ ප්‍රවීණ සම්පත්දායකයෙකු වන සම්පත් එම්. දසනායක මග පෙන්වීම කෘතචේදීව සිහිපත් කළ යුතුය.

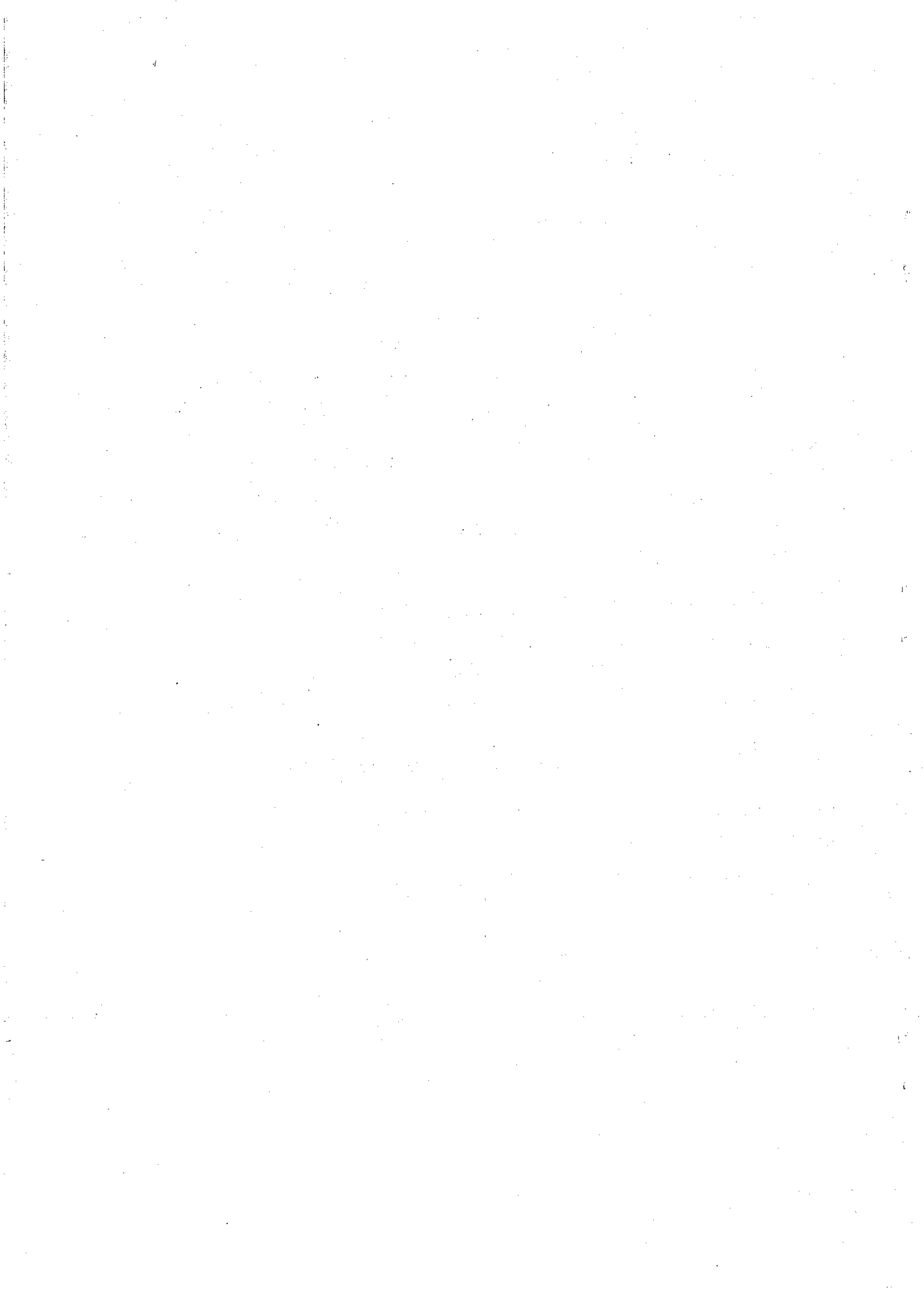
එසේම මෙම මාතෘකාව යටතේ පර්යේෂණයක් පැවැත්වීමටත් ඒ සඳහා ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය තෝර ගැනීමටත් පනුමැතිය ලබා දුන් පාලක මණ්ඩල සාමාජිකයින් ඇතුළු අධ්‍යක්ෂකතුමන්ටත් ස්තූතිය පිරිනැමේ.

එසේම මෙම අධ්‍යයනය සඳහා අවශ්‍ය දත්ත හා තොරතුරු මෙම අංශයේ සම්බන්ධීකරණය මත ප්‍රධාන පර්යේෂක ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය ලලිතා එස්. ප්‍රනාන්දු මහත්මියගේ අධීක්ෂණය යටතේ පළාත් මට්ටමින් රැස්කිරීමට දායක වූ රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයන අංශයේ පර්යේෂකයින්, පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයේ පර්යේෂණ සහකාරවරුන්, හා රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයන අංශයේ තාවකාලික කමිකාචාර්යවරුන් ලෙස සේවය කළ ඒ සඳහා දායක වූ සියලු දෙනා ලබා දුන් සහායද පැසසුම් සහගතය.

තවද, මෙම පර්යේෂණ අධ්‍යයනයෙහි ප්‍රධාන පර්යේෂක ලෙස කටයුතු කරමින්, පර්යේෂණ සහායක කණ්ඩායම මෙහෙයවීමට කටයුතු කළ ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලයේ පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා වූ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයේ අධ්‍යක්ෂ ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය ලලිතා එස්. ප්‍රනාන්දු මහත්මියගේ දායකත්වයද ඇගයීමට ලක්කළ යුතුය. එසේම විශ්ලේෂණය කරන දත්ත හා තොරතුරු ඇසුරෙන් අවශ්‍ය නිගමන හා නිර්දේශ කෙටුම්පත්කොට මෙම අංශයේ මගපෙන්වීම මත අවසන් පර්යේෂණ වාර්තාව සම්පාදනය කිරීමටද දායකවීම සම්බන්ධයෙන් ඇයට කෘතචේදීත්වය පළකර සිටිමි.

13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මඟින් පළාත් සභා වෙත පැවරුණු බලතල යටතේ (ලැයිස්තු අංක එක පළාත් සභා ලැයිස්තුව මඟින්) ලැබී ඇති බලතල ප්‍රකාරව සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල වගකීම හා කාර්යභාරය පිළිබඳ පසුගිය වසර 30කට වැඩි කාලය තුළ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් යම් අවබෝධයක් ලැබීමට මෙම අධ්‍යයනය ඉවහල්වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ (පර්යේෂණ හා සංවර්ධන)
පළාත් පාලනය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා ආයතනය

පෙරවදන

මධ්‍යම රජය සතු බලතල පළාත්වලට බෙදා හැරීමේ පියවරක් ලෙස 13වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පරිදි 1988 දී ස්ථාපිත කරන ලද පළාත් සභා ක්‍රමය ආරම්භ කොට මේ වනවිට දශක තුනකට වැඩි කාලයක් ගතවී ඇත.

එහෙත් පළාත් සභා ලැයිස්තුව යටතේ පළාත් සභාවලට ලබාදී ඇති බලතල භාවිතාකොට එක් එක් පළාත්වල ආර්ථික තත්ත්වය නංවාලීම සඳහා සැලසුම් සකස්කොට (අංක 02 සැලසුම් යටතේ) ක්‍රියාත්මකකොට තිබේද යන්න හා ඒවායේ ප්‍රගතිය කෙබඳුද යන්න පිළිබඳව මෙතෙක් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදුකොට නොමැත.

එබැවින් පළාත් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් සමාජය තුළ දැඩි අවධානයක් යොමුවී ඇති මෙම අවධියේ දිවයිනේ ස්ථාපිත පළාත් සභා නවය(09) මඟින් සැලසුම් සකස් කිරීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සාර්ථක/අසාර්ථකභාවය, මුහුණදී ඇති ගැටළු, අභියෝග හා ප්‍රගතිය පිළිබඳ පුළුල් අධ්‍යයනයක් මඟින් කරුණු කරණා සොයාබැලීම කාලෝචිත මාතෘකාවක් බවට පත්වී ඇත.

තවද එක් එක් පළාත් සභාවලට ප්‍රඥප්ති පනවා ගැනීම මඟින් පළාත්වල ආර්ථික කටයුතු නංවාලීම උදෙසා ආයතන පිහිටුවා ක්‍රියාත්මක කිරීම හා ඒවා මඟින් ළඟාකරගෙන ඇති සාර්ථකත්වය පිළිබඳ ඊට අදාළ බලධාරීන්ගෙන් ලබාගන්නා ලද දත්ත හා තොරතුරු විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් හා ඒ සම්බන්ධව ඉදිරිපත්කොට ඇති ලේඛන ආදියද පරිශීලනය කිරීම මඟින් මෙම අධ්‍යයනයේ නිගමන හා නිර්දේශ ඉදිරිපත්කොට ඇත.

ඒ අනුව පර්යේෂණ අධ්‍යයනය මඟින් අවධානය යොමුකොට ඇති කරුණු කාරණාවල පවත්නා ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව හඳුනාගෙන ඇති ඌණතා නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්තිමය තීරණවලට එළඹීමට මෙම අධ්‍යයනය පාදක කරගැනීමටද හැකිවනු ඇත.

හඳුනාගත් දුර්වලතාවයන් හා ඒවා නිවැරදි තත්ත්වයට පත්කිරීමට ගතයුතු පියවර සම්බන්ධයෙන්ද ඉදිරිපත්කොට ඇති නිර්දේශ පිළිබඳවද අවධානය යොමුකිරීමෙන් පළාත් සභාවල සැලසුම්වලට අදාළ අඩුලුහුඬුකම් අවම කරගැනීමටද මෙම අධ්‍යයනය රුකුලක් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ (පර්යේෂණ හා සංවර්ධන)
පළාත් පාලනය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා ආයතනය

පටුන

1	පර්යේෂණ කණ්ඩායම	2
2	විධායක සාරාංශය.....	3
3	හැඳින්වීම	5
4	අධ්‍යයනයේ පසුබිම සහ ගැටලුව හඳුනා ගැනීම	7
5	අධ්‍යයන ගැටලුව	9
6	අධ්‍යයනයේ අරමුණු	10
7	සාහිත්‍ය විමර්ශනය	11
8	අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය	20
9	අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම.....	21
10	දත්ත විශ්ලේෂණය	22
11	එක් එක් පළාත් සභාවට ආවේණික ගැටලු හා ඒවා විසඳාගැනීම සඳහා සුදුසු යෝජනා	43
12	යෝජනා සහ නිර්දේශ.....	53
13	ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සම්මුඛ පරීක්ෂණය	59
14	සාරාංශය.....	64
15	ආශ්‍රිත මූලාශ්‍ර	65

1 පර්යේෂණ කණ්ඩායම

1. ප්‍රධාන පර්යේෂක : ජේ. මහාචාර්ය ආර්. ලලිතා එස්. ප්‍රනාන්දු, අධ්‍යක්ෂ, පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය

2. පර්යේෂණ සහකාර :

- ඊ.ඒ. අයි. කුලරත්න, පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය
- අයි. පී. සමරනායක, පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය
- එච්.ඩී. එම්. කොශලො ගීතමාලී, පාලනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය

3. අනෙකුත් පර්යේෂකයන් :

- ආචාර්ය ආර්. පී. සී. කේ. ජයසිංහ, ජේ.කලීකාචාර්ය, රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
- අරුණා මුතුලිංගම්, ජේ.කලීකාචාර්ය, රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
- එම්. එස්. දිමුතු කුමාරි, කලීකාචාර්ය (පරිවාස), රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
- එම්. එල්. යූ. කේ. පියසේන, කලීකාචාර්ය (පරිවාස), රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය

4. දත්ත එක්රැස් කරන්නන්

- ආර්. එම්. එන්. එන්. සෙනෙවිරත්න, සහකාර කලීකාචාර්ය (තාවකාලික), රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
- එස්. ජයමති, සහකාර කලීකාචාර්ය (තාවකාලික), රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
- ඩබ්. කේ. ඩබ්. එස්. කුමාරි, සහකාර කලීකාචාර්ය (තාවකාලික), රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය

2 විධායක සාරාංශය

ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයෙහි පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ “අංක 02 සැලසුම්” යටතේ පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල වගකීම හා කාර්යභාරය පිළිබඳ පළාත් සභා 09 ඇසුරින් සිදු කරන ලද පර්යේෂණ අධ්‍යයනය මඟින් පළාත් සභාවල සැලසුම් සකස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය, සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම, ප්‍රගති සමාලෝචන ක්‍රමවේදය, සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතල භාවිත කිරීම, පළාත් සභාවල ඵලදායීතාව වැඩිදියුණු කිරීමට අදාළ යෝජනා යන මාතෘකා ඔස්සේ කරුණු අධ්‍යයනය කෙරිණි.

මෙහිදී අප විසින් අපේක්ෂිත අරමුණ ඉටු කරගැනීම සඳහා පළාත් සභා නවය ම ආවරණය වන පරිදි සෑම පළාත් සභාවක ම ඇති අමාත්‍යාංශ පහ ම ආවරණය වන සේ පළාත් සභාවේ නියෝජ්‍ය ප්‍රධාන ලේකම්-සැලසුම්, ප්‍රධාන සැලසුම් අංශයේ නිලධාරීන් සහ එකිනෙක අමාත්‍යාංශවල ලේකම්, අධ්‍යක්ෂ (සැලසුම්), සහකාර අධ්‍යක්ෂ (සැලසුම්) යන නිලධාරීන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා මඟින් ප්‍රාථමික දත්ත එක්දස් කරගැනීම සිදු විය. ඊට අමතරව එක් පළාත් සභාවක එක් අමාත්‍යාංශයක් මඟින් ක්‍රියාත්මක කරන්නා වූ තෝරාගත් ව්‍යාපෘතියක ප්‍රතිලාභ ලබන පිරිස අතුරින් අවම වශයෙන් 20 දෙනෙකු සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම මඟින් අදාළ ව්‍යාපෘතියේ ඵලදායීතාව පිළිබඳව ද දත්ත එක්දස් කරගන්නා ලදී.

එක්දස් කරගත් දත්ත විශ්ලේෂණයට ලක් කිරීමෙන් අනතුරුව මතු දැක්වෙන ගැටලු ප්‍රධාන වශයෙන් හඳුනාගැනීමට අපට හැකි විය.

- සමගාමී ලැයිස්තුව හා සම්බන්ධ ගැටලුසහගත තත්ත්ව
- සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ගැටලු
- අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම්
- රේඛීය අමාත්‍යාංශ මඟින් සිදු කරන මැදිහත් වීම්/ ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති වීම
- මානව සම්පත හා සම්බන්ධ ගැටලු

ඒ අනුව ඉහත කී ගැටලු සහගත තත්ත්ව විසඳාගැනීමටත්, තවදුරටත් පළාත් සභාවල ඵලදායීතාව වැඩිදියුණු කරගැනීමටත් මතු දැක්වෙන යෝජනා සහ නිර්දේශ අප විසින් ඉදිරිපත් කර ඇත.

- ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා බලතල ලබාදී පළාත් සභා ශක්තිමත් කළ යුතු ය.
- සමගාමී ලැයිස්තුව ඉවත් කොට එහි ඇති බලතල මධ්‍යම රජයට හා පළාත් සභා වෙත ලබාදිය යුතු ය.
- රජය විසින් වැඩි මුදලා බලතල ප්‍රමාණයක් පළාත් සභා වෙත ලබාදිය යුතු ය.
- පළාත් සභාවල සැලසුම් සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ජාතික මට්ටමේ ප්‍රතිපත්තිවල සහාය පැවතිය යුතු ය.

- පළාත් සභාවල මානව සම්පත දියුණු කළ යුතු ය.
- වඩා සාර්ථක දත්ත පද්ධතියක් ඇති කොට ක්‍රියාත්මක කොට පවත්වාගෙන යා යුතු ය.
- රේඛීය අමාත්‍යාංශ විසින් ප්‍රතිපත්ති සැකසීම සිදු කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය පළාත් සභා වෙත ලබාදිය යුතු ය.
- පළාත් සභා මට්ටමින් සිදු කරන විගණනය විධිමත් කිරීම.
- සියලු ම පරිපාලන සහ ක්‍රමසම්පාදන සේවකයන් ඒකාබද්ධ සේවයක් යටතට බඳවාගෙන අදාළ විෂයයන් සඳහා විශේෂීකරණය කළ යුතු ය.
- ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලනමය සංවිධාන ධුරාවලිය නිවැරදි විය යුතු ය.

3 හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාව යනු මධ්‍යම රජය, පළාත් සභා සහ පළාත් පාලන යනුවෙන් මට්ටම් ත්‍රිත්වයකින් සමන්විත වූ ඒකීය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජයකි. ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13 වන සංශෝධනය මඟින් හඳුන්වාදුන් පළාත් සභා එහි දෙවන පාලන මට්ටම වේ. පළාත් සභා පාලනය වන්නේ 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත යටතේ ය. ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව පළාත් සභාවලට කෘෂිකර්මය, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, නිවාස, පළාත් පාලන, සැලසුම්, මාර්ග ප්‍රවාහනය හා සමාජ සේවා ඇතුළු විවිධ කාරණා සම්බන්ධයෙන් බලය ඇත.

වර්ෂ 1833 දී බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් මුල් වරට පළාත් ක්‍රමය පිහිටුවන ලදී. එහිදී රජයේ වියදම් අඩු කිරීම පිණිස කෝල්බැක් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව මඟින් කරන ලද නිර්දේශවලට අනුව ශ්‍රී ලංකාව පළාත් පහකට (05) කට බෙදනු ලැබී ය (හේරත් සහ හේරත්, 2016). එහෙත් පසුකාලීන ව එනම් ඊළඟ ශතවර්ෂයේදී පරිපාලන කටයුතුවලින් බොහොමයක් දෙවන පරිපාලන මට්ටම වූ දිස්ත්‍රික් පරිපාලන මට්ටමට විතැන් වීමත් සමඟ පළාත් ක්‍රමය තවදුරටත් නාමමාත්‍ර එකක් පමණක් විය. එහෙත් පසු කාලයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති වූ සිවිල් යුද්ධය නිමා කිරීමේ අරමුණින් 1987 දී ඇති කරගත් ඉන්දු ශ්‍රී ලංකා ගිවිසුමෙහි අවශ්‍යතාවක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව තුළ බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ අරමුණින් ශ්‍රී ලංකා රජය පළාත් වෙතට බලය බෙදා හරින ලදී. සෑම පළාතක ම පළාත් සභා පිහිටුවා ඒවාට අදාළ කාර්යභාරය, වගකීම් සහ සම්බන්ධතා මොනවා ද යන්න අර්ථ දක්වා ඇති අතර පළාත් සභා මට්ටමින් බලතල සහ කාර්යයන් ඉටු කිරීමට බලය සහිත ව්‍යුහයන් හා තනතුරු මාලාවක් ලබාදී ඇත. මූලික ව පළාත් සභා හඳුන්වාදී ඇත්තේ උතුරු නැගෙනහිර ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට පිළියමක් ලෙස, ඉන්දියානු රජයේ බලපෑමෙන් උතුරු නැගෙනහිර බලය බෙදීම පෙරදැරි කරගෙන වුවත් පසුකාලීන ව මුළු රටට ම පළාත් සභා ක්‍රමය හඳුන්වාදෙන ලදී. පළාත් සභා සතු බලය සහ කාර්යයන් ඒවා ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන රාජ්‍ය සන්දර්භය මෙන්ම ඉතා මත් වැදගත් ය. පළාත් සභා වෙත බලය විමධ්‍යගත කිරීම මඟින් අපේක්ෂා කර ඇත්තේ ජනතාවට වඩාත් සමීප ව කටයුතු කරමින් රාජ්‍ය බලය සහ අධිකාරිය යොදාගෙන රාජ්‍ය සේවාව වඩාත් කාර්යක්ෂම සහ ඵලදායීව පළාත් සභා හරහා සිදු කිරීම යි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ගෙනෙන ලද දහතුන්වන සංශෝධනය (13) යටතේ ඇති නවවන උපලේඛනය මඟින් පළාත් සභාවල විෂයයන් හා කාර්යයන් වෙන් කර දක්වා ඇත. පළාත් සභා ලැයිස්තුව, සමගාමී ලැයිස්තුව හා ආංචාන ලැයිස්තුව යන ලැයිස්තු තුනක් මඟින් එම විෂයයන් හා කාර්යයන් පැහැදිලි ව දක්වා ඇත.

පළාත් සභා ලැයිස්තුව - සවිස්තරාත්මක විෂයයන් 37 කින් සමන්විත මෙම ලැයිස්තුවට පොලිසි හා මහජන සාමය, පළාතට අදාළ සැලසුම්, අධ්‍යාපන හා අධ්‍යාපන සේවා, පළාත් පාලනය, සමාජ සේවා හා පුනරුත්ථාපනය, කෘෂිකර්ම හා ගොවිජන සේවා, ග්‍රාම සංවර්ධනය යන විෂය ඇතුළත්ය.

සංවිධාන ලැයිස්තුව - පුළුල් විෂයයන් 16 කින් සමන්විත වූ රාජ්‍ය ආරක්ෂාව හා ජාතික සුරක්ෂිතභාවය, විදේශ කටයුතු, විදේශ වෙළඳාම, කැපැල් හා විදුලි සංදේශ, මුදල් පිළිබඳ කටයුතු, ආගමන හා විගමන, මැතිවරණ, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යා ලේඛන, ජාතික හා අන්තර් ජාතික රාමුවකට මෙන් ම සමස්ත රට සම්බන්ධයෙන් වැදගත් වන පොදු විෂයයන් මීට අයත් වේ.

සමගාමී ලැයිස්තුව - මෙය විෂයයන් 36 කින් සමන්විත පළාත්බඳ යෝග්‍යතාවකින් යුක්ත වූ හා ජාතික රාමුවකට වැදගත් වන්නා වූ විෂය ඇතුළත්ය.

මෙම ලැයිස්තු තුන අතුරින් පළාත් සභාවල බලතල හා කාර්යයන් පළාත් සභා ලැයිස්තුව තුළ අන්තර්ගත වන අතර ඒවාට අදාළ ප්‍රඥප්තීන් පැනවීමේ බලය පළාත් සභාවලට පවතින බව පනතේ සඳහන්ය. ඊට අමතරව සමගාමී ලැයිස්තුවේ දක්වා ඇති විෂයයනට අදාළ කාර්යයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ද මධ්‍යම රජයට මෙන් ම පළාත් සභාවලට ද පනතින් බලතල ලබාදී ඇත. එහෙත් එම ලැයිස්තුවේ යම් කරුණක් පිළිබඳ ප්‍රඥප්ති සැකසීමට පාර්ලිමේන්තුවේ අවසර පැවතිය යුතු ය.

ඒ අනුව පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් පිළිබඳ විධිවිධාන අන්තර්ගත වන්නේ පෙර කී ලැයිස්තු ත්‍රිත්වය අතුරින් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේය. මෙම අධ්‍යයනය මඟින් මූලිකව ම අපේක්ෂා කරනුයේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ “අංක 02 සැලසුම” යටතේ පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල වගකීම හා කාර්යභාරය පිළිබඳ ව ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන පළාත් සභා නවය ආශ්‍රය කරගෙන විමර්ශනයක් සිදු කිරීම යි. එහිදී සැලසුමක් සකස් කරන ආකාරය, ක්‍රියාත්මක කිරීම, ප්‍රගති සමාලෝචනය ආදී වූ සැලසුම්වලට සම්බන්ධ විවිධ පැතිකඩ පිළිබඳ පුළුල් විමසා බැලීමක් සිදු කෙරෙයි. තව ද පළාත් සභාවලට ලබාදී ඇති බලතල ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කර තිබේ ද යන්න පරීක්ෂා කිරීම පුළුල්ව පර්යේෂණයට භාජනය කළ යුතු කරුණකි. මෙම අධ්‍යයනය මඟින් එම කරුණ පිළිබඳව ද පුළුල්ව විමසා බැලෙනු ඇත.

4 අධ්‍යයනයේ පසුබිම සහ ගැටලුව හඳුනාගැනීම

මධ්‍යම රජය වෙත පමණක් සංකේන්ද්‍රණය වී පැවති බලතල පළාත් සභා වෙත විතැන් කිරීමෙන් මහජනතාවගේ අවශ්‍යතා පළාත් මට්ටමින් හෝ ප්‍රදේශීය මට්ටමින් වඩාත් කාර්යක්ෂම හා ඵලදායී ලෙස ඉටු කරගැනීමට හැකියාව ඇත. බලය විමධ්‍යගත කිරීම මඟින් සංවර්ධනය වෙගවත් කිරීමේ පියවරක් ලෙස 1987 දී පළාත් සභා ක්‍රමය ආරම්භ කොට මේ වන විට වසර 30 කට අධික කාලයක් පසු කර ඇත.

එහෙත් මෙම පළාත් සභා ක්‍රමය හඳුන්වාදීමේදී එය බලය විමධ්‍යගත කිරීම පිළිබඳව විධිමත් ලෙස සහ ක්‍රමානුකූල අධ්‍යයනයකින් යුතුව, ඒ පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධයක් ඇතිව , පුළුල් සාකච්ඡාවකින් පසුව සිදු කරනු වෙනුවට ඒ පිළිබඳ සාමාන්‍ය ජනයා දැනුවත් කිරීමකින් තොර ව සැලසුම් සහගත නොවන අන්දමින් සිදු වූ ක්‍රියාවලියක් බව පෙනේ. මේ හේතුවෙන් සාමාන්‍ය මහජනතාව තුළ මේ පිළිබඳ සුබවාදී ආකල්පයක් නොවී ය. එම පළාත් සභා ක්‍රමය රටට හඳුන්වාදීමේදී එය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදීන් ප්‍රායෝගික ගැටලු රැසකට මුහුණදීමට සිදු ව තිබේ (හේරත් සහ හේරත්, 2016). විශේෂයෙන් මධ්‍යම රජය සහ පළාත් සභා අතර බලතල සම්බන්ධයෙන් ද නොයෙකුත් ගැටලු පැන නැඟී ඇත. නීතිමය ගැටලු, මූල්‍යනය පිළිබඳ ගැටලු, බදු අය කිරීමට බලය තිබුණ ද ප්‍රදේශීය වශයෙන් බදු ගෙවීමට හැකියාවක් ඇති පුද්ගලයන් සීමා සහිත වීම, පළාතේ බදු ආදායම මධ්‍යම රජය විසින් ලබාගැනීම නිසා පළාත් සභාවලට මධ්‍යම රජය මත යැපීමට සිදු වීම වැනි ප්‍රශ්න ඉන් සමහරකි.

ජන වාර්ගික අර්බුදයට විසඳුමක් ලෙස ඉදිරිපත් වූ පළාත් සභා ක්‍රමය ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක වීම ආරම්භ වූයේ 1988 සිට ය. 1988 ප්‍රථම පළාත් සභා මැතිවරණය පැවැත්විණ. පළාත් සභා පිහිටුවීමේ 1987 අංක 42 දරන පනත සහ එයට සම්බන්ධ අන්තර්කාලීන යෝජනා ද පදනම් කොටගෙන උතුරු-නැගෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවන ලදී. ප්‍රථම පළාත් සභා මැතිවරණයෙන් උතුරු-නැගෙනහිර පළාත් සභාවේ බලය E.P.R. L. F. සංවිධානය හිමි කරගත් අතර මහ ඇමැති ලෙස වර්ධරාජා පෙරුමාල් මහතා පත් විය. එහෙත් මෙම පළාත් සභාවලට නියමිත පරිදි බලය පැවරීමක් මධ්‍යම ආණ්ඩුව මඟින් සිදු වී නොමැති බව හේමන්ත (2006), "ශ්‍රී ලංකාවේ ජන වාර්ගික අර්බුදය සම්බන්ධ එකඟතා සහ විරෝධතා" යන කෘතියෙහි දක්වා ඇත.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13 වන සංශෝධනය මඟින් ස්ථාපිත කරන ලද පළාත් සභා ලැයිස්තු තුනක් (03), එනම් පළාත් සභා ලැයිස්තුව, සමගාමී ලැයිස්තුව හා සංවිකල ලැයිස්තුව යනාදිය යටතේ බලතල පවරා පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ අංක 02 සැලසුම් යටතේ පළාත්වලට අදාළ “ආර්ථික සැලසුම්” බලතල රාශියක් ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස පළාත් සභාවලට ලබාදී ඇත.

එහෙත් එලෙස ඒ ඒ පළාත් සභා විසින් එකී පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති බලතල භාවිත කිරීම මඟින් පළාතේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා සැලසුම් සකස් කර ඇත් ද, ඒවා ක්‍රියාත්මක කර තිබේ ද යන්න විධිමත් ලෙස සොයා බැලීමක් මෙතෙක් සිදු වී නොමැත. එබැවින් වසර 30 කට ආසන්න කාල සීමාව තුළ පළාත් සභාවලට ලබාදී ඇති බලතල භාවිත කිරීම සම්බන්ධයෙන් ක්ෂේත්‍ර ගණනාවක් ඔස්සේ අධ්‍යයනය කළ

යුතුව ඇත. ඒ අතුරින්ද මධ්‍යම රජයේ ප්‍රතිපාදනවලින් බැහැර ව ලැබී ඇති බලතල උපයෝගී කරගෙන පළාත් මට්ටමින් ආර්ථික සැලසුම් සකස් කොට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඒ ඒ පළාත් සභා කටයුතු කොට ඇත්තේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම වර්තමානයේදී වඩාත් අවධානය යොමු වූ පර්යේෂණ මාතෘකාවක් බවට පත් වී ඇත.

පළාත් සභා බොහෝ විට මධ්‍යම රජයේ අරමුදල් මත යැපෙයි. මධ්‍යම රජයේ සමස්ත ආදායමෙන් පළාත් සභාවල සංවර්ධන කටයුතු සඳහා ලැබෙනුයේ 10% ක් වැනි සුළු ප්‍රමාණයක් වන අතර ඉතිරි 90% පුනරාවර්තන වියදම් සහ වැටුප් හා නඩත්තු කටයුතු සඳහා වියදම් කර ඇත. මේ අනුව පෙනී යන්නේ පළාත් සභා විසින් පළාතේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා සංවර්ධන සැලසුම් දියත් කිරීමේදී අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් තරම් නොමැති වීම ද විශාල ගැටලුවක් වන බව යි. මන්ද යත්, එවිට එකී සැලසුම් ක්‍රියාවට නැංවීමෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ළඟා කරගැනීමට නොහැකි වන නිසාය.

උතුරු නැහෙනහිර ජන වාර්ගික අර්බුදයට විසඳුමක් වශයෙන් ඇති කරන ලද පළාත් සභා ක්‍රමය වර්තමානය වන විට පවා එහි අපේක්ෂිත අරමුණු ළඟා කරගැනීමට සමත් වී නොමැත. මේ නිසා “සුදු අලියකු” ලෙසින් වර්තමානයේ හඳුන්වනු ලබන පළාත් සභා බලාපොරොත්තු වූ පරිදි අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ඉටු කර නොමැති අතර රජයේ භාණ්ඩාගාරය වෙත අනවශ්‍ය බරක් ඇති කොට ඇත. එසේ ම පළාත් සභාවලට නිසි බලතල බෙදාදී ඇත් ද යන්න ද ගැටලු සහගත ය (ප්‍රනාන්දු ආර්. එල්. එස්., 1992).

ඒ අනුව පළාත් සභා ලැයිස්තුව යටතේ එන “ආර්ථික සැලසුම්” ක්‍රියාත්මක කිරීමට පළාත් සභාවලට ලබාදී ඇති බලතල අනුව අදාළ පළාත් සභා ක්‍රියාත්මක වී ඇත් ද? ක්‍රියාත්මක වී ඇත්නම් එකී ආර්ථික සැලසුම් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ළඟා කරගෙන ඇත්ද? එසේ නැතිනම් එයට හේතු මොනවා ද? මෙවැනි ගැටලු රාශියක් පවතින අතර ප්‍රධාන වශයෙන් පහත පර්යේෂණ ගැටලුව කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරේ.

5 අධ්‍යයන ගැටලුව

- පළාත් සභාවලට තමන් වෙත පැවරී ඇති බලතල භාවිත කර පළාතේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා කටයුතු කළ හැකි ද?
- එසේ කටයුතු කර තිබේ ද?

ඒ අනුව ඉහත සඳහන් කළ ගැටලු සහගත තත්ත්වයන් පිළිබඳ සොයා බලා අවශ්‍ය නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරනු ලැබේ. එය මතු දැක්වෙන අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීම උදෙසා ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිත ය.

6 අධ්‍යයනයේ අරමුණු

දැනට පවතින ද්විතීයික දත්ත සහ පළාත් සභාවලින් රැස් කරගන්නා ප්‍රාථමික දත්ත විශ්ලේෂණය කොට විග්‍රහ කිරීම මගින් පහත දැක්වෙන අරමුණු ළඟා කර ගැනීමට අපේක්ෂිත ය.

1. පළාත් සභාවලට දී ඇති බලතල ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකියාව පවතී ද?
2. වාර්ෂික ව සැලසුමක් පිළියෙල කරනු ලැබේද ? පිළියෙල කරනු ලැබේ නම් එය සිදුකරන ක්‍රමවේදය සහ ඊට අදාළ ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ සොයා බැලීම.
3. සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය අරමුදල් ලැබේ ද සහ එසේ අරමුදල් ලැබෙන මාර්ග, අරමුදල් නො ලැබේ නම් ඇති වි ඇති තත්ත්වය, අරමුදල් නිසි පරිදි ලැබේ නම් සැලසුම් අපේක්ෂා කළ පරිදි ඉටු වී ඇත්ද යන්න පිළිබඳ සොයා බැලීම.
4. සැලසුම් අපේක්ෂා කළ පරිදි ඉටු වන්නේ නම් කලින් කළ ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ කුමක් ද යන්න සොයා බැලීම.
5. වසර අවසානය වන විට සැලසුම්වලින් සාර්ථක ප්‍රතිඵල අත් වී ඇත් දැයි විමසා බැලීම.
6. එසේ නොමැති නම් එම තත්ත්වය මඟ හැරවීමට ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම.
7. අදාළ විෂය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී රජයේ උපදෙස් නිසි පරිදි පිළිපැද තිබේ දැයි සොයා බැලීම.
8. පළාත් සභාවල ඵලදායීතාව වැඩිදියුණු කිරීමට අදාළ යෝජනා හා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම.

7 සාහිත්‍ය විමර්ශනය

මෙහිදී අධ්‍යයනයට අදාළ ප්‍රධාන මාතෘකා වන පළාත් සභා ක්‍රමය සහ විමධ්‍යගතකරණය යන මාතෘකා පිළිබඳ විවිධ පර්යේෂකයන් දක්වා ඇති අදහස් පිළිබඳ කෙටියෙන් විමසා බැලෙයි.

පළාත් සභා ක්‍රමයේ ඉතිහාසය

අතීතයේ පටන් ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදා හැරීම සහ ප්‍රදේශීය පාලනය ආදි සංකල්ප පැවති බව අතීත මූලාශ්‍ර පිරික්සන විට පෙනී යන කරුණකි. අතීතයේදී ඓතිහාසික රාජ්‍ය පාලන යුගයන්හිදී පවා ප්‍රදේශීය පාලනයක් පැවති බවත් ඒ ඒ ප්‍රදේශ පාලනයට වෙන ම නායකයන් සිටි බවත් පෙනී යයි.

අනුරාධපුර යුගයෙන් පසු ශ්‍රී ලංකාව රුහුණු, පිහිටි හා මායා රට යනුවෙන් කොටස් තුනකට බෙදා වෙන ම නායකයන් තිදෙනකු යටතේ පාලනය වූ බව මහාවංසය ආදී වූ පුරාණත ඉතිහාස ග්‍රන්ථවල සඳහන් වේ. අබේසිංහ (1966) උපුටා දක්වන ප්‍රනාන්දු, ආර්. එල්. එස් (1992) ට අනුව සිංහල රාජධානියේ පරිපාලන ව්‍යුහය “දිසාවන්” ලෙස කොටස් හතරකට බෙදනු ලැබූ අතර එම දිසාවන් “කෝරලේ” යනුවෙන් තවත් උප අංශවලට බෙදා පැවතිණ. එම “කෝරලේ” නැවත “පත්තු” යනුවෙන් හැඳින්වෙන කොටස් කිහිපයකට බෙදා පාලනය කෙරිණ. එය රජුගේ අධිකාරිය අනුව පළාත්, දිස්ත්‍රික්ක සහ ගම දක්වා පහළට ගලා ගිය විධිමත් ධුරාවලි පද්ධතියකට අනුව ක්‍රියාත්මක විය.

මෙම නිලබල ව්‍යුහය තුළ “ගම් සභා” ඇති වූ අතර එය ශ්‍රී ලංකාවේ විමධ්‍යගතකරණය පිළිබඳ වූ ප්‍රථම ලක්ෂණය වශයෙන් දැක්විය හැකි ය. ගම් සභාවල ප්‍රධාන වගකීම වූයේ ගමේ ජීවිතයේ අවශ්‍යතා ගමේ ප්‍රජාවගේ කීරණ මත සලකා සපුරාගැනීම යි. මෙම පරිපාලන පද්ධතිය විදේශීය නීතිය යටතේ පවා දිගට ම ක්‍රියාත්මක වූ අතර අදටත් දිස්ත්‍රික් පරිපාලනයේ පදනම වශයෙන් මෙය ක්‍රියාත්මක වේ.

අනතුරුව ශ්‍රී ලංකාව විදේශීය ජාතිකයන්ගේ (පෘතුගීසි, ලන්දේසි, ඉංග්‍රීසි) ආක්‍රමණයන්ට නතු විය. මේ අතුරින් අවසාන වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව යටත් කරගත් ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන්ගේ පාලන සමයේදී ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත්බද පරිපාලනය, දිස්ත්‍රික් පරිපාලනය සහ පළාත් පාලන ආයතන පද්ධතිය ලෙස වෙනස් වූ විමධ්‍යගත පරිපාලන පද්ධති තුනක් (03) පැවතිණ. මෙයින් පළාත්බද පරිපාලනය මුළු රට පුරා ම ක්‍රියාත්මක විය. ඒ අනුව ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන් විසින් ශ්‍රී ලංකාව පළාත් පහකට (05) කට බෙදා වෙන් කොට එක් එක් පළාත රජයේ නියෝජිතයෙකු යටතේ (Government agent) පාලනය කරන ලදී. ඒ 1833 දී කෝල්බෘක් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව විසින් රජයේ වියදම් අඩු කිරීම සඳහා කරන ලද යෝජනාවකට අනුව ය. ඒ අනුව උතුරු පළාත, නැඟෙනහිර පළාත, දකුණු පළාත, බස්නාහිර පළාත හා මැද පළාත යනුවෙන් පළාත් පහක් ඇති කොට ඒවා එක ම නීතියක් යටතේ පාලනය කරන ලදී. පසුව 1845 දී වයඹ පළාත ද, 1873 දී උතුරුමැද පළාත ද, 1886 දී ලාව පළාත ද, 1889දී සබරගමුව පළාත ද වශයෙන් තවත් පළාත් හතරක් (04) ක් එක් වී මුළු පළාත් සංඛ්‍යාව නවයක් (09) ක් බවට පත් වූ අතර එකී පළාත් නවයේ පරිපාලන සීමා අද වන තෙක් ම නොවෙනස් ව පවතියි. (හේරත් සහ හේරත්, 2016).

පෙර සඳහන් කළ ගම් සභා ක්‍රමය බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේදී නැවත හඳුන්වාදෙනු ලැබිණි. වර්තමාන පළාත් පාලන ආයතන බිහි වීමේ මූලික පදනම වූයේ මෙම ගම් සභා නම් වූ ආයතන විශේෂයි. ඒ අනුව 1871 දී බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත රජය මඟින් අංක 1871 ගම් සභා ආඥා පනත හඳුන්වාදෙන ලදී. අනතුරුව 1920 දී අංක 11 දරන පළාත් පාලන ආඥා පනත හඳුන්වාදෙමින් රට පුරා ම “දිස්ත්‍රික් සභා” ඇති කරන ලදී. ඒවා පසු කාලයකදී “නාගරික සභා” යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. 1946 දී “සුළු නගර ආඥා පනත” යටතේ සුළු නගර සභා පිහිටවූ අතර එසේ වරින් වර පිහිටවූ පළාත් පාලන ආයතන 1980 වන විට මහා නගර සභා, නගර සභා, සුළු නගර සභා සහ ගම් කාර්ය සභා වශයෙන් පළාත් පාලන ආයතන හතරක් වශයෙන් පළාත් පාලන කාර්යයෙහි නිරත විය.

පසු කාලීනව ශ්‍රී ලංකාව විවිධ ජාතීන්ගෙන් සැදුම් ලත් බහුවාර්ගික සමාජයක් බවට පත් විය. එකී ජනයා අතුරින් උතුරේ ජීවත් වූ ශ්‍රී ලාංකික දමිළ ජනයා උතුරු - නැගෙනහිර පළාතේ වෙත ම රාජ්‍යයක් ඉල්ලා අරගල කරද්දී කඳුකරයේ වතු ආශ්‍රිත ව ජීවත් වූ ඉන්දීය දමිළ ජනයා ඔවුන්ගේ භාෂා ගැටලුව සහ අනෙකුත් පුරවැසියන් භුක්ති විඳින වරප්‍රසාද වෙනුවෙන් අරගල කිරීම් හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජන වාර්ගික ගැටලුවක් නිර්මාණය විය.

1980 අංක 35 දරන සංවර්ධන සභා පනත මඟින් මුළු දිවයින ම ආවරණය වන පරිදි පළාත් පාලනයේ සුවිශේෂී අවස්ථාවක් වශයෙන් “දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා” යනුවෙන් පළාත් පාලන ආයතන විශේෂයක් හඳුන්වාදෙනු ලැබී ය. ඒ අනුව එවකට පැවති දිස්ත්‍රික් 22 ආවරණය වන පරිදි සංවර්ධන සභා 22 ක් පිහිටුවන ලදී. නිදහසේ පවත් ශ්‍රී ලංකාවේ රජයක් විසින් ලංකාවේ දමිළ ජනයාට ඔවුන්ගේ කටයුතු පරිපාලනය කරගැනීමට යම් ස්වාධීනත්වයක් ලබාදීම සඳහා ගත් මූලික ම ප්‍රයත්නය වශයෙන් දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා ඇති කිරීම හඳුන්වාදිය හැකි ය. එය රජය සහ දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා අතර බලය බෙදා හැරීම මඟින් උතුරු - නැගෙනහිර අර්බුදය සඳහා වූ දේශපාලන විසඳුමක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය (ප්‍රනාන්දු, ආර්. එල්. එස්., 1992). සෑම දිස්ත්‍රික් සභාවක් ම ජනාධිපති විසින් පත් කරන ලද දිසා ඇමැතිවරයකුගේ සහ ඡන්දයෙන් පත් වූ සභාපතිවරයකුගේ මූලිකත්වයෙන් යුක්ත විධායක කාරක කමිටුවකින් සමන්විත විය. එහෙත් ඇදගම (2005) දක්වන අදහසට අනුව දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා ක්‍රමය මඟින් සිදු වූයේ ආණ්ඩු මධ්‍යයේ කේන්ද්‍රගත වී තිබූ බලය පුළුල් ලෙස බෙදා හැරීමක් නොව දිස්ත්‍රික්කයට පහළ මට්ටම, විශේෂයෙන් ගම නොසලකා හැරීමයි. සංවර්ධන සභා පිහිටුවීමත් සමඟ මහා නගර සභා සහ නගර සභා හැර සුළු නගර සභා සහ ගම් සභා අහෝසි වී ඒ වෙනුවට “ප්‍රදේශීය මණ්ඩල” සහ “ග්‍රාමෝදය මණ්ඩල” ඇති විය.

අනතුරුව පළාත් පාලනය හා සංවර්ධන කාර්යවලට එලදායී ලෙස ජනතාවගේ සහභාගි වීම පහසු කරලීමේ අරමුණ ඇති ව පළාත් පාලනයේ මිලඟ පියවර වශයෙන් 1987 අංක 15 දරන ප්‍රදේශීය සභා පනත මඟින් “ප්‍රදේශීය සභා” හඳුන්වාදෙන ලදී.

වර්ෂ 1987 දී ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ඉන්දියාව සමඟ ඇති කරගත් ඉන්දු-ලංකා ගිවිසුමෙහි ප්‍රකාරව පළාත් සභා පදනම මත බලය බෙදා හැරීම හඳුන්වාදෙන ලදී. පළාත් සභා පිහිටුවීමේ මූලික අරමුණ වූයේ ශ්‍රී

ලංකාවේ මූල්‍ය බලය බෙදීමේ හා විමධ්‍යගත කිරීමේ ශක්‍යතා යෝජනා කිරීමටත් ඊට විනාශ කිරීමට තර්ජනය කරන වාර්ගික ගැටුම සඳහා විසඳුමක් සොයාගැනීමටත් උත්සාහ කිරීමය. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද 13 වන සංශෝධනය මඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභා පිහිටුවන ලදී. 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත මඟින් පළාත් සභාවලට අදාළ විධිවිධාන ලබාදෙන ලදී.

පළාත් සභා

1987 ඉන්දු - ලංකා ගිවිසුම පදනම් කරගනිමින් සම්පාදනය කළ 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත යටතේ බලය බෙදා හැරීම සඳහා පළාත් සභා හඳුන්වාදී ඇත. එහිදී ඒකීය රාජ්‍යයක් යටතේ එක් එක් පළාත සඳහා පළාත් සභා පිහිටුවීමට යෝජනා වී ඇත (ප්‍රනාන්දු, ආර්. එල්. එස්., 1992). ඒ අනුව එක් එක් පළාත සඳහා පළාත් රාජ්‍ය සේවයක් පිහිටුවීමට අදාළ වන විධිවිධාන 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත මඟින් සලසා ඇත (විතානවසම්, 2007). ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට කරන ලද දහතුන්වන (13) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මඟින් පළාත් සභා ස්ථාපිත කර රටේ මූලික නීතියෙහි “XVII අ” නමින් ඇති කළ පරිච්ඡේදය යටතේ 154 “අ” සිට “ඩ” දක්වා වූ ව්‍යවස්ථා මඟින් පළාත් සභා පිහිටුවීම, එහි බලතල හා කාර්යයන් ඇතුළු නීතිමය බලතල ආදිය විස්තර කර ඇත (පළාත් සභා පනත, 1987).

පළාත් සභා පිහිටුවීමේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ වඩා හොඳ මූල්‍ය විමධ්‍යගතකරණයක් (Financial Devolution) ඇති කිරීම සහ ජන වාර්ගික ගැටලුවට වඩා හොඳ විසඳුමක් ලබාදීම ය. එදිනෙදා මූල්‍ය ගනුදෙනු කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සෑම පළාත් සභාවක ම පළාත් සභා අරමුදලක් ඇති කොට පළාතෙහි විධිමත් මුදල් කළමනාකරණයක් ඇති කිරීම සහ එහි මූල්‍ය අධිකාරිය සහතික කිරීම කළ යුතු ය. (ප්‍රනාන්දු, ආර්. එල්. එස්., 1992). සෑම පළාත් සභාවකම අමාත්‍ය මණ්ඩලය ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ සෙසු අමාත්‍යවරුන් සිව් දෙනෙකුට නොවැඩි සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත වේ. මෙකී ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා පත් කරනු ලබන්නේ පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයා විසිනි. පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයා ජනාධිපති විසින් පත් කරනු ලබයි.

මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභා අතර විෂයයන් සහ කාර්යයන් බෙදී ඇති ආකාරය අඩංගු වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට එක් කළ 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි 09 උපලේඛනයේ සඳහන් පළාත් සභා, සංවිෂ්ට හා සමාගම් යන ලැයිස්තු ත්‍රිත්වයේ ය. පළාත් සභාවලට අයත් විෂයයන් සහ කාර්යයන් ඒවාට පවරා ඇත්තේ මූලික වශයෙන් ප්‍රදේශීය ගැටලු සහ මහජනතාවගේ දෛනික ජීවිතයට අදාළ තත්ත්වයන් සෘජුව ම ඉලක්ක කරගනිමින් ය. ඒ අනුව පළාත් සභා මඟින් ප්‍රජාවට සේවාවන් සැපයීම තහවුරු වන පරිදි එයට වගකීම් පවරා ඇත. එම වගකීම් මතු දැක්වෙන පරිදි අංශ දහයක් යටතේ වර්ගීකරණය කළ හැකිය. 1. පොදු නීතිය, පරිපාලන සහ පළාත් සම්බන්ධතා 2. පළාත් සැලසුම් 3. මූල්‍යය 4. ආර්ථික සහ සමාජ සේවා 5. ආයතනික, මානව සම්පත් හා ග්‍රාමීය සංවර්ධනය 6. යටිතල පහසුකම්, නාගරික සංවර්ධනය හා පරිසරය 7. වෙළඳ, වාණිජ්‍ය හා ආහාර බෙදා හැරීම 8. සංස්කෘතික සහ ක්‍රීඩා 9. පළාත් ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රමවත් කිරීම 10. වෙනත් (ගුණවර්ධන , ඒ. එස්., 1992).

උතුරු - නැහෙනහිර ප්‍රදේශවල පැවති අර්බුදයට විසඳුමක් ලෙස ඉදිරිපත් වූ පළාත් සභා ක්‍රමය ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක වීම ආරම්භ වූයේ 1988 සිට ය.

විමධ්‍යගතකරණය සහ බලය බෙදීම

පරිපාලන වශයෙන් බලය විමධ්‍යගත කිරීම සහ දේශපාලන බලය විමධ්‍යගත කිරීම යනු ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි. පරිපාලනමය වශයෙන් බලය විමධ්‍යගත කිරීම යනු පරිපාලන බලය පහළ මට්ටම්වලට පැවරීමකි. එහිදී අවසාන තීරණ ගැනීමේ බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතන සතු ව තබා ගනිමින් ප්‍රදේශීය මට්ටමේ පිහිටුවා තිබෙන අමාත්‍යාංශ හා දෙපාර්තමේන්තුවල නියෝජිත ආයතනවලට එම බලයට යටත් ව ක්‍රියාත්මක වීමට ඉඩ සැලසෙයි. එහෙත් දේශපාලන බලය විමධ්‍යගත කිරීමේදී තීරණ ගැනීම, පරිපාලන මෙන් ම මූල්‍ය බලතලද පැවරීමක් සිදු වේ (ප්‍රනාන්දු, ආර්. එල්. එස්., 1992).

බලය බෙදීම යන්නෙහි සරල අදහස රටක මධ්‍යම රජය සතු බලතලවලින් යම් බලතල ප්‍රමාණයක් පළාත් මට්ටමට, ප්‍රදේශීය මට්ටමට හෝ ඊටත් පහළ ගම මට්ටමේ පවතින දේශපාලන නියෝජිත ආයතනවලට නීත්‍යානුකූලව බෙදා හැරීම හෙවත් පැවරීම ය. ඇදහම (2005) ට අනුව එහිදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කිරීමේ සිට එය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අවශ්‍ය පරිදි වෙනස් කිරීම දක්වා වූ සියලු බලතල මහජනතාව සතු වන අතර එම බලය උපයෝගී කරගෙන ඉටු කළ යුතු ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක සහ අධිකරණ කාර්යභාරය ඉටු කිරීම සඳහා ප්‍රායෝගික ව සියලු දෙනාට ම සෘජුව ම සහභාගී විය නොහැකි ය. එහෙයින් තම බලය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යභාරය ස්වකීය නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත ආණ්ඩුවට පවරා ඇත. එකී බලය පැවරෙන ජනතාවගේ නියෝජිතයන් සහ ජනතාව අතර එම බලය හවුලේ ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර ජනතා නියෝජිතයන් මගින් ක්‍රියාත්මක ආණ්ඩුව සහ ජනතාවට සෘජු ව සහභාගී විය හැකි ප්‍රදේශීය ඒකක (Provincial Units) අතර මේ බලය බෙදාගත යුතු බව වර්තමාන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට අනුව පිළිගැනෙයි. ඒ ආකාරයට බලය බෙදාගැනීමේ අවසාන ප්‍රතිඵලය විය යුත්තේ ආණ්ඩුව වෙත පවරාදෙනු ලබන මහජනතාව සතු බලයෙන් කොටසක් ප්‍රදේශීය පාලන ඒකක හරහා යළි ආපසු මහජනතාව අතට පැවරීම යි.

බලය බෙදීමේ විවිධ අරමුණු රැසක් පවතින බව ඇදහම (2005) දක්වා ඇත. ඒ අනුව ජාතික මට්ටමේදී දේශපාලන දැනුවත්භාවය ලබාගැනීම, න්‍යායකත්වය සඳහා පුරුදු පුහුණු වීම සහ දේශපාලන ස්ථාවරත්වය සඳහා ද ප්‍රදේශීය මට්ටමේදී සමානාත්මතාව, නිදහස සහ ජනතා ප්‍රතිචාරය සඳහා ද බලය බෙදීම වැදගත් වනු ඇත. එසේ ම සමාජයේ පසුගාමී, නොසලකා හැර ඇති ජන කොටස් සවි ගැන්වීම, සමාජ සහ ආර්ථික විෂමතා විසඳාගැනීම, කෘෂිකාර්මික කටයුතු දිරිගැන්වීම, ගමනාගමන සහ සෞඛ්‍ය සේවා වැඩි දියුණු කිරීම, දිළිඳු බව නැති කිරීම වැනි ක්ෂේත්‍රවල පරිපාලන කටයුතුවල පහසුව, ප්‍රදේශීය මට්ටමේ දියුණුව, අර්බුදකාරී මතභේද විසඳාගැනීමෙන් සමබර සංවර්ධනයක් උදා කොටගැනීම යනාදී වූ අරමුණු ළඟා කරගැනීම සඳහා බලය බෙදීම වැදගත් වනු ඇති බව වැඩිදුරටත් සඳහන් කොට ඇත.

වර්තමාන ලෝකයේ ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය, ඉන්දියාව, ඕස්ට්‍රේලියාව, කැනඩාව, දකුණු අප්‍රිකාව, ජර්මනිය, ස්විස්ටර්ලන්තය, මැලේසියාව වැනි රටවල් බොහොමයක් බලය බෙදීමේ ප්‍රතිලාභ භුක්ති

විදින බවක් එහෙත් එහි ස්වභාවය රටින් රටට වෙනස් බවක් විවිධ රටවල් ඔවුනොවුන්ගේ ඓතිහාසික පසුබිම සහ ජාතික අවශ්‍යතාව සැලකිල්ලට ගෙන ඒ අනුව බලය බෙදා හැරීමේ ක්‍රමය, ප්‍රමාණය සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුව සහ ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු අතර සම්බන්ධතා යනාදිය තීරණය කර ඇති බවක් ඇදගම (2005) කවදුරටත් දක්වා ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදා හැරීම

බලය බෙදා හැරීම යන සංකල්පය ශ්‍රී ලංකාවෙහි ඉතා ඈත අතීතයේ සිට ම පැවති කරුණකි. අතීතයේදී ශ්‍රී ලංකාව රුහුණු, පිහිටි සහ මායා ලෙස විශාල කොට්ඨාස තුනකට බෙදා පැවති අතර මධ්‍යම යුගය වන විට එයට යාපනය රාජධානිය ද එක් විය. එම එක් කොට්ඨාසයක් ඇතුළත පිළිවෙළින් “දිසාවේ” සහ “රටේ මහත්තයා” (ප්‍රදේශීය සහ දිස්ත්‍රික් ප්‍රධානීන්), “කෝරලේ” (ප්‍රදේශීය ප්‍රධානියා) යන තනතුරුවලට සහ අනෙකුත් උපකොට්ඨාසවලට බලය බෙදී ගිය ආකාරයෙන් සැකසූ මනා රටාවක් පැවති බව සී. සූරියකුමාරන් (1991) පවසයි.

ඉන් අනතුරුව බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේදී ඔවුන් විසින් ශ්‍රී ලංකාව පළාත් පහකට බෙදා පාලනය කරන ලදී. ඒ 1833 දී කෝල්බැක් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව මඟින් රජයේ වියදම් අඩු කිරීම සඳහා කරන ලද යෝජනාවට අනුව ය (හේරත් සහ හේරත්, 2016). වර්ෂ 1871 දී බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත රජය විසින් අංක 1871 ගම් සභා ආඥා පනත මඟින් වර්තමාන පළාත් පාලන ආයතන බිහි වීමේ මූලික පදනම වූ ගම් සභා නම් වූ ආයතන විශේෂය ද, 1920 දී අංක 11 දරන පළාත් පාලන ආඥා පනත හඳුන්වා දීමත් රට පුරාම “දිස්ත්‍රික් සභා” ද ඇති කරන ලදී. 1946 දී “සුළු නගර ආඥා පනත” යටතේ සුළු නගර සභා පිහිටවූ අතර එසේ වරින් වර පිහිටවූ පළාත් පාලන ආයතන 1980 වන විට මහා නගර සභා, නගර සභා, සුළු නගර සභා සහ ගම් කාර්ය සභා වශයෙන් පළාත් පාලන ආයතන හතරක් වශයෙන් පළාත් පාලන කාර්යයෙහි නිරත විය. අනතුරුව 1980 අංක 35 දරන සංවර්ධන සභා පනත මඟින් මුළු දිවයින ම ආවරණය වන පරිදි පළාත් පාලනයේ සුවිශේෂී අවස්ථාවක් වශයෙන් “දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා” යනුවෙන් පළාත් පාලන ආයතන විශේෂයක් හඳුන්වාදෙනු ලැබී ය. ඒ අනුව එවකට පැවති දිස්ත්‍රික් 22 ආවරණය වන පරිදි සංවර්ධන සභා 22 ක් පිහිටුවන ලදී. 1987 අංක 15 දරන ප්‍රදේශීය සභා පනත මඟින් “ප්‍රදේශීය සභා” හඳුන්වාදෙන ලදී. පසුව 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත මඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදීමේ නව මානයක් ඇති කරමින් පළාත් සභා ඇති කරන ලදී. එකී පනත මඟින් පළාත් සභාවල අනුගමනය කළ යුතු කාර්ය පටිපාටිය, පළාත් රජයේ සේවයට අදාළ කාරණා සහ ඒ සම්බන්ධ හෝ ඊට අනුකූල කාරණා සඳහා විධිවිධාන සලස්වා ඇත (හේමන්ත, 2006).

බලය බෙදා හැරීම පිළිබඳ විදේශීය රටවල් ඇසුරින් අත්දැකීම්

• ඉන්දියාව

ඉන්දියාව නිදහස ලැබීමෙන් අනතුරුව ඔවුන් විසින් තමන්ට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමේදී මධ්‍යම ආණ්ඩුව සහ ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු යනුවෙන් ආණ්ඩු තල දෙකක් අතර බලය පැහැදිලි ව බෙදාගැනීමේ ආණ්ඩු ක්‍රමයක් බිහි කරගනු ලැබී ය. ඉන්දීය ව්‍යවස්ථාවේ XI හා XII කොටස්වල 245-293 දක්වා වගන්තිවල මධ්‍යම රජය සහ ප්‍රාන්ත රජය අතර සම්බන්ධතාව පිළිබඳ සඳහන් වී ඇත. “භූමියට අදාළව” සහ “විෂය කරුණු සම්බන්ධයෙන්” ආදී වශයෙන් ඉන්දීය ව්‍යවස්ථාවේ නීති සැකසීමේ බලය දෙආකාරයකට මධ්‍යම රජය සහ ප්‍රාන්ත රජය අතර බෙදා හැරී ගොස් ඇත (Thomas G.M., N.A.). එහිදී මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු බලතල (Union list), ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු සතු බලතල (State list) සහ එකී ආණ්ඩු තල දෙකට ම පොදුවේ අයත් සමගාමී බලතල (Concurrent list) යනාදී ලැයිස්තු තුනක් මගින් බලය බෙදාගෙන ඇත. Union list හි පාර්ලිමේන්තුව සතු ව නීති සම්පාදන බලය පවතින අතර ප්‍රාන්ත රජයට නීති සම්පාදන බලය ඇත්තේ State list හිය. එහිදී සමගාමී ලැයිස්තුවට (Concurrent list) අන්තර්ගත යම් බලතලයක් ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ මධ්‍යම ආණ්ඩුව සහ ප්‍රාන්ත රජය එක් ව සාකච්ඡා කොට තීරණය කරනු ලබයි (ඇදගම, 2005). එහෙත් ප්‍රාන්ත නීති සහ මධ්‍යම රජයේ නීතිය එකිනෙකට ගැටෙන අවස්ථාවලදී ප්‍රාන්ත නීතිය මුළු රට පුරා ම ක්‍රියාත්මක වේ. මධ්‍යම රජය විවිධ කරුණු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රාන්ත රජය වෙත මහ පෙන්වීම් කරනු ලබන අතර එම මහ පෙන්වීම් ප්‍රාන්ත රජයන් විසින් පැහැර හරිනු ලබන අවස්ථාවලදී ජනාධිපති එකී ප්‍රාන්ත තම පාලනය යටතට ගනී. ඉන්දීය ව්‍යවස්ථාවේ 256 වැනි වගන්තියට අනුව පාර්ලිමේන්තුව මගින් සම්මත කරන නීති ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්හි නිසියාකාර ව ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ මධ්‍යම රජයට අධීක්ෂණය කළ හැකි ය. මෙහිදී වඩා වැදගත් ම කරුණ වන්නේ මධ්‍යම රජය පරිපාලන කරුණුවලදී වඩා බලවත් වීම යි. ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ වැටුප් හා අනෙකුත් දීමනා ප්‍රාන්ත රජය විසින් ගෙවනු ලැබුව ද ඔවුන්ගේ රාජකාරිමය ගැටලු පිළිබඳ තීරණ ගන්නේ මධ්‍යම රජය විසිනි. ෆෙඩරල්වාදයේ මූලික අරමුණ හුදෙක් කාර්යයන් බෙදා හැරීම පමණක් නොවන අතර එම කාර්යයන් සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය සම්පත් ප්‍රමාණාත්මක ව බෙදා හැරිය යුතු ය. කෙසේ වුව ද ප්‍රාන්ත රජයන් සතු සම්පත් ප්‍රමාණය සීමිත බැවින් ඔවුන්ට මධ්‍යම රජයේ ආධාර මත යැපීමට සිදු වී ඇත. එහිදී මධ්‍යම රජය විසින් ප්‍රාන්ත රජයන් වෙත ආධාර ලබාදෙන්නේ අරමුණු දෙකක් උදෙසා ය. ඒ හරහා මධ්‍යම රජය විසින් ප්‍රාන්ත රජය කෙරෙහි තදබල පාලනයක් ක්‍රියාත්මක කරයි. රට තුළ නීතිය සහ සාමය ආරක්ෂා කිරීමද, ප්‍රාන්ත රජයන් බාහිර බලපෑම්වලින් ආරක්ෂා කිරීමටත් මධ්‍යම රජය බැඳී සිටී. (Thomas G.M.,N.A.). ඉන්දියානු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ජනපතිවරයාට පවරා ඇති බලතල අනුව කිසියම් ප්‍රාන්ත රජයක් හෝ ප්‍රාන්ත රජයන් සියල්ල ම වුව ද අවලංගු කිරීමේ බලය ඇත. ඉන්දියාවේ 1996 දක්වා පළාත් පාලන කටයුතු ප්‍රාන්ත ආණ්ඩුවලට පැවරුණ අතර ඒවායේ අභිමතය පරිදි පිහිටවනු ලබන ග්‍රාමීය හෝ නාගරික හෝ පළාත් පාලන ආයතනවලට ප්‍රාන්ත කැමති තරමක් බලය බෙදා හරිනු ලැබුණි. එහෙත් එම වර්ෂයේදී සම්මත කරගත් 73 සහ 74 වැනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා මගින් ග්‍රාම පාලන ආයතනය වූ

“පන්වයාක්” සංස්ථාවට ද, නාගරික පාලන ආයතනවලට ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ම බලය විමධ්‍යගත කිරීමට පියවර ගැනිණි (ඇදගම, 2005). එසේම ඉන්දියාවේ විටින් විට මතුවන බෙදුම්වාදී ව්‍යාපාර පාලනය කරන්නට හැකියාව ලැබී ඇත්තේ විවිධ ප්‍රාන්තවල සිටින විවිධ ජන වර්ගයන්ගේ වුවමනා ඉස්මතු වන විටදී ඒවා කේවල් කොට සම්මුතියකට පැමිණීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ම ව්‍යුහයක් සකස් කොට ඇති නිසා ය.

• එක්සත් රාජධානිය

එංගලන්තය, චෙල්සිය, ස්කොට්ලන්තය සහ අයර්ලන්තය යන එකිනෙකට වෙනස් ස්වාධීන ව පැවති ජාතීන් හතරක් එකට එකතු කිරීමෙන් එක්සත් රාජධානිය සැකසී ඇත. ඒ ආකාරයෙන් විවිධ රාජධානි හතරක් එකතු කොට ගොඩනැගූ එක්සත් රාජධානියේ ක්‍රියාත්මක වනුයේ ඒකීය ආණ්ඩුවකි. වර්තමානයේ එක්සත් රාජධානියේ මහා ලන්ඩන් අධිකාරිය, චෙල්සියේ ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය මෙන් ම උතුරු අයර්ලන්තයේ සහ ස්කොට්ලන්තයේ පාර්ලිමේන්තු යන ආයතන ඔස්සේ බලය බෙදා හැර ඇත. කෙසේ වුව ද තවමත් එක්සත් රාජධානිය ඒකීය ආණ්ඩු ක්‍රමයක පැවතිය යුතු “බලය එක් මධ්‍යස්ථානයක කේන්ද්‍රගත වීම” යන සංකල්පය ආරක්ෂා කරගෙන ඇත. ඒ අනුව එක්සත් රාජධානියේ වෙස්ට්මිනිස්ටර් පාර්ලිමේන්තුව සර්ව බලධාරී බව ද එහි කේන්ද්‍රගත වී ඇති බලය ප්‍රදේශීය සහ පළාත් පාලන ආයතනවලට පාර්ලිමේන්තුව මගින් බෙදා හැරීමට විධිවිධාන යොදා ඇති බව ද දැකිය හැකි ය (ඇදගම, 2005).

බලය බෙදා හැරීමේදී ඇති වන ප්‍රායෝගික ගැටලු

බලය බෙදා හැරීම ඇතැම් අවස්ථාවලදී වඩා සාර්ථක ක්‍රමවේදයක් වුව ද යම් යම් අවස්ථාවලදී බලය බෙදා හැරීම යන සංකල්පය නිසා ප්‍රායෝගික ව ගැටලුකාරී තත්ත්ව උද්ගත විය හැකිය. මේ සම්බන්ධ ව විවිධ රටවල බලය බෙදා හැරීමේදී ඇති වී පවතින ගැටලු සම්බන්ධ නිදර්ශන රාශියක් පවතී.

Baye, T.G. (2017) ඉතියෝපියාවේ සංකීර්ණ සහ නම්‍යශීලී රාජ්‍ය ප්‍රාන්ත සම්බන්ධතා (State-Periphery relations) පිළිබඳ අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සිදුකළ පර්යේෂණ අධ්‍යයනය මගින් හෙළි වන කරුණක් වන්නේ බලය බෙදා හැරීමේදී මතු වන ගැටලු යම්කිසි නිශ්චිත රාමුවකට සීමා කොට අධ්‍යයනය කළ නොහැකි බව යි. Doorenspleet R. (2001) දී දක්වන අදහසට අනුව නම්. ප්‍රාන්ත රන් අඩු ආර්ථික මට්ටමක පවතින නම් එය වක්‍රාකාර ව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය අඩු වීම කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරයි.

යුරෝපයේ බලය බෙදීමේ සංකල්පය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමේදී විවිධ පැතිකඩ රාශියක් හඳුනාගත හැකි ය. Emanuel Wallersterin “ලෝක පද්ධතිය (the world system) නම් වූ සිය සංකල්පයට අනුව ඔහු දක්වන්නේ මධ්‍යම රජය විසින් ප්‍රාන්ත කෙරෙහි බල පවත්වන්නා වූ ආර්ථික ආධිපත්‍යය (Economic Dominance) හේතුවෙන් ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්හි අස්ථාවර බවක් සහ යැපීමක් ඇති විය හැකි බව යි (Blaho.A.,N.A.).

Blaho, A තව දුරටත් දක්වන්නේ මධ්‍යම රජය විසින් ඇතැම් විට ප්‍රාන්ත රජයන් කෙරෙහි දේශපාලන ආධිපත්‍යයක් සේම සංස්කෘතිමය ආධිපත්‍යයක් ද මුදා හරින බව යි. එහෙත් ඇතැම් ප්‍රාන්ත රජය මෙම තත්ත්වය හා ප්‍රතිරෝධී වේ.

Ponomareva සහ Zhuravskay (2004) උපුටා දක්වන Mookherjee. D. (2014) දී දේශපාලන විමධ්‍යගතකරණය පිළිබඳ සමාලෝචනයක් ඉදිරිපත් කරමින් කියා සිටින්නේ රුසියාවේ මධ්‍යම රජය කෙරෙහි දේශපාලන විරුද්ධවාදීකමක් දක්වන ඇතැම් පළාත්වල බදු භිභය වේගයෙන් ඉහළ ගොස් ඇති බව යි. එසේ ම Lambert-Mogilinoky (2003) උපුටා දක්වන Mookherjee. D. (2014) පෙන්වාදෙන්නේ රුසියාවේ ආයතන 8000 ක නියැදියක් ආශ්‍රයෙන් කළ සමීක්ෂණයකින් හෙළි වී ඇත්තේ මධ්‍යම රජයේ පාලනයෙන් ස්වාධීන වූ ද දේශපාලනික වශයෙන් වඩා බලවත් වූ ද ආණ්ඩුකාරවරුන්ගේ පාලනයට යටත් වූ පළාත්වල නොසැලකිලිමත් බදු එකතු කිරීමේ පද්ධතියක් පැවති බව යි. මේ අනුව පෙනී යන්නේ මධ්‍යම රජය සහ ප්‍රාන්ත රජය අතර සහයෝගීතාවය ඉතා ම වැදගත් වන බව යි.

ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදා හැරීමේ මූලික ක්‍රමවේදය බවට පත් ව ඇත්තේ පළාත් සභා ක්‍රමය යි. එහෙත් මහජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට වඩා වාර්ගික ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ඇති කිරීමේ අරමුණින් ඇති කළ පළාත් සභා ක්‍රමය තුළ බලය බෙදා හැරීමේදී ඇති වී පවතින ප්‍රායෝගික ගැටලු නිසා ම ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභා ක්‍රමය යනු නිෂ්ඵල දෙයක් බවට පත් ව ඇතැයි යම් විවාදයක් පවතී.

සේනානායක ආර්. එම්. බී. (2013) ප්‍රකාශ කරන ආකාරයට ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභා පද්ධතිය සුදු අලියකු බව පෙනී යයි. ඔහුගේ අදහසට අනුව නම් පුළුල් වූ බලය බෙදා හැරීමකදී පවතින පරිපාලන ව්‍යුහයේ එකී බලය බෙදා හැරීමට අනුරූප ව යම් යම් වෙනස්කම් ඇති විය යුතු ය. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ද පළාත් සභා වෙතට බලය බෙදා හැරෙයි නම් මධ්‍යම රජය සතු ඒකාධිපති බලය බිඳ වැටිය යුතු ය. එහෙත් මධ්‍යම රජය විසින් බලය බෙදා හැරීම කර්තෘනුකූලව සිදු කර නොමැති බැවින් පළාත් සභා අද වන විට සුදු අලියකු බවට පත් ව ඇති බව ඔහුගේ අදහස යි. බොහෝ විට මධ්‍යම රජය මගින් පළාත් සභා වෙතට බලය බෙදා හැරිය ද එම බලය නැවත උදුරාගැනීමක් සිදු කරන බව ඔහුගේ අදහස යි.

ඔහු විසින් තවදුරටත් දක්වන ආකාරයට මෙහි තවත් විවාදාත්මක තත්ත්වයක් වන්නේ පළාත් සභා වෙතට බලය පවරා ඇති විටකදී දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාල හෙවත් කව්චේරි ද මධ්‍යම රජයේ පාලනය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අතර දිස්ත්‍රික් ලේකම් හෙවත් දිසාපති මධ්‍යම රජයේ නියෝජිතයා ලෙස බොහොමයක් ව්‍යවස්ථාදායක නීති හා අණපනත් බලාත්මක කිරීමේ බලය හිමි කරගෙන සිටියි. ඔහුගේ අදහසට අනුව සාමාන්‍ය පරිපාලනය පළාත් සභා වෙතට පැවරීමේදී කව්චේරි හෙවත් දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයද පළාත් සභා යටතට පත් කළ යුතු අතර දිස්ත්‍රික් ලේකම් පළාත් සභා ලේකම් විය යුතුය. එසේ සිදු නොවන තත්ත්වයකදී සිදු වී ඇත්තේ පරිපාලන ආයතනවල පිරිවැය අනවශ්‍ය ලෙස දෙවරක් ම දැරීමට සිදු වීම යි. නිදසුනක් ලෙස පළාත තුළ ක්‍රියාත්මක වන බොහොමයක් පාසල්වල පරිපාලනය සහ සුපරීක්ෂණය පවතින්නේ පළාත් සභා යටතේ ය. එහෙත් ඉතා අතලොස්සක් වන ජාතික පාසල්

පවතින්නේ මධ්‍යම රජයේ පරිපාලනය සහ සුපරීක්ෂණය යටතේය. පළාත් සභාව මගින් සහ මධ්‍යම රජය මගින් වෙන වෙනම පාලනය වන රෝහල් ගත්ක ද මෙම තත්ත්වය මේ ලෙස ම දැකිය හැකිය. මේ නිසා සිදු වී ඇත්තේ අනවශ්‍ය පරිපාලන වියදමක් ඇති වීම පමණි (සේනානායක, ආර්. එම්. බී., 2013).

තව ද ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභාවලට බලය බෙදා හැරීමේ පවතින දුර්වලතා හෙවත් සමස්ත පළාත් සභා පද්ධතියේ පවතින දුර්වලතා පිළිබඳ ධම්ම දිසානායක (ලංකාදීප, 2018.08.24) මෙලෙස අදහස් දක්වා ඇත. “ පළාත් සභා, මහා ආණ්ඩු බල කරගැනීමේ ගොදුරක් මිස මෙරට ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ මෙවලම් බවට පත් වී නොමැත. අනෙක් කාරණය නම් පළාත් සභා මෙහෙයවන්නේ පළාතේ මහජන අභිලාෂ මගින් නොවීම ය. ඒවා හසුරුවන්නේ මහා ආණ්ඩුවේ සහ කොළඹ පක්ෂවල වුවමනාවලට ගැලපෙන ආකාරයට ය. පළාත් සභා නිසා ඇත්තට ම සිදු වූයේ අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, කෘෂිකර්මය, ග්‍රාමීය සංවර්ධන, පඳු සම්පත්, ජෛවකර්මය, රාජ්‍ය සේවය සහ ගොඩනැගිලි යනාදී අංශ ජාතික සහ පළාත් වශයෙන් දෙපළ කිරීම ය. එසේ කොට මහා ආණ්ඩුව පොදු ජන වගකීමෙන් සහ බරෙන් ඇත් වීම ය. ජනයාට සිදු වී ඇත්තේ ජාතික ආයතන සහ සේවාවලට හුද්ලමින් පළාත් අම්බලන්වල ලතවෙන්නට ය. මේ පළාත් සභාවලට නාස්ති කරන මුදල් සහ සම්පත් විධිමත් නියාමන ක්‍රමවේද යටතේ ප්‍රදේශීය ආණ්ඩු හරහා යෙදවූයේ නම් ලැබීමට තිබූ මහජන ප්‍රගතිය අත්මහක් ය.”

ඉහත සඳහන් කළ විවේචනවල සත්‍ය අසත්‍යතාව පළාත් සභාවලට අදාළ තොරතුරු මගින් සනාථ කළ යුතුව ඇත. මෙම අධ්‍යයනය මගින් මූලික ව ම ඒ සඳහා උත්සාහ කොට ඇත.

8 අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ “අංක 02 සැලසුම්” යටතේ පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල වගකීම හා කාර්යභාරය පිළිබඳ ප්‍රධාන වශයෙන් දත්ත විස්තරාත්මක ව විශ්ලේෂණය කිරීමට නියමිත ය.

අපේක්ෂිත අරමුණ ඉටු කරගැනීම සඳහා සෑම පළාත් සභාවක ම ඇති අමාත්‍යාංශ පහ ම ආවරණය වන පරිදි පළාත් සභාවේ නියෝජ්‍ය ප්‍රධානි ලේකම් - සැලසුම්, ප්‍රධාන සැලසුම් අංශයේ නිලධාරීන් සහ එකිනෙක අමාත්‍යාංශවල ලේකම්, අධ්‍යක්ෂ (සැලසුම්), සහකාර අධ්‍යක්ෂ (සැලසුම්) යන නිලධාරීන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා මඟින් ප්‍රාථමික දත්ත එක්රැස් කරගැනීම සිදු විය. එහිදී ආසන්න වශයෙන් නිලධාරීන් 100 ක පමණ ප්‍රමාණයක් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී. විශේෂයෙන් ම ප්‍රධාන සැලසුම් අංශයේ නිලධාරීන් සමඟ ඉලක්කගත සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම සිදු කරන ලදී. එසේ ම සෑම පළාත් සභාවකම එක් අමාත්‍යාංශයක් මඟින් ක්‍රියාත්මක කරන්නා වූ තෝරාගත් ව්‍යාපෘතියක ප්‍රතිලාභ ලබන පිරිස අතුරින් අවම වශයෙන් 20 දෙනකු සමඟ ඉලක්කගත සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම මඟින් ද අදාළ ව්‍යාපෘතියේ ඵලදායිතාව පිළිබඳ දත්ත එක්රැස් කරගන්නා ලදී.

9 අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම

ශ්‍රී ලංකාවේ බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ මූලික අරමුණින් ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කළ 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මඟින් පළාත් සභා ක්‍රමය ඇති කරන ලද්දේ 1987 දීය. 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත මඟින් පළාත් සභාවලට අදාළ බලතල පැවරී ඇත. එහෙත් පළාත් සභා ක්‍රමය ආරම්භ කර ඇත්තේ ඒ පිළිබඳ විධිමත් කරුණු සාකච්ඡාවකින් හෝ ඒ පිළිබඳ පුළුල් සමාලෝචනයකින් අනතුරුව නොවේ.

පළාත් සභා ක්‍රමය ආරම්භ කොට දශක තුනකට අධික කාලයක් ගත වී තිබුණද, ඒ ඒ පළාත් සභා විසින් තමන් වෙත පැවරී ඇති බලතල භාවිත කිරීම මඟින් පළාතේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා කටයුතු යොදා ඇත්තේ ද යන්න විමසා බැලීම අවශ්‍ය වේ. සමාජ විවේචනයට අනුව පළාත් සභා යනු “සුදු අලියෙකි”. එනම් පළාත් සභා මඟින් අපේක්ෂිත කාර්යභාරය ඉටු නොවෙයි. එම නිසා පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතල ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකියාව පවතීද යන්න සහ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට පළාත් සභාවලට බලය ලබා දී තිබුණ ද, එකී බලතල උපයෝගී කරගෙන පළාත් මට්ටමින් ආර්ථික සැලසුම් සකස් කොට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඒ ඒ පළාත් සභා කටයුතු කොට ඇත්තේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ විමසා බැලීම මෙම අධ්‍යයනය මඟින් සිදු කෙරෙයි.

ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනය මඟින් එක් එක් පළාත් සභාව මඟින් දියත් කර ඇති ව්‍යාපෘතිවල එලදායීතාව පිළිබඳ විමසා බැලෙනු ඇත. අදාළ ව්‍යාපෘති ඒවායේ අරමුණු ළඟා කරගෙන ඇත් ද, වෙන් කරන ලද සම්පත් හා අරමුදල් කාර්යක්ෂම හා සඵලදායී අන්දමින් උපයෝජනය කර ඇත් ද යන්න පිළිබඳ මෙම අධ්‍යයනය මඟින් විමසා බැලෙනු ඇත.

ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට පළාත් සභාවලට අදාළ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේදී මෙම අධ්‍යයනය මඟින් රැස්කර ගන්නා තොරතුරු ඉතා ම වැදගත් වනු ඇත. පළාත් සභාවල වගකිව යුතු නිලධාරීන්ට විශේෂයෙන් ම සැලසුම් නිලධාරීන්ට තමන් විසින් ක්‍රියාත්මක කළ සැලසුම්වල ප්‍රතිඵල පිළිබඳ ප්‍රතිපෝෂණයක් ලබා ගත හැකි ය. අනාගතයේදී මේ ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමට අපේක්ෂිත පර්යේෂකයන්ට ද මෙම අධ්‍යයන ප්‍රතිඵල වඩා හොඳ මඟ පෙන්වීමක් වනු ඇත.

10 දත්ත විශ්ලේෂණය

10.1 පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ “අංක 02 සැලසුම්” යටතේ පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් සකස් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් සොයා බැලීම.

ශ්‍රී ලංකාව යනු බස්නාහිර, මධ්‍යම, උතුරුමැද, වයඹ, උතුර, නැගෙනහිර, දකුණ, සබරගමුව සහ ඌව යන පළාත් සභා නවයකින් සමන්විත වූ ඒකීය රාජ්‍යයකි. සෑම පළාත් සභාවක ම ප්‍රධානත්වය උසුලනු ලබන්නේ පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විසිනි. ඊට අමතරව ජනතා මනාපයෙන් පත් වන පළාත් සභා මන්ත්‍රී මණ්ඩලයකින් ද පළාත් සභාව සමන්විත වේ. පරිපාලනමය වශයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා ප්‍රධානත්වය දරන අතර ආණ්ඩුකාරවරයා පත් කරනු ලබන්නේ ජනාධිපති විසිනි. සෑම පළාත් සභාවක ම අමාත්‍යාංශ පහක් දක්නට ඇති අතර එම එකිනෙක අමාත්‍යාංශවලට අයත් විෂය ක්ෂේත්‍ර ඒ ඒ පළාත් සභාව අනුව වෙනස් වේ. පළාතේ වෙසෙන ජනතාවගේ සමාජ - ආර්ථික තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණ පෙරදැරි ව පළාත් සභාවේ වූ සෑම අමාත්‍යාංශයක් ම සැලසුම් සකස් කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කරයි. ඒ සඳහා සෑම අමාත්‍යාංශයකම ශ්‍රී ලංකා ක්‍රම සම්පාදන සේවයට අනුයුක්ත සැලසුම් අධ්‍යක්ෂ/සහකාර අධ්‍යක්ෂ යන නිලධාරීහු සිටිති. මූලික ව ම පළාත් සභාව සතු එකිනෙක අමාත්‍යාංශ මඟින් සකස් කැරෙන තනි තනි සැලසුම් සියල්ල සලකා බලා මුළු පළාත් සභාවට ම ගැළපෙන ආකාරයේ සමෝධානික සැලැස්මක් සකස් කැරෙනුයේ පළාත් සභාවේ ප්‍රධාන සැලසුම් අංශය මඟිනි. නියෝජ්‍ය ප්‍රධාන ලේකම් - සැලසුම් මෙම අංශයේ ප්‍රධානත්වය උසුලයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින පළාත් සභා නවය ම ආවරණය වන ආකාරයෙන් සිදු කළ මෙම අධ්‍යයනයේදී එම එක් එක් පළාත් සභා වෙත සිදු කළ ක්ෂේත්‍ර වාරිකා මඟින් එක්රැස් කරගත් දත්ත පහත සඳහන් අරමුණු ළඟා කර ගැනීම සඳහා විශ්ලේෂණාත්මක ආකාරයෙන් මතු දක්වා ඇත.

1. පළාත් සභාවල සැලසුම් සකස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය පිළිබඳ සොයා බැලීම.
2. පළාත් සභාව මඟින් ක්‍රියාත්මක කරන්නා වූ අදාළ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම පිළිබඳ සොයා බැලීම.
3. සැලසුම් අපේක්ෂිත පරිදි ඉටු වී ඇත් දැයි විමසා බැලීමට අනුගමනය කරනු ලබන ක්‍රමවේදය පිළිබඳ සොයා බැලීම.
4. පළාත් සභාව මඟින් අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතල භාවිත කිරීම සම්බන්ධයෙන් සොයා බැලීම.
5. පළාත් සභාවල ඵලදායිතාව වැඩිදියුණු කිරීමට අදාළ යෝජනා හා නිර්දේශ.

10.1.1 පළාත් සභාවල සැලසුම් සකස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය පිළිබඳ සොයා බැලීම

මෙහිදී පළාත් සභාවල සැලසුම් සකස් කිරීමට අනුගමනය කැරෙන ක්‍රමවේදය සහ ඒ සඳහා මහජන අදහස් ලබාගන්නා ආකාරය පිළිබඳ විමසා බැලේ.

10.1.1.1 සැලසුම් සකස් කිරීම සඳහා අනුගමනය කරන ක්‍රමවේදය

පළාත් සභාවලට අදාළව සැලසුම් කිරීම මුදල් කොමිසම් සභාවේ නිර්දේශය මත සිදු වන්නකි. ඉදිරි වර්ෂයක් සඳහා සැලසුම් සකස් කිරීමට අවශ්‍ය අනුමැතිය, මගපෙන්වීම හා අදාළ ආකෘති මුදල් කොමිසම විසින් සැපයෙයි. එය ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභා නවය සහ මධ්‍යම රජය අතර අතරමැදි ආයතනයක් ලෙස කටයුතු කරයි. පළාතේ වෙසෙන ජනතාවගේ සමාජ - ආර්ථික තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේදී පළාත් සංවර්ධන සැලැස්ම ඉතා වැදගත් ලේඛනයක් වේ. මෙම අරමුණ මත පදනම් ව මුදල් කොමිෂන් සභාව විසින් අදාළ මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කරනු ලබන අතර විවිධ අරමුදල් සම්පාදන මාර්ග යටතේ අරමුදල් වෙන් කිරීම හා ඒවා උපයෝජනය කිරීම සඳහා මෙය පදනම වනු ඇත. සෑම පළාත් සභාවක් විසින් ම තම සංවර්ධන සැලසුම් සකස් කිරීමේදී නියමිත අවධානය යොමු කළ යුතු කරුණු කිහිපයක් පිළිබඳ මුදල් කොමිෂන් සභාව විසින් දක්වා ඇත.

- ජාතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව
- පවතින රජයේ ආර්ථික දැක්ම
- තිරසාර සංවර්ධනය පිළිබඳ 2030 න්‍යාය පත්‍රය
- රාජ්‍ය ආයෝජන වැඩසටහන
- ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය විසින් සම්බන්ධීකරණය කරනු ලබන ජාතික වැඩසටහන්
- රජයේ සංවර්ධන ප්‍රමුඛතා
- අයවැය කලාවේ දැක්වෙන ප්‍රධාන කරුණු
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද වාර්ෂික වාර්තා සහ වර්තමාන ආර්ථික ප්‍රවණතා අඩංගු ලේඛන
- ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනයේ වාර්තා
- ජනගහන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මැනදී පළකරන ලද වාර්තා
- අනෙකුත් අදාළ ප්‍රකාශන

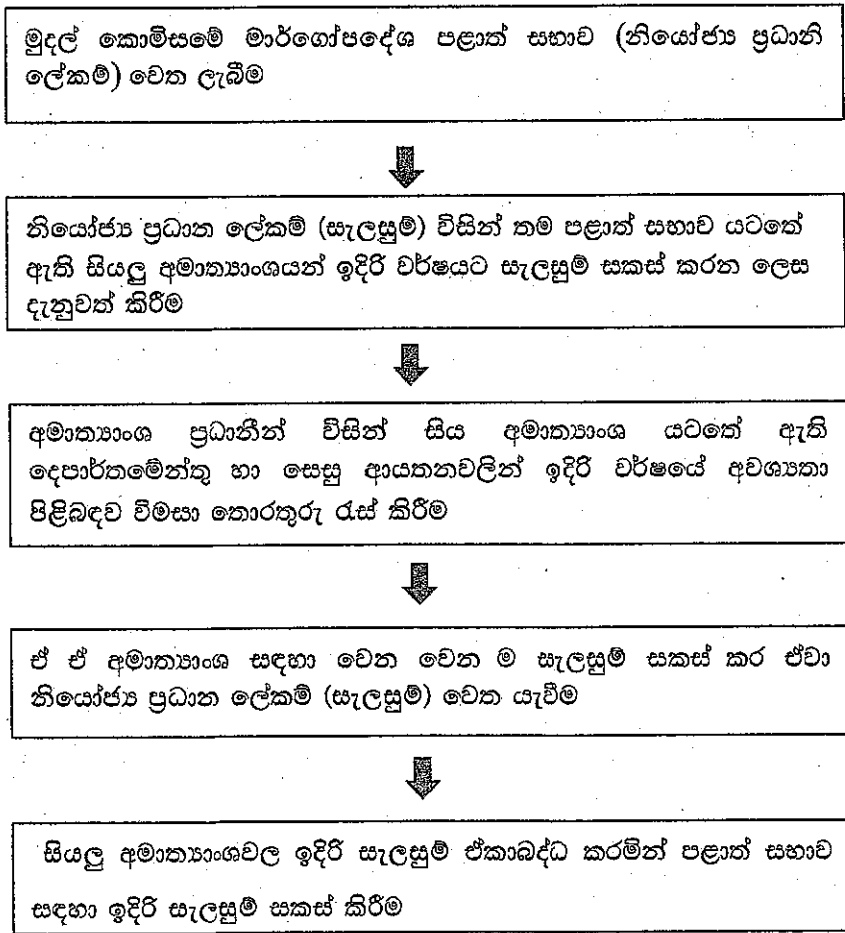
මුදල් කොමිසමේ නිර්දේශ පළාත් සභාව වෙත ලැබුණ විට නියෝජ්‍ය ප්‍රධාන ලේකම් - සැලසුම් විසින් පළාත් සභාවේ සියලු ම අමාත්‍යාංශ ඉදිරි වර්ෂයට සැලසුම් සකස් කරන ලෙස දැනුවත් කරනු ලැබෙයි. එම අමාත්‍යාංශ ප්‍රධානීන් විසින් සිය අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තු සහ අනෙකුත් ආයතන ඒ පිළිබඳ දැනුවත් කරනු ලබයි.

මෙහිදී මහජනතාව, දේශපාලන අධිකාරිය, පළාත් පාලන ආයතන ,ස්වේච්ඡා සංවිධානවල සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන විවිධ සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් වසර පුරා ම විවිධ යෝජනා එකිනෙක

අමාත්‍යාංශ යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තුවලට ලැබෙන අතර එම යෝජනා අතුරින් ප්‍රමුඛතා ලැබිය හැකි සකසනු ලැබේ. අනතුරුව අදාළ අමාත්‍යාංශ ලේකම් සමඟ ද තවදුරටත් සාකච්ඡා පවත්වා අවසන් වාර්තාව සකසා නියෝජ්‍යා ප්‍රධාන ලේකම් - සැලසුම් වෙත යවනු ලැබේ. එම වාර්තා මත පදනම් වී ප්‍රමුඛ පරාසයන් හඳුනාගෙන වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුව සකසනු ලැබේ. “ මධ්‍යකාලීන ආයතනික සැලැස්ම - Agency Result Framework” යනුවෙන් වසර 03 ක් සඳහා මෙම සැලැස්ම සකසනු ලබන්නේ ප්‍රධාන සැලසුම් අංශයේ සංඛ්‍යා ලේඛනඥ විසිනි. මුදල් කොමිසම එවනු ලබන මාර්ගෝපදේශ අනුව මෙම සැලැස්ම සැකසෙයි. අදාළ සැලැස්ම මුදල් කොමිසම වෙත යවනු ලබයි. එවිට මුදල් කොමිසම මගින් නැවත සාකච්ඡා කොට ඔවුනට ලබාදිය හැකි මුදල් ප්‍රමාණය ද සමඟ සංශෝධිත ඇස්තමේන්තුව පළාත් සභාව වෙත එවනු ලබයි. ප්‍රධාන සැලසුම් අංශය මගින් එකී සංශෝධිත ඇස්තමේන්තුවෙහි කපා හැර ඇති දේ පිළිබඳ සොයා බලා නැවත පළාත් සභාවේ අයවැය කමිටුවට ඉදිරිපත් කර සම්මත කරගනු ලැබේ. පෙර වර්ෂයේ අයවැය පදනම් කරගත්ත ද අදාළ අවස්ථාවේ පවතින ගැටලුවලට ප්‍රමුඛතාව ලබා දෙනු ලබයි. සෑම පළාත් සභාවක ම පාහේ අමාත්‍යාංශ විසින් සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය භාවිත කිරීමෙන් බිම් මට්ටමේ අවශ්‍යතා තක්සේරු කිරීම සිදු කරන බව පෙනී යයි.

ඒ අනුව ඉදිරි වර්ෂයට අදාළ සැලසුම් සැකසීමේදී පහත ක්‍රමවේදය අනුගමනය කැරෙයි.

සැලසුම් සැකසීමේ ක්‍රමවේදය

මූලාශ්‍රය : ක්ෂේත්‍ර දත්ත

මෙහිදී පළාත් සභාවක් විසින් මුදල් කොමිසමට ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා සකස් කරනු ලබන සැලසුම් කට්ටලයේ ඇතුළත් ප්‍රධානතම ලියවිලි මෙසේය.

- ✓ කෙටිකාලීන සැලසුම් (වසර 1 -3 අතර)
  - ✓ දිගුකාලීන සැලසුම් (වසර 1 - 5 අතර)
  - ✓ මූල්‍ය අවශ්‍යතා තක්සේරුව
  - ✓ වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම
  - ✓ කෙටිකාලීන ප්‍රගතිය මැනීමේ ලියවිලි
  - ✓ දිගුකාලීන ප්‍රගතිය මැනීමේ ලියවිලි
- } ප්‍රායෝගික භාවිතය අඩුය

උදාහරණයක් ලෙස ගත හොත්, සිය දිගුකාලීන ඉදිරි සැලසුම් සකස් කිරීමේ දී වයඹ පළාත් සභාව විසින් විද්වතුන්ගේ සහාය ලබාගෙන ඇති අතර මේ වන විට කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලයේ විද්වත් මඩුල්ලක් , වෙනත් වෘත්තීය විද්වතුන් , හා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහනෙහි (UNDP) සාමාජිකයන් හා පළාත් සභාවේ ඉහළ නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත කමිටුවක් විසින් 2019 - 2023 කාල පරිච්ඡේදය සඳහා සැලසුම් සකස් කරනු ලබයි. එසේ ම මධ්‍යම පළාත් සභාව ද තම දිගුකාලීන ඉදිරි සැලසුම් සකස් කිරීමේදී ජේරුදේණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ විද්වතුන්ගේ සහාය ලබාගනී.

10.1.1.1.1 මහජන සහභාගීත්වය

සැලසුම් සකස් කිරීමේදී මහජනයාගේ අදහස් සහ ඔවුන්ගේ සහභාගීත්වය කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කිරීමට අවශ්‍ය නිසා පොදු මහජනයාගේ ඉල්ලීම විවිධාකාරයෙන් ලබාගැනෙයි. ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා හඳුනාගැනීමේ වගකීම විවිධ අංශවලට අදාළ අමාත්‍යාංශය හා දෙපාර්තමේන්තු සතිය. මීට අමතරව දේශපාලකයන්ගේ, රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ සහ සාමාන්‍ය ජනතාවගේ සහභාගීත්වයෙන් අමාත්‍යාංශ මට්ටමේ රැස්වීම් ද පැවැත්වේ.

- අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තු හා වෙනත් ආයතනවල ක්‍ෂේත්‍ර නිලධාරීන් / සංවර්ධන නිලධාරීන් විසින් සිය ක්‍ෂේත්‍ර රාජකාරීවලදී ලබා ගැනෙන ප්‍රතිපෝෂණ හා මහජන අදහස් සැලකිල්ලට ගැනීම උදා - ග්‍රාම සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුවේ ක්‍ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගේ අදහස්
- දෙපාර්තමේන්තු අමාත්‍යාංශ හෝ පළාත් සභාවට ලැබෙන මහජන පැමිණිලි සැලකිල්ලට ගැනීම
- පුවත්පත් වාර්තාවල සඳහන් වන කරුණු සැලකිල්ලට ගැනීම (උදා - අබලන් මාවත් පිළිබඳ)
- සැලසුම් සකස් කිරීමට විද්වතුන්ගෙන් අදහස් හා සහාය ලබාගැනීම
- මහජන පෙත්සම්
- මහජනයා නියෝජනය කරමින් පත් වී ඇති මන්ත්‍රීවරුන්ගේ හා ඇමැතිවරුන්ගේ යෝජනා සැලකිල්ලට ගැනීම (මන්ත්‍රීවරුන්ට සිය ප්‍රදේශයේ මිනිසුන් ඉදිරිපත් කර ඇති යෝජනා / ඉල්ලීම්)

නිදසුන් : ප්‍රදේශීය රෝහල්වල අධිකාරීවරු/ නිලධාරීහු / සෞඛ්‍ය සේවා අධ්‍යක්ෂවරු සිය ආයතනවලට ලැබෙන මහජන පැමිණිලි හා යෝජනා පළාත් සෞඛ්‍ය සේවා අධ්‍යක්ෂ කාර්යාලයට යොමු කරයි.

- පාසල් විසින් පවත්වනු ලබන දෙමාපියන්ගේ රැස්වීම, කාර්ය මණ්ඩල රැස්වීම් සහ ආදී ශිෂ්‍යන්ගේ රැස්වීම් ආදිය හරහා පළාත් අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය මගින් මහජන සහභාගීත්වය ලබාගැනෙයි.

- කෘෂිකර්ම, පශු සම්පත් සංවර්ධන, ඉඩම්, වාරිමාර්ග සහ ධීවර කටයුතු අමාත්‍යාංශය මගින් ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීම සඳහා ගොවි සංගම් හා ධීවර සංගම් සමඟ රැස්වීම් පැවැත්වේ.

- මහජන නියෝජිතයන් සඳහා සාමාජිකත්වය සපයන රෝහල් සංවර්ධන කමිටු මගින් පළාත් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් මහජන සහභාගීත්වය ලබාගැනෙයි.

ඉහත ක්‍රමවලින් ඉදිරි සැලසුම් සඳහා මහජන අදහස් ලබාගැනීමට කටයුතු කළත් ඒ සඳහා ක්‍රමවත් ක්‍රමවේදයක් පළාත් සභා සතු ව නැත. උදාහරණයක් ලෙස ජනතාව තම අවශ්‍යතා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට සන්නිවේදනය කිරීමට හුරු නොවීම නිසා ඇතැම් පළාත් සභාවන් සැලසුම් කිරීම සඳහා ජනතාවගේ අවශ්‍යතාවන් හඳුනාගැනීම සඳහා මහජන සහභාගීත්වය ලබාගැනීම පිළිබඳ සැහීමකට පත් විය නොහැකි බව ප්‍රකාශ කරන ලදී. පළාත් සභා බලධාරීන් රැස්වීම් සඳහා කැඳවුම් කළත් මහජනතාවගේ සහභාගීත්වය අඩු අතර ඔවුන් දේශපාලනඥයන් හරහා සිය අවශ්‍යතාවන් ඉදිරිපත් කිරීමට හුරු වී ඇති බව බලධාරීහු ප්‍රකාශ කර සිටිති.

10.1.2 පළාත් සභාවලට අවශ්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම

මෙම කොටසේදී පළාත් සභාවලට අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අරමුදල් ලැබෙන මාර්ග, එම අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේදී මතු වන ගැටලු සහගත තත්ත්ව, අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ගැටලු මග හරවාගැනීමට අනුගමනය කැරෙන ක්‍රියාපටිපාටි, අරමුදල් ආයෝජනය, අරමුදල් උපයෝජනය කරගත නොහැකි වූයේ නම් ඒ සඳහා අනුගමනය කැරෙන ක්‍රියා පටිපාටි පිළිබඳ අවධානය යොමු කර ඇත.

10.1.2.1 අරමුදල් ලැබෙන මාර්ග

පළාත් සභාවල සියලුම අමාත්‍යාංශ සඳහා සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට පහත මූලාශ්‍ර හරහා අරමුදල් හා ප්‍රතිපාදන හිමි වේ.

- මුදල් කොමසම මගින් ලැබෙන්නා වූ පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන අරමුදල - Provincial Specific Development Grant (PSDG)
- පළාත් සභාවේ බදු ආදායම් මගින් ලැබෙන පළාත් සංවර්ධන අරමුදල - Provincial Development Grant (PGD)
- විදේශීය ආයතන හරහා ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘති වෙනුවෙන් ලැබෙන මුදල (ලෝක බැංකු ආධාර, UNICEF)

- රේඛීය අමාත්‍යාංශ සමඟ ඒකාබද්ධ වී සිදු කරන ව්‍යාපෘති වෙනුවෙන් ලැබෙන මුදල් (උදා - ළඟම පාසල හොඳම පාසල කිරීමේ වැඩසටහන වෙනුවෙන් අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශයෙන් ලැබෙන මුදල්)

- උපමාන පාදක සංවර්ධන ප්‍රදාන (CBG)

එනම් පළාත් සභාව විසින් උපයා රජයට ලබාදෙන මුදලින් යම් ප්‍රතිශතයක් රජය විසින් පළාත් සභාවේ වැඩ කටයුතු සඳහා නැවත ලබා දීමක් සිදු කැරෙයි.

- නියෝජ්‍ය ප්‍රධාන ලේකම් (මුදල් යටතේ) යටතේ පවතින නමාඕලී අරමුදල්

උදා - කව්වතිව දූපතේ එක් ගම්මානයකට විදුලිය සපයාදීම තාක්ෂණික වශයෙන් අපහසු නිසා එම ගම්මානයේ තෝරාගත් නිවාස 100 කට සූර්ය බල ශක්ති පද්ධති (Solar Power System) එක බැගින් ලබාදීමේ වැඩසටහනක් මෙම අරමුදල් භාවිත කර වයඹ පළාත් සභාව විසින් සිදු කර ඇත.

10.1.2.2 අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේදී මතු වන ගැටලු සහගත තත්ත්වයන්

සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කළ සෑම පළාත් සභාවකට ම පාහේ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේදී පොදු ගැටලු කිහිපයකට මුහුණ දීමට සිදුවී ඇත.

- අරමුදල් ප්‍රමාණවත් පරිදි නොලැබීම

සෑම පළාත් සභාවක් ම සමස්තයක් ලෙස මෙම අරමුදල් ගැටලුවට මුහුණපා ඇත. සෑම අමාත්‍යාංශයක්ම මඟින් එවකු ලබන සැලසුම් පදනම් කරගනිමින් පළාත් සභාවේ ප්‍රධාන සැලසුම් අංශය විසින් සකසනු ලබන “මධ්‍යකාලීන සැලැස්ම - Agency Result Framework” මුදල් අමාත්‍යාංශයේ මුදල් කොමිසමට යැවූ පසු නැවත සාකච්ඡා කොට ඔවුනට ලබාදිය හැකි අරමුදල් ප්‍රමාණය ලබා දෙනු ලැබේ. පළාත් සභාව මඟින් මුදල් කොමිසමට යැවෙන මෙම සැලැස්මෙහි සැබැවින්ම අත්තර්ගත වන්නේ හඳුනාගත් අවශ්‍යතා අතුරින් ප්‍රමුඛතාව ලබාදුන් සැලසුම් පමණි. එහෙත් නමුත් බොහෝ විට මෙම ලබාදෙන අරමුදල් ප්‍රමාණය අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට තරම් ප්‍රමාණවත් නොවේ. එසේම විවිධ විෂයයන්ට ලැබෙන ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය ද එකිනෙකට වෙනස් ය. මෙම ගැටලුව නිසා වසරේ අවසාන කාලය වන විට තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ඇස්තමේන්තුගත ව්‍යාපෘති පැවතිය ද ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය අරමුදල් නොමැතිකමින් දැඩි අර්බුදයකට මුහුණ පෑමට සිදුවේ. ලැබෙන ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණයට අනුව නැවත සැලසුම් සංශෝධනය කිරීමට සිදුවන අතර එහිදී අත් හැරෙන සැලසුම් ඊළඟ වර්ෂයට ගෙන යනු ලැබේ. නිදසුනක් ලෙස මධ්‍යම පළාත් සභාව 2018 සහ 2019 වර්ෂ සඳහා ලද ප්‍රතිපාදන පහත පරිදි වේ.

වර්ෂය	ඉල්ලුම් කළ ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය	ලැබුණු ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය	ලැබුණ ප්‍රමාණය ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)
2018	රු. මිලි. 17,000	රු. මිලි. 2,200	12%
2019	රු. මිලි. 20,000	රු. මිලි. 2,500	12.5%

• අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම්

පළාත් සභාවක මන්ත්‍රීවරු විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටිති. නිදසුනක් ලෙස බස්නාහිර පළාත් සභාවේ මන්ත්‍රී සංඛ්‍යාව පමණක් 109 ක් පමණ වේ. ඔවුහු බොහෝ විට තමන්ගේ යෝජනාවලට අදාළ ව්‍යාපෘති පමණක් ඉටු කරගැනීමට ක්‍රියා කරති. එහෙත් බොහෝ විට එම යෝජනාවල එලදායීකම පිළිබඳ ගැටලු පවතී. මක් නිසාද යත්, දේශපාලකයන්ගේ ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ ඉලක්ක කණ්ඩායම් තේරීමේදී බොහෝ විට ගැටලු සහගත වේ. මේ නිසා පළාත් සභාවේ ක්‍රියාත්මක වන බොහොමයක් ව්‍යාපෘති සඳහා දේශපාලන මැදිහත් වීම් ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවතී. මෙම මැදිහත් වීම් නිසා වඩා හොඳ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති ඉඩකඩ සීමා වී ඇත. පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන අරමුදල (PSDG) ලබාගැනීමේදී පළාත් මහ ඇමැතිගේ සහ මධ්‍යම රජයේ මුදල් ඇමැතිගේ පෞද්ගලික දේශපාලන ගැටලු ඉස්මතු වී එම මුදල් නිකුත් කරන ක්‍රියාවලිය ප්‍රමාද වීම හෝ ඊට බාධා පැමිණීමක් හෝ සිදු වන බව ඇතැම් පළාත් සභා නිලධාරීහු පැවසූහ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී දේශපාලකයන්ගේ අභිමතය පරිදි ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිලධාරීන්ට සිදු ව ඇත. මන්ද, පළාත් සභාවේ අයවැය කමිටුවේදී අයවැය සම්මත කරවාගැනීමට මනාපය පළ කොට තමන් සභාය වන නිසා ඒ සඳහා තමන්ට හැකියාව ඇතැයි එම දේශපාලකයන් සිතන බැවින් පළාත් සභා නිලධාරීන්ට සිදු වී ඇත්තේ දේශපාලකයන්ගේ මතයට ඉඩ දීමට යි.

• අනුමත ප්‍රතිපාදන කොටස් වශයෙන් ලැබීම

බොහෝ සැලසුම්වලට අදාළව ඉල්ලුම් කරන මුදල් ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් ලැබෙන අතර එම අරමුදල් ප්‍රමාණය ද එකවර නොලැබේ. අදාළ අරමුදල් ලැබෙන්නේ භාණ්ඩාගාරයේ මුදල් ඇති ආකාරයට බව එම නිලධාරීහු පවසති. එම හේතුව නිසා සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම අදියර වශයෙන් සිදු කිරීමට සිදු වන අතර ම සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රමාද වීමද සිදු වේ.

• අනුමත අරමුදල අත්මුදලක් ලෙස නිකුත් කිරීම සහ නිසි කාලයට අරමුදල් නොලැබීම

වසරේ පළමු කාර්තු දෙකේදී ඉල්ලීමක් කළ හොත්, එම මුදල් අත්තිකාරම නිදහස් කළ ද අවසන් කාර්තුවේදී අරමුදල් ලබාගැනීම ඉතා ම අපහසු ය. බොහෝ විට තුන්වන සහ සිව්වන කාර්තු වන විට මුදල් ලැබෙන්නේ ද බොහෝ ප්‍රමාද ව ය.ඒ අනුව මුදල් කොමිසම හරහා අරමුදල් පළාත් සභාව වෙත ලැබෙන විට සැලකිය යුතු කාලයක් (අප්‍රේල්/මැයි) ගත

වන අතර සැලසුම් කළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇත්තේ ඉතා සීමිත කාලයකි. එබැවින් නිසි කලට අරමුදල් නොලැබීම ද ප්‍රධාන ගැටලුවක් වී ඇත.

- විෂයයනට සමබර ව මුදල් නොලැබෙන අවස්ථා පැවතීම.
පළාත් සභා විෂය ක්ෂේත්‍ර අතුරින් ඇතැම් විෂය ක්ෂේත්‍රවලට ප්‍රතිපාදන වෙන් නොකිරීමේ ගැටලුවක්ද පවතී. නිදසුනක් ලෙස ඇතැම් පළාත් සභාවල මානව සම්පත් සංවර්ධනය, පරිසර සංවර්ධනය, තරුණ කටයුතු, වනිතා කටයුතු වැනි විෂය ක්ෂේත්‍රවලට සෘජු ප්‍රතිපාදන නොලැබේ. එසේ ම තවත් පළාත් සභාවක වතු යටිතල පහසුකම් විෂය යටතේ වතු මාර්ග සැකසීම සඳහා ලැබෙන මුදල් ප්‍රමාණය අඩු බවත් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රය ගත් විට සෑම විට ම මුදල් හිඟතාවයක් පවතින බවත් අදාළ නිලධාරීහු පවසති.
- ලැබෙන අරමුදල් විශාල ප්‍රමාණයකින් පසුගිය වසරේ හිඟ මුදල් පියවීම සිදු වීම.
- කිසියම් සැලසුමක් සඳහා මුදල් සම්බන්ධයෙන් අනුමැතිය ලද පසු කුඩා සංශෝධනයක් පවා සිදු කරගැනීමට සඳහා විශාල කාර්යභාරයක් සිදු කොට එය අනුමත කරගැනීමට සිදු වීම.
- විදේශීය ප්‍රදාන යොදාගැනීමේ නිසියාකාර සැලසුමක් නොමැති වීම.
නිසිලෙස අවශ්‍යතා හඳුනාගෙන විදේශීය ප්‍රදාන නිසි පරිදි යෙදවීමට ජාතික මට්ටමින් පවා නිසි ක්‍රමවේදයක් නොමැති වීම ගැටලුවකි.

10.1.2.3 අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ගැටලු මඟ හරවාගැනීමට අනුගමනය කරන ක්‍රියා පටිපාටි පවතින ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ලැබෙන අරමුදල් ප්‍රමාණවත් නොවන බැවින් බොහෝ විට සෑම අමාත්‍යාංශයක් ම විසින් සිදු කරනුයේ අවශ්‍යතාව දැඩි ව පවතින ව්‍යාපෘති තෝරාගෙන ඒවාට ප්‍රමුඛතාව ලබාදී ඒවා ඉටු කරනු ලැබීම යි.

ඊට අමතරව පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග ද අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ගැටලු මඟ හරවාගැනීමට අනුගමනය කරනු ලබයි.

- ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අවශ්‍ය මුදලින් කොටසක් පළාත් සභාව විසින්ද, ඉතිරිය ප්‍රදේශීය සභාව මගින් ද යොදවා ව්‍යාපෘති සිදු කරයි (උදා:- මාර්ග සංවර්ධනය, උපකරණ මිලදී ගැනීම).
- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGO), පෞද්ගලික සංවිධාන සහ රාජ්‍ය - පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වය යටතේ ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරයි.
- පරිපූරක අයවැය හරහා අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම හෝ අයවැය සංශෝධන සිදු කිරීම හෝ ඊළඟ වසරේ ප්‍රතිපාදනවලින් මුදල් වෙන් කරගැනීම.
- ඉල්ලීම් කරන ලද ප්‍රතිපාදන මුළුමනින් ම ලබාගැනීමට නම් පළාත් සභාවේ නිලධාරීන් තම සැලසුම්වල ඇති වැදගත්කම හැකිතරම් මුදල් කොමිසම ඉදිරියේ සාධාරණීකරණය කළ යුතු ය. ඒ සඳහා නිලධාරීන් දක්ෂ විය යුතු ය. එසේ ම මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් සමඟ සුහදශීලී වැඩපිළිවෙළක් අනුගමනය කළ යුතු ය. රැස්වීම්වලදී සාධාරණ තර්ක ඉදිරිපත් කරමින් තම පළාත් සභාවට ලැබෙන ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය ඉහළ නංවාගැනීමට නිලධාරීන් සැබෑ

උනන්දුවකින් කටයුතු කරන බවක් දක්නට ලැබේ.

- සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඒවා සඳහා මහජන ශ්‍රමය හා සහයෝගය ලබාගැනීමෙන් ද අදාළ ව්‍යාපෘති සීමිත පිරිවැයකින් නිම කර ජනතාව වෙත ලබාදීමට උත්සාහ දරන අවස්ථා ද දක්නට ඇත.
- පළාත් නිශ්චිත සංවර්ධන අරමුදල (PSDG) ලබාදෙන තුරු බලා නොසිට ලැබෙන උපමාන පාදක සංවර්ධන ප්‍රදාන (CBG) මුදල් භාවිත කර ව්‍යාපෘති සඳහා මුල පිරීම.
- පළමු කාර්තුවේදී ව්‍යාපෘති ඇස්තමේන්තු ඉදිරිපත් කිරීමට උත්සාහ කිරීම
- සමහර ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාලය හරහා සිදු කිරීම.
- ලැබෙන අරමුදල් ප්‍රමාණය අඩු බැවින් වැඩි ප්‍රමාණයක් ඉල්ලා නොසිටීම. මේ නිසා පළාත් සභාවල සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යභාරය පටු සීමාවකට යටත් ව ඇත.

10.1.2.4 අරමුදල් ආයෝජනය

අරමුදල් උපයෝජනය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමේදී බොහෝ අමාත්‍යාංශ විසින් දියත් කරන ව්‍යාපෘතිවල අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලැබෙන පරිදි අරමුදල් උපයෝජනය කළ හැකි බව අදාළ නිලධාරීන් පවසති. අදාළ අනුමත ව්‍යාපෘති සඳහා ඇස්තමේන්තුවක් සකසා මුදල් නිදහස් කරන අතර මාසික ව මූල්‍ය ප්‍රගති වාර්තා කැඳවමින් ප්‍රගතිය පිළිබඳ විමසා බැලීමට ප්‍රගති සාකච්ඡා පැවැත්වෙයි. එසේ ම ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන සිදු කොට සංවර්ධන නිලධාරීන් හරහා ද වාර්තා කැඳවනු ලැබේ.

නිමවුම හෙවත් ආසන්න ප්‍රතිඵලය (output) ලබාගත්ක ද, අවසාන ප්‍රතිඵලය (outcome) පිළිබඳ තහවුරු කරගැනීමට නම් දීර්ඝකාලීන ක්‍රියාවලියක් මගින් එය සිදු කළ යුතු ය. ඒ සඳහා සුළු උත්සාහයක් වශයෙන් තෝරාගත් ව්‍යාපෘතියක ප්‍රතිලාභීන් සමඟ එහි ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ සාකච්ඡා කර ඇති අතර ඒ පිළිබඳ වැඩිදුර තොරතුරු ඉදිරියේදී සඳහන් කර ඇත. ඇතැම් නිලධාරීන් පැවසුවේ සමහර ව්‍යාපෘතිවල අවසාන ප්‍රතිඵලය මැනීම සඳහා නිර්ණායක පැවතිය ද සමහර ව්‍යාපෘතිවල අවසාන ප්‍රතිඵලය මැනීම සඳහා නිර්ණායක සැකසීම අපහසු බවයි. ඇතැම් අමාත්‍යාංශවල නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කළේ 100% ක් ම අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලැබෙන පරිදි ව්‍යාපෘතිවල අරමුදල් ආයෝජනය කළ නොහැකි බව යි. එවැනි ව්‍යාතිරේක අවස්ථා කිහිපයක් පිළිබඳ මතු දැක්වේ.

- අදාළ පරිදි ඇස්තමේන්තු සකසාගත නොහැකි වීම.
- සැපයුම්කරුවන්ගේ ප්‍රමාද වීම.
- අනුමත කරගැනීමේ ක්‍රියාවලි ප්‍රමාද වීම.
- කාලගුණික විපර්යාස මත ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි වීම.
- ඇතැම් ව්‍යාපෘති සිදු කරගෙන යන අතරතුර එහි වැදගත්කම සම්බන්ධයෙන් විවිධ ගැටලු මතු වීම.

- උතුරු පළාතේ මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් කොන්ත්‍රාත්කරුවන් නොමැති වීම සහ ඇතැම් විට අමුද්‍රව්‍ය සහ ශ්‍රමය හිඟයක් පැවතීම.
- ඇතැම් අවස්ථාවල කමිටු සාමාජිකයන් හා ඉංජිනේරුවන් සඳහා දීමනා වෙන් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය හේතුවෙන් අරමුදල් කාර්යක්ෂම ලෙස යොදාගැනීම අභියෝගයට ලක් වී තිබීම.
- මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන අඩු වීම නිසා අනෙකුත් සම්පත්වල (මානව සම්පත්, භෞතික සම්පත්) ධාරිතාවද නිසි ලෙස උපයෝජනය නොවීම.

10.1.2.5 අරමුදල් උපයෝජනය කරගත නොහැකි වූයේ නම් ඒ සඳහා අනුගමනය කරන ක්‍රියා පටිපාටි පළාත් සභාවල සැලසුම්වලට අදාළ අරමුදල් උපයෝජනය කරගත නොහැකි වූයේ නම් ඒ සඳහා අනුගමනය කරන ක්‍රමවේද කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ව්‍යාපෘතියේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳ සලකා බලා එහි මුදල් ප්‍රමාණය අඩු හෝ වැඩි හෝ කිරීම.
- ජනතා විරෝධීය පැන නැගීම, ව්‍යාපෘතියට මුදල් ආයෝජනය කළද අපේක්ෂිත කාර්යය ඉටු නොවීම වැනි අවස්ථාවලදී අදාළ ව්‍යාපෘතිය අත්හිටුවීම.
- ඇතැම් ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාලය සමඟ ඒකාබද්ධ වී ක්‍රියාත්මක කරන විටදී එම ආයතනවල වගකිව යුතු නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කර අදාළ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම.
- කෙසේ හෝ දිගට ම පවත්වාගෙන යාම සඳහා ඊළඟ වර්ෂයේ අරමුදල්වලින් ආවරණය කරගැනීමට උත්සාහ කිරීම.
- පළාත් සභාවේ විශේෂ අනුමැතියකට යටත් ව හෝ අවශ්‍ය විටදී මුදල් කොමිසමින් අනුමැතිය ලබාගෙන සැලසුම් දෙකක් අතර මුදල් මාරු කරගැනීම ඇතැම් විට සිදු කරයි.
- මෙම වසරේ ක්‍රියාත්මක කරගැනීමට නොහැකි වූ සැලසුමක් යළි ඉදිරි වසර සඳහා යෝජනා කර අනුමැතියට ඉදිරිපත් කරයි. ඉතා ම වැඩි වැදගත්කමක් ඇති නමුත් ක්‍රියාත්මක කරගැනීමට නොහැකි වූ සැලසුමක් පමණක් එසේ ඉදිරි වසරට යළිත් ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

10.1.3 සැලසුම් අපේක්ෂිත පරිදි ඉටු වී ඇත් දැයි විමසා බැලීමේ ක්‍රමවේදය

සැලසුම් අපේක්ෂිත අයුරින් ඉටු වී තිබේ ද යන්න තහවුරු කරගැනීමට අනුගමනය කරන ප්‍රගති සමාලෝචනය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ කුමක් ද යන්නත්, එම වැඩපිළිවෙළෙහි සාර්ථකත්වය පිළිබඳවත් එහි යම් පසුගාමීත්වයක් පවතී නම් ඒ පිළිබඳවත් මෙහිදී විමසා බැලේ.

10.1.3.1 ප්‍රගති සමාලෝචනය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ

ප්‍රගතිය භෞතික හා මූල්‍යමය වශයෙන් සමාලෝචනයට ලක් කරනු ලබයි. සතිපතා, මාසික හා වාර්ෂික ලෙස සියලු ම අමාත්‍යාංශ යටතේ ක්‍රියාත්මක වන සැලසුම්වල ප්‍රගතිය පිළිබඳව සමාලෝචනයක් සිදු වෙයි. විශේෂයෙන් ම මෙහිදී ප්‍රගතිය මැනීම සිදු වන්නේ ඒ ඒ අමාත්‍යාංශවල නිලධාරීන් විසින් සිදුකරන ක්ෂේත්‍ර වාරිකාවලින් ලබාගන්නා තොරතුරුවලිනි.

සියලුම අමාත්‍යාංශවල සතිපතා විධායක ශ්‍රේණි නිලධාරීන්ගේ රැස්වීම් පැවැත්වෙන අතර ඒවායේදී ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රගතිය සාකච්ඡා කරනු ලබයි.

අමාත්‍යාංශවලට සම්බන්ධ දෙපාර්තමේන්තු හා වෙනත් ආයතනවල ප්‍රධානීන් සමඟ මාසික රැස්වීම් පැවැත්වෙයි. එහිදී ද ඒ ඒ දෙපාර්තමේන්තු යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රගතිය විමසීමට ලක් වෙයි.

සෑම මසකම ඊළඟ මාසයේ 10 දිනට පෙර ප්‍රගතිය දී ඇති ආකෘතියට අනුව වාර්තා කළ යුතු ය. එහිදී අනුමත කර ඇති ව්‍යාපෘති ගණන, එම ව්‍යාපෘතිවල වර්තමාන තත්ත්වය (ටෙන්ඩර් කැඳවා ඇත් ද, ස්ථානය හඳුනාගැනීම, ප්‍රසම්පාදනයට ඇති සූදානම, ගිවිසුම් ගත වීම) ආදී නිර්ණායක සලකා බැලේ. භෞතික හා මූල්‍ය ප්‍රගතිය මැනීමේදී ඒ ඒ අමාත්‍යාංශ විසින් තම තමාගේ ව්‍යාපෘතිවලට ආවේණික නිර්ණායක යොදා ගැනෙයි.

උදා - ප්‍රවාහන අමාත්‍යාංශය විසින් සිය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සමඟ පැමිණෙන එකඟතා ගිවිසුම් මත ප්‍රගතිය මැනීම අනිවාර්ය කරුණකි. මෙහිදී ඔවුන් විසින් භාවිත නිර්ණායක මෙසේය.

- ✓ නිම කරන ලද කිලෝමීටර් ප්‍රමාණය
- ✓ සකස් කරන ලද මාර්ග ප්‍රමාණය
- ✓ කොන්ක්‍රීට් කරන ලද මාර්ග ප්‍රමාණය
- ✓ ඉටු කර ඇති මහජන ඉල්ලීම් ගණන

විදේශ ආයතන හෝ රේඛීය අමාත්‍යාංශ විසින් ඒකාබද්ධ වී සිදු කරන සැලසුම්වලට අදාළ ව පවතින සමාලෝචන නිර්ණායක සැකසීම එම ආයතන විසින් ම මැදිහත් වී සිදු කරන බවත් පළාත් සභාව කරනුයේ ඒවාට අනුගත වීම පමණක් බවත් සඳහන් විය.

විශේෂයෙන් ම මෙහිදී නිමවුම සහ ප්‍රතිඵලය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමේදී පෙනී යන්නේ සෑම පළාත් සභාවක ම පාහේ නිමවුම එනම් භෞතික ප්‍රගතිය සහ මූල්‍ය ප්‍රගතිය (මුදල් වියදම් කිරීමේ ප්‍රතිශතය) පිළිබඳ සමාලෝචනය කළද දිගුකාලීන ප්‍රතිඵලය පිළිබඳ යම් කාක් දුරට හෝ සමාලෝචනය කර ඇත්තේ ඇතැම් පළාත් සභාවල පමණක් බව යි. ඒ අනුව පසුගිය දස අවුරුද්ද පුරා ඌව පළාත් සභාවේ සැලකිල්ලට භාජන වූයේ නිමැවුම ආශ්‍රිත ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කිරීම පමණක් වුවත් පසුගිය අවුරුදු දෙකේදී ප්‍රතිඵල මත පදනම් ව ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කර ඇත. ඒ සඳහා මෙම පළාත් සභාවේ විශේෂ පරිගණක පද්ධතියක් සකස් කර ඇත. මෙහිදී සෑම දෙපාර්තමේන්තුවකට ම වෙන් වූ මුරකේතයක් (pass word) ඇති අතර ක්‍රියාත්මක කරන සියලුම ව්‍යාපෘති සහ එහි ප්‍රගතිය මෙම පද්ධතියට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. මේ හරහා ක්‍රියාත්මක කරන සෑම ව්‍යාපෘතියක ම ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කරනු ඇත.

එසේ ම වයඹ පළාතේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයද සිය සැලසුම්වල දිගුකාලීන ප්‍රගතිය විමසීමට ලක් කරන බව සඳහන් විය.

උදා:- නිවෙස්වල සිදු වී ඇති දරු උපත්වල කාලීන ව සිදුව ඇති පහළ යාම
ඩෙංගු මරණවල කාලීන පහළ යාම

10.1.3.2 සැලසුම්වල සාර්ථකත්වය

සමස්තයක් ලෙස සෑම පළාත් සභාවක ම පාහේ ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘතිවලින් 90% ක් පමණ සාර්ථක ප්‍රතිඵල ඇති බව පැවසෙති. මෙහිදී නිමවුම පිළිබඳ පරීක්ෂා කිරීමට ඇති නිර්ණායක ඔස්සේ නිමවුම හෙවත් ආසන්න ප්‍රතිඵලය (output - භෞතික සහ මූල්‍ය ප්‍රගතිය) පිළිබඳ අදහසක් ලබාගැනේ. එහෙත් ස්වාභාවික හේතු, දේශපාලනික වාතාවරණ, නිලධාරීන්ගේ කැපවීම අඩු වීම, පිරිස් හිඟය, මුදල් කොමිසමේ එකඟතාව ලබා ගැනීම ප්‍රමාද වීම, කාලය ප්‍රමාණවත් නොවීම යනාදී සාධක මත ඇතැම් විට නිමවුම අපේක්ෂා කළ පරිදි ලබා ගැනීමට නොහැකි වූ අවස්ථා ඇත. ඇතැම් විට ප්‍රතිඵල ලබාගත හැකි ද යන්න මත පදනම් ව ව්‍යාපෘතියට ප්‍රමුඛත්වය ලබාදෙන අවස්ථා ද පවතී. උදාහරණයක් වශයෙන් උතුරු පළාතේ ව්‍යවසායකයන් බිහි කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ ආයෝජන ප්‍රමාණය පිළිබඳ තීරණය කරනු ලබන්නේ යම් කලාපයකට අයත් ව්‍යාපෘති සංවර්ධන මධ්‍යස්ථානයක් මගින් නිර්මාණය කළ හැකි ව්‍යවසායකයන්ගේ ප්‍රමාණය පිළිබඳ තක්සේරු කිරීම මගිනි. එසේ ම මහජනතාව සහ වෙනත් ප්‍රජා සංවිධාන සමඟ එකමුතු වී සහයෝගී උත්සාහයක නිරත වීම එලදායී ප්‍රතිඵල ලබාගැනීම සහතික කරයි. උදාහරණයක් වශයෙන් පාසල් සංවර්ධන සමිතිය එක් ව පළාත් අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය තම ව්‍යාපෘති කටයුතු කිරීම මගින් රජය විසින් කරන ලද සීමිත අරමුදල් භාවිතයෙන් බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබාගත හැකි ව තිබේ.

එහෙත් යම් ව්‍යාපෘතියක අවසාන ප්‍රතිඵලය (outcome) විමර්ශනය කිරීමට දත්ත සහ අදාළ නිර්ණායක ප්‍රමාණවත් අන්දමින් නොමැති අතර එම හේතුවෙන් ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රතිඵලය පිළිබඳ විමසා බැලීමක් සිදු නොවේ. ඒ හා සම්බන්ධ සංඛ්‍යා ලේඛන ඉතා ම අල්ප වන අතර සමීක්ෂණයක් මගින් මේ දත්ත ලබාගත හැකි වුවත් ඒ සඳහා වැය වන කාලය, වියදම ඉහළ ය. මේ හේතුවෙන් භෞතිකමය වශයෙන් ව්‍යාපෘති සාර්ථක වුව ද, සැබවින් ම සැලසුම් සාර්ථක වී ඇත් දැයි දැනගැනීමට හැකියාවක් නොමැත.

10.1.3.3 සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අත් කරගැනීමට නොහැකි වී ඇත් නම් ඒ සඳහා හේතු වී ඇති

කරුණු

සෑම අමාත්‍යාංශයක් මගින් ක්‍රියාත්මක කරන්නා වූ සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අත්පත් කරගැනීමට නොහැකි වීම සඳහා පොදුවේ බලපා ඇති කරුණු කිහිපයකි.

- අරමුදල් හිඟකම

බොහෝමයක් ව්‍යාපෘති සඳහා ඇස්තමේන්තුගත මුදලට වඩා මධ්‍යම රජයෙන් ලබාදෙන අරමුදල් ප්‍රමාණය අඩුය. එවිට සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලඟා කරගැනීම ගැටලු සහගත වී ඇත.

- අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම්

බොහෝ විට සැලසුම් සකස් කිරීමේදී හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් පවතින නිසා එම සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබා කරගැනීම අර්බුදකාරී වී ඇත. බොහෝ විට ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා ප්‍රායෝගික නොවේ. එනම් බොහෝ අවස්ථාවලදී ඔවුන් යෝජනා කරන ප්‍රතිලාභීන් අදාළ ප්‍රතිලාභය ලැබීමට සුදුස්සන් නොවන අවස්ථා පවතී. නිදසුනක් ලෙස ගත හොත් මාර්ග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යාමේදී එහි අවශ්‍යතාවය පවතින ප්‍රදේශයට නොව අදාළ දේශපාලකයාගේ අභිමතය ඇති ප්‍රදේශයකට එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට සිදු විය හැකිය.

- ස්වාභාවික හේතු

ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී විවිධ ස්වාභාවික ආපදාවන්ට මුහුණදීමට සිදු වන නිසා එම ව්‍යාපෘතිවලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබාගැනීම දුෂ්කර වේ.

- දක්ෂ පළපුරුදු නිලධාරීන්ගේ හිඟකම.

ඇතැම් විට දක්ෂ පළපුරුදු නිලධාරීන්ගේ හිඟයක් පවතින බැවින් සහ වගකිව යුතු නිලධාරීන්ගේ කැපවීම අඩු වීම හේතුවෙන් ව්‍යාපෘති සාර්ථක කරගැනීමට නොහැකි වී ඇත.

- ශක්‍යතා අධ්‍යයනවල පවතින දුර්වලතා

බොහෝ විට සැලසුම් සකස් කිරීමට සිදු වන්නේ ඉතා කෙටි කාලයකදී වන අතර ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වැඩි කාලයක් යොදා ගැනෙයි. ශක්‍යතා අධ්‍යයනය නිසි ලෙස කිරීමට ප්‍රමාණවත් කාලයක් සහ මුදල් ඒ ඒ අමාත්‍යාංශ සතු නොවේ. මේ නිසා ඇතැම් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් සිදු කර ඇති ශක්‍යතා අධ්‍යයනවල අසාර්ථක භාවය නිසා ඒවා ව්‍යාපෘති අසාර්ථක වී ඇත.

- දිගු කාලීන මෙහෙවර ඇති කිරීමට ඇති අපහසුතාව

දේශපාලන බලධාරියා වෙනස් වන විට ජාතික මට්ටමේ ඇති ප්‍රතිපත්ති ද වෙනස් වීම්වලට භාජනය වේ. එවිට එක් දිගුකාලීන මෙහෙවරක් ඔස්සේ කටයුතු කිරීම ඉතා අපහසු ය. ක්‍රියාත්මක කරන සැලසුම් ප්‍රතිපත්ති වෙනස් වීමත් සමඟ විවිධ වෙනස් වීම්වලට භාජනය වේ.

- රේඛීය අමාත්‍යාංශ මගින් සිදු කරන මැදිහත් වීම්/ ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති වීම

රේඛීය අමාත්‍යාංශය ප්‍රතිපත්ති සැකසීම සිදු කළ යුතු වුව ද එම කාර්යය අභිබවා ගොස් ඔවුන් එම සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යයට ද මැදිහත් වන බැවින් ඇතැම් ව්‍යාපෘති අසාර්ථක වී ඇත. බොහෝ විට මෙම මැදිහත් වීම් නිසා පළාත් සභාවලට විශාල ආයෝජනවලට යොමු වීමේ නොහැකියාවක් ඇති වී ඇත. නිදසුනක් වශයෙන් මධ්‍යම පළාත් සභාවේ නිලධාරීන් විසින් එම පළාතේ ලුනු ගොවීන්ට තම අස්වැන්න වැඩි කරගැනීම සඳහා සහනාධාර සහ මහ පෙන්වීම

සැපයූව ද මධ්‍යම රජය විසින් එම ලුහු ගොවිතට ස්ථිර වෙළෙඳපොළක් ඇති කිරීමට කටයුතු නොකිරීම නිසා විදේශයෙන් ලුහු ආනයනය කෙරේ. එසේ ම විදේශයෙන් ආනයනය කරන ලුහුවල බදු අඩු කිරීම නිසා දේශීය ලුහුවල මිල ඉහළයාමෙන් පළාතේ ලුහු ගොවිහු තම අස්වැන්න විකුණාගත නොහැකි තත්ත්වයට පත් ව සිටිති. තව ද එම පළාතේ දේශීය කිරි ගොවිතටද මෙවැනි අර්බුදයකට මුහුණ පෑමට සිදු වී ඇති බවත් ආනයනික කිරිපිට්ටිල බදු අඩු කිරීම නිසා දේශීය කිරිවල මිල ඉහළ යයි. එසේ ම දේශීය කිරි ගොවිතට නිසි ගබඩා පහසුකම් නොමැති වීම ද ගැටලුවකි. මෙකී තත්ත්ව නිසා බොහෝ අවස්ථාවලදී සිය කිරි නිෂ්පාදනය ඉවත දැමීමට එම ගොවිතට සිදු වී තිබීම ඉතා අවාසනාවන්ත තත්ත්වයකි. මධ්‍යම රජය මඟින් ක්‍රියාත්මක කරන මෙවැනි අත්තනෝමතික ප්‍රතිපත්ති සහ රජයට ඉහත කී කරුණු සම්බන්ධයෙන් නිසි ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති වීම හේතුවෙන් පළාත් සභා නිලධාරීන් ද දැඩි අපහසුතාවකට මුහුණපාන අතර ගොවිතට ආදායම් ලබාගැනීමට අපහසු වී ඇත.

- සමහර විෂයයන් සම්බන්ධ බලතල නිසි අයුරින් නොලැබීම.

මේ හේතුව නිසාවෙන් එම විෂයයන්ට සම්බන්ධ සැලසුම් ක්‍රියාවට නැංවීමේදී විශාල ගැටලුවක් වී ඇත.

උදා :- ඉඩම් බලතල

- පළාත අනුව අදාළ විෂයයන්හි වෙනස්කම් සිදු නොවීම.

උදා :- මධ්‍යම පළාතට කරදිය ධීවර අංශයේ සැලසුම් එවීම.

- ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන්හි පවතින නීතිමය බාධා නිසා ඇතැම් සැලසුම් ක්‍රියාත්මක මට්ටමේ තිබියදී අතරමැදි නතර කිරීමට සිදු වීම
- ඉංජිනේරු, කාර්මික, වෛද්‍ය, හෙද වැනි වෘත්තිකයන්ගේ හිඟය

මොවුන් බඳවාගැනීමට පළාත් සභාවට බලයක් නැති අතර මෙවැනි සේවකයන් මධ්‍යම රජයෙන් පළාත් සභාවට අනුයුක්ත කරන තුරු සේවක භිභය පවතී.

- සැලසුම් කිරීමේදී උපායමාර්ගික වින්තනයේ හිඟකම

සැලසුම් කොතරම් සාර්ථක ලෙස සකසා තිබුණ ද උපායමාර්ගික වින්තනයක් නොමැති ව සැලසුම් සකස් කිරීම නිසා ක්‍රියාත්මක වීමේදී අසාර්ථක වන අවස්ථා පවතී. බාහිර පාරිසරික සාධක පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින් ඒවාට පිළියම් යොදමින් සැලසුම් උපායමාර්ගික ව සකස් කළ යුතු ය.

ඊට අමතරව සමහර පළාත් සභාවලින් විවිධ ක්ෂේත්‍රවල මහජන අවබෝධය හා දැනුවත්භාවය නංවාලීම සඳහා සකසන සැලසුම් එතරම් සාර්ථක නැති බව පැවසුණි. ඒවාට මුදල් නාස්තියක් පමණක් සිදු වන බවත් එවැනි වැඩසටහන් සම්බන්ධයෙන් ජනතාවගේ ඇති අඩු උනන්දුව මීට ප්‍රධාන හේතුව බවත් සඳහන් විය.

10.1.3.4 සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අත් කරගැනීමට නොහැකි වී ඇත් නම් එම තත්ත්ව මග හරවාගැනීමට කරනු ලබන යෝජනා

සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබා කරගැනීමේදී ඇති වන ගැටලුකාරී තත්ත්ව මග හරවාගැනීම සඳහා නිලධාරීන් විසින් පොදුවේ කරනු ලබන යෝජනා කිහිපයකි.

- අරමුදල් ප්‍රමාණවත් පරිදි ලබාදී අවශ්‍යතාව නිශ්චිත ව හා පැහැදිලි ව හඳුනාගෙන ඒ අනුව සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම.

මෙහිදී උච්ච පළාත් සභාව මඟින් ක්‍රියාත්මක කරන Model Village සංකල්පය නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. මෙම සංකල්පය හරහා බිම් මට්ටමේ ඇති ඉල්ලීම් සෘජු ලෙස ම නිසි බලධාරීන් හමුවට ඉදිරිපත් වේ. මෙහිදී එක් ග්‍රාමයක් තෝරාගෙන එම ගමේ ජීවත් වන ප්‍රජාව එම ස්ථානයේදී ඉල්ලීම් කරන අතර මෙහි විශේෂත්වය වන්නේ ප්‍රජාව, දේශපාලන බලධාරියා සහ රාජ්‍ය නිලධාරී යන පාර්ශව තුන ම එක් ස්ථානයකදී දක්නට ලැබීම යි. මේ හරහා ප්‍රජාව කරන ඉල්ලීම් එම ස්ථානයේදී ම ප්‍රමුඛතාවයෙන් කරනු ලැබේ. මෙම සංකල්පය මොනරාගල එක් ග්‍රාමයක ක්‍රියාත්මක කළ අතර එමඟින් අවශ්‍ය ම ඉල්ලීම් සඳහා සැලසුම් සකස් කෙරේ. තව ද සැලසුම් සකස් කිරීමට අවශ්‍ය දත්ත සියල්ල ම අන්තර්ගත කරමින් බස්නාහිර පළාත් සභාවේ කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය මඟින් දත්ත පද්ධතියක් නිර්මාණය කර ඇති අතර ඒ මඟින් අදාළ සැලසුම් සකස් කිරීමට අවශ්‍ය දත්ත සපයාගැනීමේ හැකියාව ලැබී ඇත. එසේ ම උතුරුමැද පළාත් සභාව විසින් සංවර්ධන නිලධාරීන් යොදාගෙන පළාත් සභා බල ප්‍රදේශයේ සමාජ සහ ආර්ථික දත්ත විශ්ලේෂණයක් සිදු කොට ඇත. මෙවැනි ක්‍රියාමාර්ග මඟින් අවශ්‍යතාව නිශ්චිත ව හා පැහැදිලි ව හඳුනාගෙන ඒ අනුව සැලසුම් සකස් කොට ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වනු ඇත.

- නිලධාරී භිතය අඩු විය යුතු අතර විෂය දැනුම ඇති අය සේවය සඳහා එක් කරගත යුතු ය. සැලසුම්කරණ නිලධාරීන්ගේ දැනුම, කුසලතා ආදිය පිළිබඳ ගැටලු පවතින බැවින් ඔවුන්ට වඩා සාර්ථක පුහුණු අවස්ථා ලබාදී ඔවුන්ගේ ධාරිතාව ගොඩනැගීම වැඩිදියුණු කළ යුතු ය. එසේ ම නිලධාරීන් දේශපාලකයන්ට පමණක් වරද පැවරීම සිදු නොකොට සැලසුම්කරණයේදී තම බලය නිසි අයුරින් යොදාගත යුතුය.
- අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් අඩු විය යුතුය.
- විවිධ දේශපාලනික මත ගැටුම් මත සැලසුම් අසාර්ථක වන විටදී දේශපාලකයන්ට සැලසුම්වල අඩුපාඩු පෙන්වාදී නිලධාරීන් සතුට පවත්නා සුදුසු සැලසුම් හඳුන්වාදිය යුතු ය. දේශපාලන අධිකාරිය සමඟ නම්‍යශීලී ව හා උපායශීලී ව කටයුතු කිරීමට නිලධාරීන් වගබලා ගත යුතුය.
- නිලධාරීන් අතර එකමුතුවක් පැවතිය යුතු අතර නිලධාරීන්ගේ දේශපාලනිකරණය අඩු විය යුතු ය.
- අවිනිශ්චිත පාරිසරික සාධක හා ගැටෙන සැලසුම් සැකසීමේදී ඉතා ඉහළ තාක්ෂණික දැනුමකින් යුතුව ඒවා සකස් කළ යුතු ය.

- මහජන දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන්වලට ඔවුන්ගේ ඉහළ සහභාගීත්වයක් ලබාගැනීමට කිසියම් දිරිගැන්වීමේ ක්‍රමවේදයක් හෝ නීති රාමුවක් ස්ථාපිත කළ යුතු ය.

- සැලසුම් අතරමැදි නතර නොවන ලෙස ඒවා පිළිබඳ මනාව අධ්‍යයනය කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට මූල පිරිම නිලධාරීන්ගේ වගකීමක් ලෙස සැලකීම.

උදා- නිවැරදි ව ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය අනුගමනය කිරීම නිලධාරීන්ගේ වගකීමකි.

- නිලධාරීන් විසින් අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රදේශවල ජනතාව සමඟ යහපත් සන්නිවේදනයක් පවත්වාගැනීමෙන්ද ගැටලු අඩු කරගත හැකි ය.

- ජාතික මට්ටමින් හොඳ සැලසුම් තිබීම.

රටේ රජය වෙතස් වන විට එම රජය හා බැඳී පැවති ප්‍රතිපත්ති ද වෙනස් වේ. සියලු ම සැලසුම් පෙර පැවති ප්‍රතිපත්තියට අනුකූල ව කර තිබුණ ද රජයේ වෙනස් වීමත් සමඟ යළිත් සැලසුම් වෙනස් කිරීමට සිදු වේ. එහෙත් එසේ සිදු නොවිය යුතු ය.

10.1.4 පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතල භාවිත කිරීම

මෙම කොටසේදී පළාත් සභාවලට 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පැවරී ඇති බලතල මෙන් ම ඊට අමතරව පැවරී ඇති වෙනත් බලතල මොනවාද යන්නත් රජය මගින් පළාත් සභාවලට ලබාදෙන උපදෙස් මොනවා ද යන්නත් එකී බලතල සහ උපදෙස් බලාත්මක කිරීමේ හැකියාව කෙබඳු ද යන්නත් විමසා බලනු ලැබේ. එසේ ම බලතල සහ උපදෙස් ප්‍රායෝගිකව භාවිත කිරීමේදී මතු වන ගැටලු සහගත තත්ත්ව නිරාකරණය කරගැනීමට සිදු කරන යෝජනා පිළිබඳව ද සාකච්ඡා කෙරේ.

10.1.4.1 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති බලතල

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පළාත් මට්ටමේ සැලසුම් සකස් කිරීම, ව්‍යාපෘති හඳුනාගැනීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා ව්‍යාපෘති ඇගයීම සඳහා පළාත් සභා වෙත බලය ලබාදී ඇත. 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් බලතල පැවරී ඇති පළාත් සභා ලැයිස්තුව මගින් පැවරී ඇති බලතල ක්‍රියාවට නැංවීම සිදු කරයි. එහෙත් සමගාමී ලැයිස්තුව මගින් ලැබී ඇති බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ගැටලු සහගත තත්ත්වයන් ඇති වී ඇත.

10.1.4.2 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති බලතලවලට අමතරව දී ඇති වෙනත් බලතල

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පළාත් සභා වෙත පැවරී බලතලවලට අමතරව පළාත් සභාවල සෑම අමාත්‍යාංශයකටම පොදුවේ භාවිත කිරීමට ලැබී ඇති වෙනත් බලතල කිහිපයකි.

- මුදල් කොමිෂන් සභාවේ මාර්ගෝපදේශ
- ආයතන ප්‍රඥප්ති
- මධ්‍යම රජයේ වක්‍රලේඛ
- ජාතික ප්‍රතිපත්ති

උදා -: තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු

- පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති; නිදසුන් - වයඹ පළාත් සභා පරිසර ප්‍රඥප්තිය
- පළාත් චක්‍රලේඛ
- උපදේශක කාරක සභා තීරණ
- පළාත් මූල්‍ය නීති
- පළාත් විනය කාර්ය සංග්‍රහය
- පළාතේ අමාත්‍යාංශ යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තුවල ස්වාධීන රීති පද්ධතිය
- රජයේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනවල කරුණු

10.1.4.3 බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාව

අදාළ නිලධාරීන් දැක්වූ අදහස්වලට අනුව සමස්තයක් වශයෙන් පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති ඉහත සඳහන් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට බොහෝ විට හැකියාවක් පවතී. නමුත් ඇතැම් අවස්ථාවලදී එම බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම ගැටලු සහගත වී ඇති බවක් පෙනී යයි.

10.1.4.3.1 බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකියාවක් නොමැති අවස්ථා

ඉහත සඳහන් පරිදි පැවරී ඇති බලතල ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කිරීම ගැටලු සහගත වී ඇති අවස්ථා ද පවතින බව පෙනී යයි.

- ඇතැම් සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී මධ්‍යම රජයේ රේඛීය අමාත්‍යාංශ වැඩි අධිකාරීත්ව බලයකින් යුතුව කටයුතු කිරීම.

ගොවිජන සංවර්ධන පිළිබඳ බලතල දැන් මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු වේ. එය පළාත් සභාව විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකි ය. මෙම බලතල මින් පෙර පළාත් සභාව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද නමුත් දැන් ගොවිජන දෙපාර්තමේන්තුව හරහා ඔවුන්ගේ ප්‍රදේශීය නිලධාරීන් වෙතට පැවරී ඇත.

- සමගාමී ලැයිස්තුව නිසා මතු වන ගැටලු

සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති සමහර බලතල නිශ්චිත ව ම පළාත් සභා සහ මධ්‍යම රජය අතර බෙදා හැර නොමැත. එබැවින් සමහර විෂයයන් සඳහා සැලසුම් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී බලතල බෙදී ඇති ආකාරය පිළිබඳ ගැටලු මතු වේ. උදාහරණයක් ලෙස සංචාරක කර්මාන්තයේ ඇතැම් සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපහසුය. මන්ද, බලතල නිශ්චිත ව පවරා තැබී නිසා පළාත් සභාව සැලකිය යුතු මැදිහත් වීමක් නොකරන බැවිනි. මෙම ගැටලු නිසියාකාරව හඳුනාගෙන තිබේ ද යන්න ගැටලුවකි. තවත් අවස්ථාවලදී මෙම සමගාමී ලැයිස්තුවේ පවතින ගැටලුකාරී තත්ත්ව නිසා එක ම කාර්යය මධ්‍යම රජය මගින් ද පළාත්

සභාව මඟින් ද ඉටු කෙරෙයි. එහිදී මධ්‍යම රජය වැඩි අධිකාරී බලයකින් කටයුතු කරනු දැකිය හැකි ය.

- ලංකාවේ රාජ්‍ය පරිපාලන ව්‍යුහය සහ දේශපාලන ව්‍යුහය අතර පවත්නා සම්බන්ධීකරණ ගැටලු සමහර සමගාමී විෂයයන් පළාත් සභා හරහා නොව සෘජුවම රේඛීය අමාත්‍යාංශ සහ දිස්ත්‍රික් හෝ ප්‍රදේශීය හෝ ලේකම්වරුන් විසින් ක්‍රියාත්මකය. එය ව්‍යාපෘති ද්විගුණ වීමට හේතු වේ. නිදසුනක් වශයෙන්, මධ්‍යම රජය විසින් හඳුන්වාදුන් නිවාස යෝජනා ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභියකු පළාත් සභාවේ නිවාස අලුත්වැඩියා කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභී ලැයිස්තුවට ද ඇතුළත් වී ඇත. එහෙත් පළාත් සභාවේ හෝ මධ්‍යම රජයේ හෝ බලධාරීන්ගේ අවධානය ලක් නොවන ජනතා කණ්ඩායම් ද දක්නට ලැබේ.
- අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් යම් සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී දේශපාලකයන්ගේ ඝිතවතුනට ප්‍රමුඛතාව ලබාදීමට සිදු වේ.
- ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වෙනත් ආයතනවල අනුමැතිය ලබාගැනීමට සිදුවීම.

උදා :- බස්නාහිර පළාත් සභාවේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයට රජය මඟින් ලබාදෙන අරමුදල්වලින් ව්‍යාපෘති සිදු කිරීමට අනුමැතිය ලබාගැනීමට පවා නාගරික අධිකාරිය (UD) වැනි ආයතනවලට මුදල් ගෙවීමට සිදු වී ඇත.

10.1.4.4 රජය මඟින් ලබාදෙන උපදෙස්

පළාත් සභා මඟින් අදාළ විෂයයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී රජය ලබාදෙන උපදෙස් ද පවතී. ඒවා මෙසේය.

- ජනාධිපති ලේකම් චක්‍රලේඛ
- විවිධ ප්‍රතිපත්ති රාමු (උදා :- මහින්ද චින්තනය)
- ජාතික ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ චක්‍රලේඛ
- රජයේ ප්‍රතිපත්තිවල කාලීන ව සිදු වන වෙනස්කම් ආණ්ඩුකාරවරයා හරහා පළාත් සභාවට දැනුම් දෙනු ලබයි. නිදසුන් - රජයේ නව සංකල්ප ආදිය - ජාතික වගා සංග්‍රාමය පිළිබඳ වැඩසටහන
- විවිධ ව්‍යාපෘතිවලට රේඛීය අමාත්‍යාංශවලින් ලැබෙන උපදෙස්
- තාක්ෂණික ආධාරක සහ ප්‍රතිපත්තිමය මඟ පෙන්වීම වැනි ආධාරක සේවා

10.1.4.4.1 රජය මඟින් ලබාදෙන උපදෙස් නිසියාකාර ව අනුගමනය කිරීම

අදාළ නිලධාරීන්ගේ අදහසට අනුව නම් සමස්තයක් වශයෙන් පළාත් සභාවලට රජය මඟින් ලබාදෙන උපදෙස් නිසියාකාර ව අනුගමනය කිරීමට සිදු වේ.

10.1.4.5 බලතල සහ උපදෙස් ප්‍රායෝගික ව භාවිත කිරීමේදී මතු වන ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් නිරාකරණය කරගැනීමට සිදු කරන යෝජනා

මෙහිදී අදාළ නිලධාරීන් විසින් තමන් වෙත පැවරී ඇති බලතල සහ උපදෙස් ප්‍රායෝගිකව භාවිත කිරීමේදී මතුවන ගැටලු සහගත තත්ත්ව නිරාකරණය කරගැනීමට යම් යම් යෝජනා සිදු කර ඇත.

- මධ්‍යම රජයේ සහ පළාත් සභා නිලධාරීන් අතර මනා සහයෝගීත්වයක් හා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කිරීම

මධ්‍යම රජය සහ පළාත් සභා නිලධාරීන් අතර යම් ගැටුම්කාරී තත්ත්ව පවතින බව පෙනී යයි. මේ හේතුව නිසාවෙන් රජයේ නිලධාරීන්ට ලැබිය යුතු ඇතුළු ප්‍රතිලාභ මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් පමණක් භුක්ති විඳින අතර සමහර අවස්ථාවලදී පළාත් සභා නිලධාරීන්ට ඒවා ලැබීමට ඇති අවස්ථාව අහිමි වී ඇත. විශේෂයෙන් ම පුහුණු අවස්ථා, විදේශ සංචාර ආදී ප්‍රතිලාභ පළාත් සභා නිලධාරීන්ට හිමි වන ප්‍රමාණය අඩු බව පෙනී ගිය කරුණකි. මේ නිසා මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් හා පළාත් සභා නිලධාරීන් අතර මනා සහයෝගීතාවක් හා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කළ යුතු බව පළාත් සභා නිලධාරීහු පවසති.

- නිලධාරීන්ගේ දේශපාලනිකරණය අවම විය යුතු ය.

පළාත් සභාවල ඇතුළු නිලධාරීන් දේශපාලන අතකොළ මෙන් ක්‍රියා කරන අවස්ථා ද ඇති බව පෙනේ. මේ නිසා නිලධාරීන් අතර එකමුතුකම අඩු බවක් පෙනී යයි. ඒ හේතුව නිසා පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති බලතල හා උපදෙස් ප්‍රායෝගික ව භාවිත කිරීමේදී යම් ගැටලුකාරී අවස්ථා උද්ගත වී ඇති බව ද පෙනී යයි. එම නිසා නිලධාරීන් සියලු දෙනා ම එක මතයක සිටිමින් ක්‍රියා කිරීම මඟින් දේශපාලන අදහස්වල බලපෑම අවම කරගත හැකිය.

- දේශපාලන මැදිහත් වීම් අවම කළ යුතු ය.

පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතල හා උපදෙස් ප්‍රායෝගික ව භාවිත කිරීමේදී අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් බහුල වශයෙන් දැකිය හැකිය. එම තත්ත්වය අවම කළ යුතු ය.

- පළාත් සභා සහ මධ්‍යම රජය සම්බන්ධ ව පවතින සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාර්යභාරය නිරවුල් කළ යුතු ය. ඒ පිළිබඳව මෙම දෙපාර්ශවයටම පැහැදිලි අවබෝධයක් ලබාදිය යුතුය. සිය කාර්යය කොටස් දෙපාර්ශවයටම නිශ්චිත විය යුතුය. එසේ නොමැති නම් සමගාමී ලැයිස්තුව ඉවත් කළයුතුය. එවිට පළාත් සභාවලට පළාත් ලැයිස්තුව මඟින් පැවරී ඇති බලතල පමණක් නිසි අයුරින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවකාශ ලැබෙනු ඇත.

- එක් විෂය ක්ෂේත්‍රයක වගකීම පළාතක් තුළ පළාත් සභාව හෝ මධ්‍යම රජය යන අංශ දෙකෙන් එකකට පැවරීම හා ඊට ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පත් ලබාදීම වඩා උචිතය.

- පළාත් සභා නිලධාරීන්ට පුහුණු අවස්ථා වැඩි කර පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ මනා

වැටහීමක් ලබාදීමක් ඔවුන්ගේ දැනුම කුසලතා ඉහළ නැංවීමක් සිදු කල යුතු ය. එසේ ම නිලධාරීන් නිරන්තරයෙන් යාවත්කාලීන විය යුතු ය.

- දේශපාලන අධිකාරිය ආරක්ෂා කිරීමට නොව සංවර්ධන අරමුණු ඉලක්ක කරගෙන පනත් සැකසීම.

10.1.5 පළාත් සභා පිළිබඳ ආකල්පය

10.1.5.1 පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ ආකල්ප

මෙහිදී අදාළ නිලධාරීන් විසින් පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ ධනාත්මක සේම සෘණාත්මක ආකල්ප ද දක්වනු ලැබීය.

- පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ සෘණාත්මක ආකල්ප

පළාත් සභා ක්‍රමයේදී බොහෝ විට අනවශ්‍ය මුදල් නාස්තියක් සිදු වේ. විශේෂයෙන්ම ඉදි කිරීම්, වැටුප් සැකසුම් වැනි අවස්ථාවලදී මෙම තත්ත්වය දැකිය හැකි බව නිලධාරීන්ගේ අදහස යි. පළාත් සභාවේ එක් එක් අමාත්‍යාංශයට ලැබෙන අරමුදල් සහ බලතල ප්‍රමාණය මධ්‍යම රජයේ විවිධ අමාත්‍යාංශවලට ලැබෙන අරමුදල් හා බලතල ප්‍රමාණයට වඩා අඩු ය. සෑම ක්ෂේත්‍රයක් ම ආවරණය වන පරිදි මධ්‍යම රජයේ රේඛීය අමාත්‍යාංශ ගණනාවක් පවතී. එවැනි ක්ෂේත්‍ර රාශියක් පළාත් සභාවේ එක ම අමාත්‍යාංශයක් යටතට ගොනු කර ඇත. එවිට මධ්‍යම රජයේ එක් රේඛීය අමාත්‍යාංශයකට වෙන් කරනු ලබන අයවැයටත් වඩා අඩු අයවැයක් පළාත් සභාවේ එක් අමාත්‍යාංශයකට වෙන් කරන බැවින් එම අමාත්‍යාංශය මඟින් ආවරණය කරන සියලු ම ක්ෂේත්‍රවලට අදාළ කටයුතු කළමනාකරණය කිරීමට එම අයවැය ප්‍රමාණවත් නොවේ.

- පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ ධනාත්මක ආකල්ප

පළාත් සභා ක්‍රමයේදී ඇතැම් අවස්ථාවලදී රජයේ අත පෙවීම් අවම බැවින් ස්වාධීන ව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව පවතින බව සමහර නිලධාරීන්ගේ අදහස යි. එවැනි අවස්ථාවලදී අදාළ නිලධාරීන්ට සෘජු නින්දා ගෙන ජනතාවට සේවය කිරීමේ හැකියාව පවතී. තව ද පළාත් සභා හරහා බලය විමධ්‍යගත කර ඇති බැවින් එය වඩා සාර්ථක තත්ත්වයක් බව අදාළ නිලධාරීන්ගේ අදහසයි. ජනතාවට සමීප නමුත් පිටත පාර්ශ්වයන්ට නොපෙනෙන ඉතා විශාල සේවයක් පළාත් සභා විසින් ඉටු කරන බව පෙනේ. පළාත් සභා ක්‍රමය දේශීය ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා නිවැරදි ව හඳුනාගැනීමට උපකාරී වේ. එ සේම පළාත් සභා ක්‍රමය සියලු ප්‍රදේශවල දේශපාලන නියෝජන සඳහා අවස්ථාවක් සපයයි. කෙසේ වෙතත් මධ්‍යම රජයේ රේඛීය අමාත්‍යාංශවලට වඩා මෙහෙයක් පළාත් සභා මඟින් ඉටු වන බව පෙනේ. පළාත් සභා සුදු අලියෙකැයි විවේචනයට බඳුන් වී ඇත්තේ පළාත් සභාවල ප්‍රාග්ධන වියදම්වලට සාපේක්ෂ ව පුනරාවර්තන වියදම් වැඩි බව ප්‍රකාශ වන නිසා ය. එහෙත් සැබවින්ම ගත හොත් පුනරාවර්තන වියදම් තුළ වැඩි ප්‍රමාණයක් ඇත්තේ අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ ගුරුවරුන් සඳහා යන වියදම සහ සෞඛ්‍ය අංශයේ වෛද්‍යවරුන් සඳහා යන වියදමයි. එම වියදම් ගත් විට ඒවා මානව සම්පතෙහි ඵලදායීතාව වැඩිදියුණු

කිරීම සඳහා වැය වන ආයෝජන වියදමකි. එම ප්‍රමාණය හැරුණු කොට අනෙකුත් පුනරාවර්තන වියදම ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකි. එම නිසා සත්‍ය ලෙස ම ගත හොත් ප්‍රාග්ධන වියදම්වලට වඩා පුනරාවර්තන වියදම් අඩු බව පෙනී යයි.

10.1.5.2 පවතින පළාත් සභා ක්‍රමය තවදුරටත් ඵලදායී කිරීම සහ පළාත් සභා ක්‍රමය වෙනුවට යෝජිත විකල්පය

පවතින පළාත් සභා ක්‍රමය අහෝසි කළ හැකිද යන්න ප්‍රායෝගික ගැටලුවක් ව පවතී. මෙහිදී පවතින පළාත් සභා ක්‍රමය තවදුරටත් ඵලදායී කිරීම සහ ඒ වෙනුවට යෝජිත විකල්පය කුමක් ද යන්න පිළිබඳ විමසා බැලෙනු ඇත.

පවතින පළාත් සභා ක්‍රමය තවදුරටත් ඵලදායී කිරීම සඳහා පහත පියවර ගත යුතුය.

- සමගාමී ලැයිස්තුව ඉවත් කොට පළාත් සභා ලැයිස්තුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම.
- පළාත් සභා සඳහා වැඩි මූල්‍ය බලතල ප්‍රමාණයක් ලබාදීම.

පළාත් සභා ක්‍රමය වෙනුවට යෝජිත විකල්ප මෙසේය.

- 1987 ට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ කවිචේරි ක්‍රමය ඉතා සාර්ථක ව ක්‍රියාත්මක විය. එම පද්ධතිය ම ඊට වඩා දියුණු කර ඒ හරහා ප්‍රදේශීය වශයෙන් රාජ්‍ය සේවය ජනතාවට සමීප කිරීමට උත්සාහ ගැනෙයි නම් මීට වඩා බොහෝ සාර්ථක වනු ඇත.
- පළාත් සභා වෙනුවට මධ්‍යම රජයේ අමාත්‍යාංශ යටතේ ප්‍රදේශීය කාර්යාලය පිහිටුවා ඒ හරහා මහජන සේවය ලබාදීම හා ප්‍රදේශීය සංවර්ධන කටයුතු සිදු කළ හැකි නම් වඩා උචිත ය. ඒ මඟින් රටට ඉතා විශාල සම්පත් ප්‍රමාණයක් ඉතුරු කරගත හැකි වනු ඇත. උදා : අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය යටතේ දිවයිනේ සෑම දිස්ත්‍රික්කයක ම පාහේ කලාප අධ්‍යාපන කාර්යාල පිහිටුවා තිබීම.

කෙසේ නමුත් මෙම තත්ත්ව ඇති කිරීම සඳහා දැඩි දේශපාලන මතයක් රටෙහි පැවතීම ඉතා ම අත්‍යවශ්‍ය කාරණයක් වනු ඇත.

11 එක් එක් පළාත් සභාවට ආවේණික ගැටලු හා ඒවා විසඳාගැනීම සඳහා සුදුසු යෝජනා

බස්නාහිර පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	අරමුදල් ප්‍රමාණවත් පරිදි නොලැබීම නිසා සැලසුම්වලින් සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබාගැනීමට නොහැකි වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • අවශ්‍යතාව දැඩි ව පවතින ව්‍යාපෘති තෝරාගෙන ඒවාට ප්‍රමුඛතාවය ලබාදී ඒවා ඉටු කිරීම. • ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අවශ්‍ය මුදලින් කොටසක් පළාත් සභාව විසින් ද, ශේෂය ප්‍රදේශීය සභාව මගින් ද යොදවා ව්‍යාපෘති සිදු කිරීම. (උදා:- මාර්ග සංවර්ධනය, උපකරණ මිල දී ගැනීම). • රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGO), පෞද්ගලික සංවිධාන සහ රාජ්‍ය - පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වය යටතේ ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම. • පරිපූරක අයවැය හරහා අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම හෝ අයවැය සංශෝධන සිදු කිරීම හෝ ඊළඟ වසරේ ප්‍රතිපාදනවලින් මුදල් වෙන් කරගැනීම. • සමහර ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාල හරහා සිදු කිරීම.
02	සැලසුම් සකස් කිරීමේදී හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් පවතින නිසා එම සැලසුම්වලින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබා කරගැනීම අර්බුදකාරී වී තිබීම.	<ul style="list-style-type: none"> • අනවශ්‍ය දේශපාලන මැදිහත් වීම් අවම කිරීමට කටයුතු කිරීම.
03	නිලධාරීන්ගේ හිඟයක් පැවතීම, ඔවුන්ගේ කැපවීම අඩු වීම සහ නිලධාරීන් දේශපාලනීකරණය වී තිබීම.	<ul style="list-style-type: none"> • නිලධාරී හිඟය අඩු විය යුතු අතර විෂය දැනුම ඇති අය සේවය සඳහා එක් කරගත යුතු ය. • නිලධාරීන් අතර එකමුතුවක් පැවතිය යුතු අතර නිලධාරීන්ගේ දේශපාලනීකරණය අඩු විය යුතු ය. • නිලධාරීන් අතර ආකල්පමය වෙනසක් සිදු කිරීමට අදාළ ආකල්පමය සංවර්ධන වැඩසටහන් සංවිධානය කිරීම.
04	නිසි දත්ත පද්ධතියක් නොමැති වීම නිසා සැලසුම් සකස් කිරීම හා තීරණ ගැනීම වැනි කාර්යයන් සාර්ථක ව සිදු කිරීම අපහසු වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය ද යොදාගනිමින් වඩා සාර්ථක දත්ත පද්ධතියක් පවත්වාගෙන යාමට කටයුතු කිරීම.

05	මධ්‍යම රජය සහ පළාත් සභාව මගින් එක ම කාර්යය නැවත නැවත සිදු කිරීම නිසා අනවශ්‍ය පිරිවැයක් ඇති වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභාව අතර මනා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති ව කටයුතු කිරීම.
06	එක් ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් යටතේ පවත්වාගෙන ආ ව්‍යාපෘති ආණ්ඩුව වෙනස් වීමත් සමඟ ඇතැම් විට අතරමග නතර කොට. නව ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අලුත් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම.	<ul style="list-style-type: none"> • ආණ්ඩුව වෙනස් වූවත් ක්‍රියාත්මක කරගෙන ආ ප්‍රතිපත්ති දිගට ම ක්‍රියාත්මක කරගෙන යාම.

වයඹ පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	වයඹ පළාත් සභාවට අදාළ සෑම අමාත්‍යාංශයක් විසින් ම සැලසුම් සඳහා ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීමේදී සිය පළාතේ ප්‍රධාන දිස්ත්‍රික්ක දෙක වන කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයට ප්‍රතිපාදනවලින් 1/3 ක බර තැබීමක් ද, පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයට 2/3 ක බර තැබීමක් ද සිදු කළ යුතු ය. මෙය පළාත් සභාවට ආවේණික නිර්දේශයක් වන අතර ඒ ඒ දිස්ත්‍රික්කවල සංවර්ධන මට්ටම, ජන සංඛ්‍යාව ආදී කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින් මෙම තීරණය ගෙන ඇත. වයඹ පළාත් සභාවේ ක්‍රියාත්මක මෙම දිස්ත්‍රික් පදනමට සැලසුම් සකස් කිරීමේ හා ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීමේ අවශ්‍යතාව හේතුවෙන් ඇතැම් දිස්ත්‍රික්කවලට ඉතා වැදගත් සැලසුම් සඳහා ප්‍රතිපාදන ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව මඟ හැරී ගොස් ඇති අවස්ථා පැවතීම.	<ul style="list-style-type: none"> • සැලසුම් සකස් කිරීමේදී හා ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීමේදී වයඹ පළාත් සභාවේ ක්‍රියාත්මක වන මෙම දිස්ත්‍රික් පදනම ඉවත් කිරීම හෝ • අවශ්‍යතාව හා වැදගත්කම මත එය නම්‍යශීලී ව භාවිත කළ හැකි ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම.
02	වයඹ පළාතේ පවතින ඉඩම්වලින් විශාල ප්‍රමාණයක හිමිකම් නිරවුල් කර නැති අතර මේ හේතුවෙන් රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික හිමිකාරීත්වය යටතේ පවතින ඉඩම් වෙන් වශයෙන් හඳුනාගැනීම බොහෝ දුරට ගැටලුකාරී වී ඇත. එබැවින් ව්‍යාපෘති	<ul style="list-style-type: none"> • පළාතේ පවතින ඉඩම්වල හිමිකාරීත්වය ඉතා ඉක්මනින් නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කිරීම සඳහා අදාළ කාර්යයන්ට වගකිව යුතු සෛසු රජයේ ආයතන සමඟ සාකච්ඡා කිරීම. • පළාත් සභාව යටතේ පවතින ඉඩම්වල

	<p>ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඉඩම් ලබාගැනීම ගැටලු සහගත වී ඇති අතර එසේ හිමිකම් නිරවුල් නොකරන ලද ඉඩම්වල ආරම්භ කරන ලද ඇතැම් ව්‍යාපෘති අතරමැදි නතර කිරීමට ද සිදු වූ අවස්ථා පැවතීම.</p>	<p>අයිතිය නිරවුල් කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු යෙදීම.</p>
<p>03</p>	<p>පළාත් සභාවේ රාජකාරි කරන විවිධ සේවා ගණවලට අයත් රජයේ නිලධාරීන් අතර පවතින ගැටුම් හා ප්‍රශ්න ඇතැම් අවස්ථාවලදී ව්‍යාපෘති සැලසුම් සුමට ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට බාධාකාරී වීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • පළාත් සභාවල රාජකාරි කරන විවිධ සේවා ගණවලට අයත් රජයේ නිලධාරීන්ගේ සේවාවන්හි පවතින වැටුප්, උසස් වීම් ආදියෙහි විෂමතා ඉවත් කිරීමට මධ්‍යම රජය නොපමා ව මැදිහත් වී ක්‍රියාත්මක විය යුතු ය. • එසේ ම විවිධ සේවා ගණවලට අයත් නිලධාරීන් අතර සුභදතාව වර්ධනය කිරීම සඳහා නොයෙක් වැඩසටහන් හා සුභද හමු ආදිය සංවිධානය කළ හැකිය. එවිට පළාත් සභාවේ සිටින රජයේ නිලධාරීන් වැඩි තෘප්තියකින් කටයුතු කරනු ඇත.
<p>04</p>	<p>ඇතැම් ව්‍යාපෘති සඳහා සැලසුම් සකස් කර ඒවා ක්‍රියාත්මක කරගෙන යන අතරතුර විවිධ පාර්ශ්ව විසින් එම ව්‍යාපෘතිවල වැදගත්කම සම්බන්ධයෙන් ගැටලු මතු කිරීම හෝ එම ව්‍යාපෘති සඳහා අනුගමනය කර ඇති නීතිමය ක්‍රියා පටිපාටිහි නිවැරදි භාවය සම්බන්ධයෙන් ගැටලු මතු වීම හේතුවෙන් ව්‍යාපෘති අතරමැදි නතර කිරීමට සිදු වීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • නිලධාරීන් විසින් අදාළ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රදේශවල ජනතාව සමඟ යහපත් සන්නිවේදනයක් පවත්වාගැනීමෙන් ද ගැටලු අඩුකරගත හැකි ය. • දේශපාලන අධිකාරිය සමඟ නාමයයිලී ව හා උපායයිලී ව කටයුතු කිරීමට නිලධාරීන් වගබලා ගත යුතු ය. • සැලසුම් අතරමැදි නතර නොවන ලෙස ඒවා පිළිබඳව මනාව අධ්‍යයනය කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට මූල පිරිය යුතු ය. එය නිලධාරීන්ගේ වගකීමක් ලෙස සැලකීම. උදා :- නිවැරදිව ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය අනුගමනය කිරීම නිලධාරීන්ගේ වගකීමකි. • පළාත් සභා නිලධාරීන්ට පුහුණු අවස්ථා වැඩි කර පළාත් සභා ක්‍රමය, ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය ආදිය පිළිබඳ මනා වැටහීමක් ලබාදීමත්, ඔවුන්ගේ දැනුම

		කුසලතා ඉහළ නැංවීමක් සිදු කළ යුතු ය.
05	ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පළාත් සභාවේ විවිධ අමාත්‍යාංශ යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තුවලට එකරම් ස්වාධීනත්වයක් නොමැත. මේ හේතුවෙන් ඉතා සුළු කරුණු කාරණා සම්බන්ධයෙන් පවා අනුමැතීන් ලැබෙන තුරු සැලකිය යුතු කාලයක් බලා සිටීමට සිදුවන අතර එය ව්‍යාපෘති නිම කිරීම ප්‍රමාද වීමට බලපාන ප්‍රබල කාරණාවක් වී තිබීම.	<ul style="list-style-type: none"> • පළාත් සභාවේ විවිධ අමාත්‍යාංශ යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තුවලට වැඩි ස්වාධීනත්වයක් ඇති කළ යුතු ය. • පළාත් සභාවේ පවතින සාම්ප්‍රදායික නීතිරීති කාලීන ව වෙනස් කරගනිමින් ක්‍රියාවලීන් වේගවත් කරගැනීමට කටයුතු කළ යුතු ය.
06	රේඛීය අමාත්‍යාංශ සමඟ හෝ විදේශ ආයතන සමඟ පළාත් සභාව විසින් ඒකාබද්ධ වී සිදු කරන ව්‍යාපෘතිවලදී පළාත් සභාව බොහෝ විට කටයුතු කරනුයේ සහායකයෙකු ලෙසිනි. එම ව්‍යාපෘතිවල සැලසුම් සකස් කිරීමේදී, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී, හෝ සමාලෝචන නිර්ණායක සැකසීමේදී එම බාහිර ආයතන විසින් වැඩි බලතල භාවිත කරමින් කටයුතු කරන අතර පළාත් සභාව බොහෝ විට කරනුයේ ඒවාට සහාය දැක්වීමේ අනුගත වීම පමණක් බවක් සඳහන් විය.	<ul style="list-style-type: none"> • අදාළ කටයුතු කිරීමේදී ඒ ඒ පාර්ශවයන්ගෙන් විය යුතු දායකත්ව සම්බන්ධයෙන් පූර්ව එකඟතාවනට පැමිණ ඒ අනුව ගිවිසුම්ගත වී ව්‍යාපෘති ආරම්භ කිරීම සුදුසු වේ. • මධ්‍යම රජයේ ආයතන සමඟ මනා සම්බන්ධීකරණයකින් හා අවබෝධයකින් කටයුතු කළ යුතු ය. • පළාතක එක් විෂය ක්ෂේත්‍රයක වගකීම (උදා - කෘෂිකර්මය) පළාත් සභාව හෝ මධ්‍යම රජය යන අංශ දෙකෙන් එකකට පැවරීම හා ඊට ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පත් ලබාදීම වඩා උචිත ය.
07	ඉදිරි සැලසුම් සඳහා මහජන අදහස් ලබාගැනීමට සෘජු හා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් පළාත් සභාව සතුව නැත. සිය සැලසුම් සකස් කිරීමේදී වයඹ පළාත් සභාව විසින් විද්වතුන්ගේ, දේශපාලනඥයන්ගේ හා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් වැනි අයගේ අදහස් යෝජනා ලබාගත්තද බිම් මට්ටමේ සිටින ප්‍රතිලාභී කණ්ඩායම්වලින් අදහස් ලබාගැනීමට සෘජු හා විධිමත් වැඩපිළිවෙළක් පළාත් සභාව සතුව නැතිවීම ගැටලුවකි.	<ul style="list-style-type: none"> • මහජන අදහස් සැලසුම් සැකසීමේදී වැඩි වශයෙන් සැලකිල්ලට ගැනීමට සුදුසු ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතු ය. • ඒ ඒ ග්‍රාම සේවා වසම් මට්ටමින් හෝ ප්‍රදේශීය සභා මට්ටමින් ජනතාව සම්බන්ධ කරගනිමින් අදහස් යෝජනා ලබාගැනීමේ ශක්තිමත් ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම.

08	<p>මධ්‍යම රජයෙන් ලැබෙන අරමුදල්වල සීමිත භාවය, ඒවා ලැබීමට විශාල කාලයක් ගත වීම හා ලැබෙන අරමුදල්වලින් විශාල ප්‍රමාණයකින් පසුගිය වසරේ හිඟ මුදල් පියවීම සිදු වීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ඉල්ලීම් කරන ලද ප්‍රතිපාදන මුද්‍රමනින්ම ලබාගැනීමට නම් පළාත් සභාවේ නිලධාරීන් තම සැලසුම්වල ඇති වැදගත්කම හැකි තරම් මුදල් කොමිසම ඉදිරියේ සාධාරණීකරණය කළ යුතු ය. ඒ සඳහා නිලධාරීන් දක්ෂ විය යුතු අතර පූර්ව සූදානමකින් යුක්තව අදාල රැස්වීම් සඳහා සහභාගී විය යුතු ය. රැස්වීම්වලදී සාධාරණ තර්ක ඉදිරිපත් කරමින් තම පළාත් සභාවට ලැබෙන ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය ඉහළ නංවාගැනීමට නිලධාරීන් තුළ සැබෑ උනන්දුවක් පැවතිය යුතුය. එසේ ම මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් සමඟ සුභදෘෂිලී වැඩපිළිවෙළක් අනුගමනය කළ යුතුය. • සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඒවා සඳහා මහජන ශ්‍රමය හා සහයෝගය ලබාගැනීමෙන් ද අදාළ ව්‍යාපෘති සීමිත පිරිවැයකින් නිම කර ජනතාව වෙත ලබාදීමේ හැකියාව ඇත.
----	---	---

උතුරුමැද පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් ප්‍රතිපාදන ලැබීම සහ අරමුදල් ප්‍රමාණය කොටස් වශයෙන් ලැබීම.	<ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රමුඛතාය ලබාදිය යුතු සැලසුම්වලට ප්‍රමුඛතාව ලබාදීම.
02	සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට කාලය ප්‍රමාණවත් නොවීම සහ සැලසුමේ පවතින විවිධ ගැටලු, එනම් යම් අවස්ථාවලදී සැලසුමේ වූ කුඩා ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක නොවන අවස්ථා පැවතීම.	<ul style="list-style-type: none"> • පුළුල් ක්‍රියාකාරකම (Board activity) වෙනස් නොකර උපක්‍රියාකාරකම (sub activities) වෙනස් කිරීම. • මුළු සැලසුම ක්‍රියාත්මක නොකර එහි එක් එක් ක්‍රියාකාරකම් පමණක් ක්‍රියාත්මක කිරීම. • සැලසුම් කළ ආකාරයට අදාළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට උත්සාහ කිරීම.
03	විවිධ දේශපාලනික මත ගැටුම්	<ul style="list-style-type: none"> • විවිධ දේශපාලනික මත ගැටුම් මත සැලසුම් අසාර්ථක වන විටදී

		<p>දේශපාලකයන්ට සැලසුම්වල අඩුපාඩු පෙන්වා දී නිලධාරීන් සතුව පවතින සුදුසු සැලසුම් හඳුන්වාදීම.</p> <ul style="list-style-type: none"> • දේශපාලන අධිකාරියට නොව අදාළ නිලධාරීන්ට බලතල, වගකීම ලබාදීම. • දේශපාලන අධිකාරිය ආරක්ෂා කිරීමට නොව සංවර්ධන අරමුණු ඉලක්ක කරගෙන පනත් සැකසීම.
04	<p>කාර්යමණ්ඩලය ප්‍රමාණවත් නොවීම, බඳවාගැනීමේ බලතල නොමැති වීම, පුහුණු ගැටලු වැනි මානව සම්පතට අදාළ ගැටලු සහ සැලසුම්කරණ නිලධාරීන්ගේ දැනුම, කුසලතා ආදිය පිළිබඳ ගැටලු පැවතීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • සාර්ථක පුහුණු අවස්ථා ලබාදී ඔවුන්ගේ ධාරිතාව ගොඩනැගීම වැඩිදියුණු කිරීම. • නිලධාරී පුරප්පාඩු පිරවීම. • නිලධාරීන්ගේ ශ්‍රවණසාධනය ඉහළ නැංවීම. • නිලධාරීන් අතර බෙදීම් අවම කිරීම. • දක්ෂ පුද්ගලයන්ට අදාළ තනතුරුවලට යාමට මාර්ගයක් (path) ලබා දීම. • උසස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය නිවැරදි විය යුතු ය. • අදාළ නිලධාරීන් තම සේවය බිම් මට්ටමින් ආරම්භ කිරීම. • නිලධාරීන් නිරන්තරයෙන් දැනුමෙන් සහ පුහුණු වීම් මගින් යාවත්කාලීන වීම.

සබරගමුව පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	<p>වර්ෂයේදී ප්‍රමාණවත් අරමුදල් නොලැබීම නිසා සැලසුම් සාර්ථක නොවීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • මුදල් කොමිසම විසින් වර්ෂයට වෙන් කර ඇති අරමුදල්වලින් 50% ට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් අදාළ වර්ෂයේදී ලැබීමට සැලැස්වීම.
02	<p>පළාත් සභාවට අදාළ කටයුතු දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාල මගින් ද කිරීමට යාමෙන් සම්පත් නාස්ති වීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • පළාත් සභාවට අදාළ සියලු ම වගකීම් පළාත් සභාවට පමණක් කිරීමට භාරදිය යුතු ය. එයට මධ්‍යම රජය මැදිහත් නොවිය යුතු ය. එවිට සම්පත් නාස්තිය අවම වීමෙන් කාර්යක්ෂම සේවාවක් පළාත් සභාවට සැපයිය හැකි ය.

03	පළාත් සභාව මගින් සිදු කරන ව්‍යාපෘතිවලට අනවශ්‍ය දේශපාලන බලපෑම් වැඩි වීම.	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යාපෘතිය ආරම්භයේ සිටම අවසානය දක්වාම විනිවිදභාවයකින් යුතුව පළාත් සභාවට සිදු කිරීමේ හැකියාව වැඩි කළ යුතුය.
04	පළාත් සභාවේ සේවකයන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව.	<ul style="list-style-type: none"> පුහුණු වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් සේවකයන් තුළ ධනාත්මක ආකල්ප වැඩි කළ යුතු ය. සේවකයන් ඇගයීමේදී කාර්යඵල ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීම වඩාත් උචිත වේ.
05	පළාත් සභාව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන සෑම ව්‍යාපෘතියකදී ම ජනතාවගෙන් 50% ක මුදල් අයකරගත යුතු අතර මධ්‍යම රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ව්‍යාපෘතිවලදී එසේ අය නොකැරෙයි. මෙම හේතුවෙන් පළාත් සභා ක්‍රමය පිළිබඳ මහජනතාවගේ සාණාත්මක ආකල්පයක් පැවතීම.	<ul style="list-style-type: none"> මධ්‍යම රජය මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ව්‍යාපෘතිවලදී මෙන් පළාත් සභාව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ව්‍යාපෘතිවලින් ද මුදල් අය නොකර සිටීම.

උතුරු පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළහැකි යෝජනා
01	<p>සැලසුම් කිරීමේදී අඩු මහජන සහභාගිත්වය සහ ඔවුන් හට ප්‍රදේශීය පරිපාලන පද්ධතිය කෙරෙහි විශ්වාසය නොමැති වීම.</p> <p>මෙම පළාතේ ජනතාව තමාගේ අවශ්‍යතා ඉටු කරගැනීම සඳහා වැඩි වශයෙන් ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාලය වෙත යොමු වීම සහ පළාත් පාලන ආයතන වෙත යොමු නොවීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> පළාත් පාලන ආයතන තමන්ගේ කාර්යභාරය පිළිබඳ ජනතාව දැනුවත් කිරීම. අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභී කණ්ඩායම් ද සැලසුම් කිරීමේදී සහභාගි කරගැනීම.
02	<p>ව්‍යාපෘති සඳහා වන අරමුදල් සහ ආයෝජනය නිසි කාලවකවානුවල නොලැබීම. එසේම අරමුදල් ප්‍රමාණය අඩු වශයෙන් ලබාදීම.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ආයෝජනයට අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රමාණයෙන් යම් කොටසක් පළාතේදී උපයාගැනීමට ඉඩ සැලසීම.

03	වර්තමානයේ පළාතේ තිබෙන සම්පත් භාවිත කිරීමෙන් ආදායම් උපයා ගැනීමේ අවකාශය පළාත් පාලන ආයතන වෙත ප්‍රායෝගික ව ලබාදී නොමැත. එය බහුල වශයෙන් මධ්‍යම රජයේ ආයතනවලට ලබාදී තිබෙන බලතල ලෙස දක්නට හැකි ය. උදාහරණයක් ලෙස බනිජ සම්පත් භාවිතයට ගෙන ඉපැයීමේ බලතල පළාත් සභාවට නොමැති වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • පළාතේ බහුල ව ලබාගත හැකි සම්පත් භාවිත කිරීමෙන් පළාත් සභාවට තම ආයෝජන ධාරිතාව ශක්තිමත් කිරීමට ඉඩ සැලසීම. • එසේ ම මෙම සම්පත් පරිහරණය සඳහා තිරසාර ක්‍රමවේද භාවිත කිරීම පිළිබඳ මධ්‍යම රජය මැදිහත් වීම.
04	මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් කොන්ත්‍රාත්කරුවන් නොමැති වීම සහ ඇතැම් අමුද්‍රව්‍ය හිඟයක් පැවතීම. (උදා :- බොරළු)	<ul style="list-style-type: none"> • එයට අවශ්‍ය වන ශ්‍රම බලය ලබාගැනීම සඳහා විශේෂ වැඩපිළිවෙළක් සකස් කිරීම. • මහා පරිමාණ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් උතුරු පළාතේ ආයෝජනය කිරීමට දිරිමත් කිරීම. • පළාතේ මධ්‍යම හා සුළු පරිමාණයේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට අවශ්‍ය පුහුණුව සහ අනෙකුත් දිරිගැන්වීම් ලබාදීම.
05	ව්‍යාපෘති ප්‍රතිඵල ඇගයීම සිදු කරනු නොලැබේ. මෙයට ප්‍රධාන හේතුව ප්‍රතිඵල ඇගයීම සඳහා වන යාන්ත්‍රණය සහ මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන ඇතුළු ව අවශ්‍ය ශ්‍රම බලකායක් නොමැති වීම ය.	<ul style="list-style-type: none"> • ව්‍යාපෘතියක ප්‍රගති සමාලෝචනය කිරීම සහ ප්‍රතිඵල ඇගයීම සඳහා තාක්ෂණික මෙවලම් භාවිත කිරීම, උදාහරණයක් වශයෙන් ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් හා පළාත් කාර්යාල සම්බන්ධීකරණය සඳහා පරිගණක යෙදුම් හඳුන්වාදීම.

උච්ච පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ ධාරිතාව සහ අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට කොන්ත්‍රාත්කරුවන් නොමැති වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • පළාතේ මධ්‍යම හා සුළු පරිමාණයේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට අවශ්‍ය පුහුණුව සහ අනෙකුත් දිරි ගැන්වීම් ලබාදීම.

02	මධ්‍යම රජයේ බොහෝ කීරණ දැනුම් දීම කරනු ලැබෙනුයේ කොළඹ පිහිටි අදාළ අමාත්‍යාංශ හෝ ආයතනය විසින් කැඳවනු ලබන රැස්වීමක් ලෙසය. එම රැස්වීම්වලට සහභාගී වීමට පළාත් නිලධාරීන්ට තම කාලය සහ ශ්‍රමය කැප කරගෙන යාමට සිදු වීම.	<ul style="list-style-type: none"> • රැස්වීම් කැඳවීම වෙනුවට තාක්ෂණික මෙවලම් භාවිත කිරීමෙන් තොරතුරු වඩා ඵලදායීව දැනුම් දීම • පළාත් සභා නිලධාරීන්ට එම රැස්වීම්වලට යාමට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීම.
03	ප්‍රමාණාත්මක අරමුදල් නොලැබීම සහ නිසි කාලයට අරමුදල් නොලැබීම	<ul style="list-style-type: none"> • පළාත් සභාවේ ආදායම් මාර්ග වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු කිරීම
04	උච්ච පළාතේ දුෂ්කර ප්‍රදේශ තිබෙන බැවින් දීපව්‍යාප්ත සේවාවන්ට අයත් නිලධාරීන් මෙම පළාතේ සේවය කිරීමට කැමත්තක් නොදැක්වීම නිසා බොහෝ අත්‍යවශ්‍ය සේවාවන්ට පුරප්පාඩු පැවතීම.	<ul style="list-style-type: none"> • රැකියාවට අදාළව නිසි දිරි දීමනා සහ අනෙකුත් අවස්ථාවන් නිසි සේ ලබාදීම. උදාහරණයක් ලෙස පුහුණුව සහ ශිෂ්‍යත්ව ලබාදීමෙන් ප්‍රමුඛතාව ලබාදීම.

දකුණ පළාත් සභාව

අංකය	ගැටලුව	විසඳාගැනීමට ඉදිරිපත් කළ හැකි යෝජනා
01	පළාත් සභාව සතු ව්‍යාපාරික ආදායම් උත්පාදනයට පවතින සීමා හේතු කොටගෙන සාර්ථක වූ ව්‍යාපෘතිවලින් පළාත් සභාව වෙත ජනනය කරගත හැකි වාසි ආදායම සීමිත ය.	<ul style="list-style-type: none"> • පළාත් සභාව කෙරෙහි ආදායම් උත්පාදනයට ඇති බලතල නම්‍යකරණය කිරීම. මෙමඟින් යම් කිසි සීමාවකට යටත් ව ආදායම වැඩි කාල පරිච්ඡේදවලදී වැඩි ආදායමක් ද, ආදායම අඩු කාල පරිච්ඡේදවලදී අඩු ආදායමක් ද වශයෙන් මහජනයාට පිඩාවකින් තොර ව ආදායම උත්පාදනය කරගත හැකි ය.
02	ව්‍යාපෘතිවලට අවශ්‍ය අරමුදල් ලැබීම ප්‍රමාද වීම හා ප්‍රමාණවත් පරිදි නොලැබීම. මේ නිසා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සැලසුම් කළ ආකාරයට සිදු නොවේ.	<ul style="list-style-type: none"> • ව්‍යාපෘතිවලට අවශ්‍ය අරමුදල් අයවැය සකස් කරන අවස්ථාවේදී ම අදියර ගත කොට සැලසුම සකස් කිරීම.
03	පළාත් සභාව මගින් සාර්ථක ව නිම කරන ලද සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලින්	<ul style="list-style-type: none"> • නියමිත ව පළාත් සභාවට හා මධ්‍යම රජයට වෙන් වෙන් ව අදාළ ආයතන

	අනතුරුව ඒවා මධ්‍යම රජය යටතට පවරාගැනීම	පවරාදීම. සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිම කළ පසු ද අයිතිය මාරු නොවන ලෙසට විධි විධාන සැලසීම.
04	පළාත් සභා නිලධාරීන් අතර සහ දේශපාලකයන් අතර පවතින අයහපත් සම්බන්ධතා හා මත ගැටුම් ව්‍යාපෘති අවශ්‍යතා ප්‍රමුඛගත කිරීමට බාධාවක් වීම.	<ul style="list-style-type: none"> ස්වාර්ථය පසෙක ලා පළාත් සභාවේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා කැප වීමට හා එකම කණ්ඩායමක් ලෙස ක්‍රියා කිරීමට අවශ්‍ය මානසික දියුණුව හා උපදේශනයන් ලබාදීම.
05	පළාත් සභාවට ප්‍රමාණවත් පරිදි සුදුසුකම් හා කුසලතා සහිත සේවක පිරිසක් නොමැති වීම හා බඳවාගත් පසු පුහුණු හා සංවර්ධන වැඩසටහන් නොලැබීම.	<ul style="list-style-type: none"> සෑම තනතුරකට ම අදාළ නිර්ණායක යටතේ පමණක් සේවකයින් බඳවාගැනීම හා අවශ්‍ය තීරණ හා අයවැය වෙන් කරවා සේවකයන් උදෙසා පුහුණු වැඩසටහන් සංවිධානය කිරීම

12 යෝජනා සහ නිර්දේශ

දශක තිහක පමණ කාලයක් ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති වාර්ගික අර්බුදයට පිළියමක් වශයෙන් ස්ථාපිත කළ පළාත් සභා ක්‍රමය වර්තමානය වන විට සුදු අලියෙකැයි සමාජයේ මතයක් මුල් බැස පවතී. එහෙත් පළාත් සභා නවය ම ආවරණය වන පරිදි සිදු කරන ලද මෙම අධ්‍යයනය මඟින් පෙනී ගිය කරුණක් නම් එම මතය සමඟ තවදුරටත් එකඟ විය නොහැකි බව යි. සංවර්ධන කටයුතු ජනතාවට දැනෙන පරිදි ඉටු කරන්නට හැකියාව තිබෙන බැවින් පළාත් සභාවල එලදායීතාව ඉහළ නැංවීම අනිවාර්යයෙන් සිදු විය යුත්තකි. ඒ අනුව අප විසින් සිදුකළ මෙම පර්යේෂණ අධ්‍යයනය හරහා එක්රැස් කරගත් දත්ත සහ තොරතුරු මත පදනම් ව පොදුවේ මතු දැක්වෙන යෝජනා සහ නිර්දේශ අප විසින් ඉදිරිපත් කර ඇත.

- ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා බලතල ලබා දී පළාත් සභා ශක්තිමත් කළ යුතු ය.

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති ඇතැම් බලතල ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකියාවක් පළාත් සභා වෙත ලැබී නොමැත. නිදසුනක් වශයෙන් ඉඩම්, ගොවිජන සංවර්ධන ආදී විෂයයන් සම්බන්ධ බලතල 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් පළාත් සභා වෙත පවරා ඇතත් ඒවා ප්‍රායෝගික ව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවක් මේ වන විට පළාත් සභා සතුව නොමැත. එම නිසා දැනට නාමමාත්‍ර ව පමණක් පළාත් සභා වෙත පැවරී ඇති සමහර බලතල ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවකාශය ද පළාත් සභා වෙත ලබාදී එය නිරීක්ෂණය කිරීමට මධ්‍යම රජය කටයුතු කළ යුතු ය.

- සමගාමී ලැයිස්තුව ඉවත් කොට එහි ඇති බලතල මධ්‍යම රජයට හා පළාත් සභා වෙත ලබා දිය යුතු ය.

සමගාමී ලැයිස්තුවෙහි අන්තර්ගත විෂයයන් 36 සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාව සහ මධ්‍යම රජය යන දෙපාර්ශ්වයට ම නීති සහ ප්‍රඥප්ති පැනවීමේ හැකියාව පවතී. විශේෂයෙන් ම උසස් අධ්‍යාපන, ජාතික නිවාස හා ඉදි කිරීම්, සමාජ සේවා හා පුනරුත්ථාපන, කෘෂිකාර්මික හා ගොවිජන සේවා, සෞඛ්‍ය, විවාහ ලියාපදිංචි කිරීම, මරණ ලියාපදිංචි කිරීම, නගර හා ගම්මාන නම් කිරීම, සමුපකාර, සමුපකාර බැංකුව, වාරිමාර්ග, සතුන්, කුරුල්ලන්, ධීවර, සත්ත්ව පාලන, රැකියා, සංචාරක, ඖෂධ හා විෂ වර්ග ආදී විෂයයන් රාශියක් මේ යටතට අයත් වේ. නමුත් මෙම සමගාමී ලැයිස්තුවේ පවතින යම් යම් ගැටීම් නිසා පළාත් සභා තම සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී විවිධ ගැටලුවලට මුහුණපාති. බොහෝ අවස්ථාවලදී මෙම තත්ත්වය නිසා මධ්‍යම රජය අනිසි ලෙස පළාත් සභා කටයුතුවලට මැදිහත් වීම් සිදු කරනු දැකිය හැකි ය. මධ්‍යම රජය මඟින් පළාත් සභා වෙත බලය පවරා ඇති ඇතැම් විෂයයනට අදාළ ව්‍යාපෘති පිළිබඳ කටයුතු නැවත මධ්‍යම රජය විසින් ඉටු කරන අවස්ථා ද සුලබ ව දැකිය හැකිය. බොහෝ අවස්ථාවලදී සෑම පළාත් සභාවක් ම පාහේ මුහුණදෙන එක ම ආකාරයේ ගැටලුවක් ලෙස මෙම තත්ත්වය දැක්විය හැකිය. නිදසුනක් වශයෙන් ආබාධිත පුද්ගලයනට රෝද පුටු බෙදාදීමකදී පළාත් සභාව විසින් එම පිරිවැයෙන් කොටසක් දරා ශේෂය එම ආබාධිත පුද්ගලයනට දරාගැනීමට හැකි වන අන්දමින් එම

ව්‍යාපෘතිය සිදු කිරීමේදී මධ්‍යම රජය විසින් එවැනි රෝද පුටු බෙදාදීමේ වැඩසටහනක් නොමිලේ ක්‍රියාත්මක කරන අවස්ථා දැකිය හැකිය. මෙවැනි විටකදී ජනතාව තුළ පළාත් සභා පිළිබඳ වැරදි අදහසක් ඇති වීමේ විශාල හැකියාවක් පවතී. මන්ද, ජනතාව එහිදී විශ්වාස කරනුයේ පළාත් සභා නිලධාරීන් විසින් යම් මුදල් ප්‍රමාණයක් වංචා කර ඇති බවකි. එසේ ම තවත් අවස්ථාවලදී මෙවැනි ප්‍රතිලාභ ලබාදීමේ ව්‍යාපෘති මධ්‍යම රජය සහ පළාත් සභාව විසින් යන දෙපාර්ශ්වය ම ඉටු කිරීමට යාමේදී එක ම ප්‍රතිලාභියාට අවස්ථා දෙකකදී ම ප්‍රතිලාභ හිමි විය හැකිය. එවිට ඒ සඳහා සුදුසුකම් ඇති තවත් අය සිටින්නම් එය ඔවුනට සිදුවන විශාල අසාධාරණයකි. එබැවින් මධ්‍යම රජය සහ පළාත් සභා විසින් සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී මනා සම්බන්ධීකරණයක් ඇති ව කටයුතු කිරීමට වගබලා ගත යුතු ය. එසේ ම සමගාමී ලැයිස්තුව අහෝසි කොට පළාත් සභා වෙත ස්වාධීන ව කටයුතු කිරීමේ බලතල ලබා දිය යුතු ය.

- මධ්‍යම රජය විසින් වැඩි මූල්‍ය බලතල ප්‍රමාණයක් පළාත් සභාව වෙත ලබාදිය යුතු ය.

දැනට පළාත් සභාවල පවතින ප්‍රධාන ගැටලුවක් ලෙස ඔවුන් විසින් දක්වා සිටියේ අරමුදල් සම්පාදන ගැටලුවයි. පළාත් සභාව විසින් සැලසුම් කරන බොහොමයක් ව්‍යාපෘති සැලසුම් කළ කාලයට, සැලසුම් කළ ආකාරයට නිම කරගැනීමේ නොහැකියාවක් ඇති වී තිබෙන්නේ ප්‍රධාන වශයෙන් ම මෙම අරමුදල් සම්පාදන ගැටලුව හේතුවෙනි. යම් ව්‍යාපෘතියක් සැලසුම් කොට එය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් මුදල් කොමිසම හරහා ලැබෙන තුරු විශාල කාලයක් බලා සිටීමට පළාත් සභාවලට සිදු ව ඇත. මෙය පළාත් සභාවල ඵලදායීතාව අඩු වීමට විශේෂයෙන් බලපා ඇත. එබැවින් පළාත් සභාවලට ඔවුන්ගේ සැලසුම් නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය මූල්‍ය බලතල ලබාදීමට මධ්‍යම රජය විසින් කටයුතු කළ යුතු ය.

- පළාත් සභාවල සැලසුම් සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ජාතික මට්ටමේ ප්‍රතිපත්තිවල සහාය පැවතිය යුතු ය.

බොහොමයක් අවස්ථාවලදී පළාත් සභාවලට මධ්‍යම රජයේ ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් සහාය අවශ්‍ය වන විටදී එය ලබාදීමට මධ්‍යම රජය ක්‍රියා කළ යුතු ය. එහෙත් එවැනි සහායක් මධ්‍යම රජයෙන් නොලැබෙන අවස්ථා ඇත. නිදසුනක් ලෙස මධ්‍යම පළාත් සභාවේ ලුනු ගොවීන්ගේ සහ දේශීය කිරි නිෂ්පාදකයන්ගේ ගැටලුව පෙන්වාදිය හැකි ය. පළාත් සභාව විසින් ලුනු ගොවීන්ට සහ කිරි නිෂ්පාදකයන්ට සිය නිෂ්පාදන කටයුතු වැඩිදියුණු කරගැනීමට සහනාධාර සපයා ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදන ඉහළ නැංවූව ද මධ්‍යම රජය විසින් එම ගොවීන්ට සුදුසු ස්ථිර වෙළෙඳපොළක් ලබාදීමට කටයුතු කරන්නේ නැත. එසේ ම ලුනු සහ කිරිපිටි ආනයනය කිරීම නිසා දේශීය නිෂ්පාදකයන් මහත් ගැටලුවකට මුහුණපා ඇත. එවිට පළාත් සභාව විසින් සහනාධාර ලබාදී මෙම දේශීය නිෂ්පාදකයන් දිරි ගැන්වූව ද ඒවා අලෙවි කරගැනීමේ ගැටලු නිසා අපේක්ෂිත අරමුණ ඉටු නොවීම හේතුවෙන් පළාත් සභා නිලධාරීහු විශාල අපහසුතාවකට පත් වෙති. එම නිසා වෙළෙඳපොළ ගැටලු මඟ හරවාගැනීමට නම් මධ්‍යම රජය විසින් දේශීය ලුනු සහ කිරි සඳහා ස්ථිර මිලක් ලබාදිය යුතු ය. ඔවුනට සුදුසු ස්ථිර වෙළෙඳපොළක් ඇති කළ යුතු ය. ආනයනික ලුනු සහ කිරි සඳහා වැඩි බද්දක් පැනවිය යුතු ය. එසේ ම

දේශීය නිෂ්පාදකයන්ට ගබඩා පහසුකම් සැපයිය යුතු ය. ඒ ආකාරයට මධ්‍යම රජය පළාත් සභාවලට ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් සහාය අවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී එම සහාය ලබාදීමට මැදිහත් විය යුතු ය.

• පළාත් සභාවල මානව සම්පත දියුණු කළ යුතු ය.

පළාත් සභාවල මානව සම්පතට අදාළ ගැටලු නිරාකරණය කිරීම අනිවාර්යයෙන්ම සිදු විය යුත්තකි. සෑම පළාත් සභාවක ම නිලධාරීන් සමඟ කළ සාකච්ඡා මගින් පෙනී ගියේ ඔවුන්ට නිසි පුහුණු අවස්ථා ආදිය නොලැබෙන බවකි. බොහෝ විට මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් පළාත් සභා නිලධාරීන්ට සාපේක්ෂව වැඩි ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණයක් භුක්ති විඳින බව බොහෝ පළාත් සභා නිලධාරීන්ගේ මතය යි. ඇතැම් විට විදේශ සංචාර හෝ පුහුණු අවස්ථා සඳහා සුදුසුකම් ලත් නිලධාරීන් පළාත් සභාවල සිටියදී මධ්‍යම රජයේ සිටින ඒ සඳහා සුදුසුකමක් නොමැති නිලධාරීන් එවැනි විදේශ සංචාර හෝ පුහුණු අවස්ථා සඳහා යොමු කිරීම නිසා පළාත් සභා මට්ටමින් සිටින දක්ෂ නිලධාරීන් අධෛර්යවත් වී ඇති බවක් පෙනුණි. මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන්ට වඩා අඩු ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණයක් පළාත් සභා නිලධාරීන් භුක්ති විඳින හෙයින් තවත් අවස්ථාවලදී මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් පළාත් සභාවලට ස්ථාන මාරුවීම් ලබා පැමිණීමට මැළිකමක් දක්වති. මේ නිසා පළාත් සභාවලට කුඩම්මාගේ සැලකිලි ලැබී ඇති බවක් පෙනෙයි. පළාත් සභාවල වඩා හොඳ ධාරිතාවක් සහිත, පුළුල් දැනුමක් සහිත නිලධාරීන් රැසක් සිටින බවක් ද පෙනුණි. එහෙත් ඔවුන්ගේ එම ධාරිතාව එලදායි අන්දමින් උපයෝජනය කිරීමක් සිදු වී නොමැත. එම නිලධාරීන් සඳහා වඩා සාර්ථක පුහුණු අවස්ථා ලබාදිය යුතු ය. එසේ ම පළාත් සභාවල නිලධාරීන්ට මනා දිරි දීමනා ක්‍රමයක් (Incentives) ඇති කළ යුතු ය. නිලධාරීන්ට හිමි ප්‍රතිලාභ ලබාදීමේදී මධ්‍යම රජයේ සහ පළාත් සභා නිලධාරීන්ට ඊට වඩා ආකර්ෂණීය ප්‍රතිලාභ ලබාදීමට මධ්‍යම රජය විසින් නිසි ක්‍රමවේදයක් ඇති කළ යුතු ය. පළාත් සභා නිලධාරීන්ගේ සේවය ඇගයීමට සුදුසු වැඩසටහන් ඇති කළ යුතු ය. සුදුසු ස්ථාන මාරු වීම් ලබාදීමේ ක්‍රමවේදයක් ඇති කළ යුතු ය. එසේ ම නිලධාරීන් පළාත් සභා වෙතට අද්දවාගැනීමට සාර්ථක ක්‍රමවේදයක් පැවතිය යුතු ය. එම නිලධාරීන්ගේ දරුවන්ට වඩා හොඳ අධ්‍යාපන අවස්ථා, සෞඛ්‍ය පහසුකම් ආදිය සලසාදීමට පියවර ගත යුතු ය. විශේෂයෙන් ම නිලධාරීන් බඳවාගැනීම, පුහුණු කිරීම ආදී කරුණු සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවලට වැඩි බලතල ලබාදිය යුතු ය. මේ ආකාරයට ඔවුන්ගේ එලදායිතාව ඉහළ නැංවුව හොත් මීට වඩා හොඳ සේවයක් ඔවුන්ගෙන් ලබාගත හැකි වනු ඇත.

• වඩා සාර්ථක දත්ත පද්ධතියක් ඇති කොට ක්‍රියාත්මක කොට පවත්වාගෙන යා යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය භාවිතය කෙතරම් සාර්ථක අන්දමින් සිදු වුව ද පළාත් සභාවල තවමත් සැලකිය යුතු අන්දමින් තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය භාවිත කරන බවක් දැකගත නොහැකි විය. මේ නිසා සැලසුම්කරණ කාර්යයේදී පවා අවශ්‍ය දත්ත නොමැති වීම විශාල ගැටලුවකි. එබැවින් තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය එලදායි අන්දමින් උපයෝගී කරගනිමින් වඩා සාර්ථක දත්ත පද්ධතියක් නිර්මාණය කොට පවත්වාගෙන යාමට පළාත් සභා විසින් කටයුතු කළ යුතු ය. මේ වන විට බස්නාහිර පළාත් සභාවේ කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය විසින් එවැනි දත්ත පද්ධතියක් පවත්වාගෙන යාමේ මූලික අදියරේ කටයුතු කරමින් සිටීම පැසසිය යුත්තකි. විශේෂයෙන් ම දැනට

පළාත් සභාවලට අනුයුක්ත ව සේවය කරන සංවර්ධන නිලධාරීන් මඟින් මෙම දත්ත පද්ධතිය ඇති කොට පවත්වාගෙන යාමට කටයුතු සම්පාදනය කිරීමට පළාත් සභාවලට හැකි ය. නිදසුනක් ලෙස උතුරුමැද පළාත් සභාව විසින් එම පළාත් සභාවේ සංවර්ධන නිලධාරීන් යොදාගෙන පළාත් සභා බල ප්‍රදේශය තුළ සමාජ ආර්ථික දත්ත සමීක්ෂණයක් සිදු කොට ඇත.

- රේඛීය අමාත්‍යාංශ විසින් ප්‍රතිපත්ති සැකසීම සිදු කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය පළාත් සභා වෙත ලබාදිය යුතු ය.

මධ්‍යම රජයේ විවිධ විෂයයන්ට අදාළව රේඛීය අමාත්‍යාංශ රාශියක් පවතී. එහෙත් එකී අමාත්‍යාංශ මඟින් සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉටු වේ ද යන්න විමසා බැලීම අවශ්‍ය වේ. රේඛීය අමාත්‍යාංශ විසින් ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් කිරීමේ කාර්යය මෙන් ම ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යය ද සිදු කරනු ලබයි. මේ හේතුවෙන් පළාත් සභා මඟින් ඉටු විය යුතු කාර්යභාරය ද ඇතැම් විට රේඛීය අමාත්‍යාංශ මඟින් ම ඉටු වනු දැකිය හැකි ය. එනම් රේඛීය අමාත්‍යාංශ පළාත් සභාවේ කාර්යභාරයට ද අනවශ්‍ය ලෙස මැදිහත් වීම් සිදු කරයි. මේ තත්ත්වය මඟින් යම් අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් ඇති කොට ඇත. එම නිසා ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම, පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ආදී කටයුතු රේඛීය අමාත්‍යාංශ මඟින් සිදු කොට එම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යය පළාත් සභා වෙත පැවරිය යුතු ය. පළාත් සභා වෙතට මුදල්, භෞතික සහ මානව සම්පත් ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පාදනය කරන්නේ නම් අදාළ ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව ඔවුන් සතු ව පවතී.

- පළාත් සභා මට්ටමින් සිදු කරන විගණනය විධිමත් කිරීම

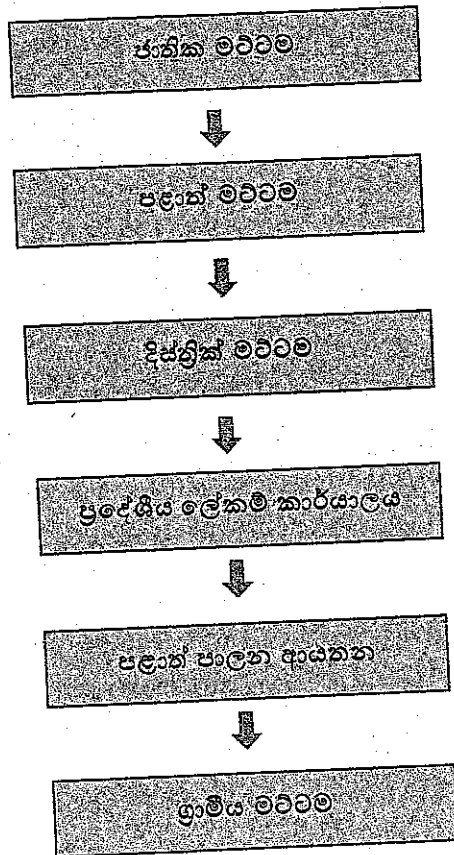
පළාත් සභාවල වාර්ෂික විගණනය සිදු කිරීමේදී ඒ ඒ ක්ෂේත්‍රවලට අදාළ විශේෂඥ දැනුම සහිත විගණන නිලධාරීන් පත් කළ යුතු ය. නිදසුනක් ලෙස කෘෂිකර්ම ක්ෂේත්‍රයට අදාළ විගණන කටයුතු සඳහා එම ක්ෂේත්‍රයට අදාළ විශේෂඥ දැනුම සහිත විගණන නිලධාරියෙකු පත් කළ යුතු ය. එසේ දැනුමක් නොමැති අයකු පත් කිරීමෙන් සිදු වන්නේ එම විෂය ක්ෂේත්‍රයට අදාළව විගණනය සම්බන්ධයෙන් ගැටලු ඇති වීම යි. එවිට පළාත් සභා මඟින් ජනතාවට සේවය කිරීමේ සැබෑ අරමුණින් සිදු කළ වියදම් පිළිබඳ අනවශ්‍ය ලෙස ගැටලුකාරී තත්ත්ව ඇති විය හැකිය.

- සියලු ම පරිපාලන සහ ක්‍රමසම්පාදන සේවකයන් ඒකාබද්ධ සේවයක් යටතට බඳවාගෙන අදාළ විෂයයන් සඳහා විශේෂීකරණය කළ යුතු ය.

දැනට ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය සේවයේ පවතින බඳවාගැනීමේ ක්‍රමවේදය අනුව පරිපාලන සේවයට සහ ක්‍රමසම්පාදන සේවයට වෙන වෙන ම තරඟ විභාග පවත්වා නිලධාරීන් බඳවාගැනෙති. මේ සියලු දෙනා ම උපාධිධාරීන් වෙති. මේ සේවාවන් අතුරින් පරිපාලන සේවයේ නිලධාරීන් තුළ යම් අධිකාරී බලයක් පවතින බව පෙනුණ අතර එම තත්ත්වය අවම කිරීම අවශ්‍ය බව පෙනේ. එබැවින් සියලු ම පරිපාලන සහ ක්‍රමසම්පාදන සේවකයන් රාජ්‍ය සේවයට බඳවාගැනීමේදී එක ම තරඟ විභාගයක් පවත්වා ඒකාබද්ධ සේවයක් යටතට බඳවාගෙන අදාළ විෂයයන් සඳහා විශේෂීකරණය කළ යුතු ය. තව ද, සැලසුම්කරණ නිලධාරීන්ට පරිපාලන නිලධාරීන්ට සමගාමීව ක්ෂේත්‍රයේ ඉහළට යාමට අවස්ථා සලසාදිය යුතු ය.

• ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලනමය සංවිධාන ධුරාවලිය නිවැරදි විය යුතු ය.

විශේෂයෙන් ම වර්තමානයේදී ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලනමය වශයෙන් බලතල බෙදී යාමේ සංවිධාන ධුරාවලිය එතරම් පැහැදිලි භාවයකින් තොර වූවකි. මන්ද යත්, එකී සංවිධාන ධුරාවලියෙහි පළාත් සභා යන පරිපාලන මට්ටමට නිශ්චිත ස්ථානයක් හිමි වී නොමැති බවක් පෙනී යයි. එම තත්ත්වය හේතුවෙන් බොහෝ අවස්ථාවලදී මධ්‍යම රජය විසින් සමහර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සෘජු ව ම පළාත් සභා මට්ටමට පහළ ස්තරවල ඇති දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය හෝ ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාලය හරහා ඒවා ක්‍රියාත්මක කරනු දැකිය හැකි ය. මේ නිසා පහත සඳහන් පරිදි ක්‍රමවත් ධුරාවලියක් ඇති කිරීම පිළිබඳ යෝජනා කළ හැකිය.

එහිදී දිස්ත්‍රික් ලේකම් සහ ප්‍රදේශීය ලේකම් යන මට්ටම්වලට පවරා ඇති සංවර්ධන කටයුතු පළාත් සභා මගින් ඉටු කිරීමට කටයුතු කළ යුතු ය. ඒ අනුව දිස්ත්‍රික් ලේකම් සහ ප්‍රදේශීය ලේකම් යන මට්ටම්වලට පරිපාලනමය කටයුතු පමණක් ලබා දිය යුතු ය.

• නිලධාරීන්ගේ දේශපාලනීකරණය නැති විය යුතු ය.

පළාත් සභාවල ඇතැම් නිලධාරීන් දේශපාලන අතකොළ ලෙස ක්‍රියා කිරීම නිසා අනවශ්‍ය ගැටලු ඇති වී ඇත. එබැවින් නිලධාරීන් සියලු ම දෙනා අතර එකමුතුවක් පැවතිය යුතු අතර එක මතයක සිටිමින් ක්‍රියා කිරීම ද අත්‍යවශ්‍ය වේ.

- බාහිර පාර්ශ්ව සමඟ ඇති සම්බන්ධතාව වැඩි කළ යුතු ය.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGO) පෞද්ගලික අංශය සමඟ ඒකාබද්ධ වී විවිධ වූ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කළ යුතු ය.

- සමස්ත රාජ්‍ය යාන්ත්‍රණය සඳහා ම එක දිගකාලීන සැලසුමක් සකස් කොට ඒ ඒ පළාත් සභාවට එම සැලසුම තුළ අදාළ කාර්යභාරය පැහැදිලි ව දැක්විය යුතු ය.
- සැලසුම් සැකසීමේදී මහජන අදහස් වැඩි වශයෙන් සැලකිල්ලට ගැනීමට සුදුසු ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතු ය.
- පළාත් සභා විසින් උපයෝගීතාව බදු ආදායම මධ්‍යම රජය විසින් එකතු කරගන්නා බැවින් පළාත් සභාවට ලැබෙන ප්‍රතිලාභ අඩු ය. එම නිසා පළාතට ලැබෙන ප්‍රතිලාභ වැඩි කළ යුතු ය.
- දේශපාලනඥයනට සහ රාජ්‍ය පරිපාලකයනට උපායමාර්ගික සැලසුම්කරණය පිළිබඳ නිසි දැනුම ලබාදිය යුතු ය.

13 ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සම්මුඛ පරීක්ෂණය

13.1.1 පළාත් සභාව මගින් ක්‍රියාත්මක තෝරාගත් ව්‍යාපෘතියක ඵලදායීතාව පිළිබඳ සොයා බැලීම මෙහිදී එක් එක් පළාත් සභාව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ව්‍යාපෘති නවයක ප්‍රතිලාභීන් පිරිසක් සමඟ කරන ලද ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සම්මුඛ පරීක්ෂණ මගින් එක් රැස් කරගත් තොරතුරුවල සාරාංශයක් මතු දැක්වේ.

තෝරාගත් ව්‍යාපෘති

පළාත	තෝරාගත් ව්‍යාපෘතිය	ලැබූ ප්‍රතිලාභ	ගැටලු
බස්නාහිර පළාත	කිරි ගොවි ගම්මාන ව්‍යාපෘතිය	<ul style="list-style-type: none"> කිරි ගොවීන්ට පර්චස් 20 ක තෘණ ඒකකයක්, තණකොළ කපන යන්ත්‍ර, කිරි කැන්, තණකොළ කොටු විධිමත්ව පවත්වාගෙන යාමට සහාය වන "Sprinkler" නම් ව්‍යාපෘතිය හඳුන්වාදී ඇත. මේ හරහා ඵලදෙනුන්ගෙන් ලැබෙන කිරි ප්‍රමාණය වැඩි වී ඇත. රැකියාවෙන් ලද ආදායම මගින් ඇතැමුන් හට තම නිවසට විදුලිය ලබාගැනීමට හැකි වීම. තම දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය මුදල් සහ පවුලක නඩත්තු වියදම් සඳහා මුදල් සපුරා ගැනීමට හැකි වීම. අභිජනන වෙළෙඳපොළ හරහා නියම ප්‍රමිතියකින් යුත් සතුන් ඉතා ඉහළ මිලකට අලෙවි කරගැනීමේ හැකියාව ද පවතී. 	<ul style="list-style-type: none"> දේශපාලන පක්ෂපාතීත්වය මත නියම ප්‍රතිලාභීන් හට ප්‍රමුඛතාව නොලැබී ගොස් වෙනත් පුද්ගලයන් හට ප්‍රතිලාභ ගලා යාම. බෙදාදෙන උපකරණවල පවතින ගුණාත්මක භාවය ඉතා ම පහළ මට්ටමක පැවතීම. වෙළෙඳපොළ කිරි මිල ප්‍රමාණවත් නොවීම. ප්‍රවාහන ගැටලු ශ්‍රමිකයන් වැඩි කරගැනීම දේශීය කිරි පිළිබඳ පවතින නොදැනුවත්කම රාජ්‍ය ආයතන මගින් කිරි ගොවීන්ට ප්‍රමාණවත් සහනයක් නොලැබීම.
උතුරුමැද පළාත	ගල්පොත්තේගම වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කොට ප්‍රදේශයේ කෘෂිකාර්මික කටයුතු වැඩිදියුණු කිරීම	<ul style="list-style-type: none"> වැව ආශ්‍රිත ව කුඹුරු අක්කර 325 කට කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ජල අවශ්‍යතා සපුරාගැනීමට හැකි වීම මේ හේතුවෙන් ගොවීන්ට මාස් කන්නයේ 	<ul style="list-style-type: none"> මධ්‍යම රජය මගින් අරමුදල් ලබාගැනීමට විශාල උත්සහයක් දැරීමට සිදු වීම. ව්‍යාපෘතිය අවසන් කිරීමට විශාල කාලයක් ගත වීම.

		<p>කෘෂිකාර්මික කටයුතු පහසුවෙන් කරගැනීමට හැකි වීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> අවශ්‍ය ව්‍යාපෘතිය අනුමත කරවාගැනීම අපහසු වීම. ව්‍යාපෘතියට සමගාමීව ඉදි විය යුතු රළපනාව, ඇළ මාර්ග, අමුණු සහ වෙල්ල ආදී වැව් අංග තවමත් ඉදි කර අවසන් කරගැනීමට නොහැකි වී තිබීම.
මධ්‍යම පළාත	<p>පානදුම්බර ලිය සෙවණ, මැදරට ලිය අභිමන් ව්‍යාපෘතිය යටතේ පවත්වාගෙන යනු ලබන “හෙළ රස අහර පියස සහ රූපලාවන්‍ය පුහුණු මධ්‍යස්ථානය”</p>	<ul style="list-style-type: none"> කාන්තාවන් රැසකට ස්වයං-රැකියාවක් වශයෙන් ආහාර පිළියෙළ කොට අලෙවි කිරීමේ අවස්ථාව හිමි වී තිබීම. තවත් පිරිසකට රූපලාවන්‍ය දැනුම නොමිලේ ම ලබාගැනීමට මෙන් ම එම දැනුම ප්‍රායෝගික ව භාවිතයට ගැනීමට අවශ්‍ය පහසුකම් ද ලැබී තිබීම. 	<ul style="list-style-type: none"> අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන ලබාගැනීම තරමක් ගැටලුකාරී වීම. ඉඩ පහසුකම් ප්‍රමාණවත් නොවීම. වර්ෂාව පවතින අවස්ථාවලදී පාරිභෝගිකයන්ට මෙම ස්ථානයේ රැඳී සිට ආහාර ගැනීම අපහසු වන බැවින් වර්ෂාව සහිත දිනවලදී අලෙවිය අඩු වීම.
වයඹ පළාත	<p>“හෙළ බොජුන් අවන්හල් ක්‍රමය” හරහා ප්‍රදේශයේ කාන්තාවන්ට ස්වයං-රැකියා අවස්ථා ලබාදීමේ වැඩසටහන</p>	<ul style="list-style-type: none"> රැකියා අවස්ථා හිමිවීම. නිවෙස්වල ඵ්දිනෙදා වියදම් ආවරණය කරගැනීමට හැකි වීම. ළමුන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතුවලට වියදම් විශේෂයෙන් අමතර පංති ගාස්තු වැනි දෑ දැරීමට හැකි වීම. විසවලින් තොර දේශීය ආහාරවලට ඔවුන්ගේ පවුල්වල සාමාජිකයන් ද හුරු කරගැනීමට අවස්ථාව හිමි වීම. 	<ul style="list-style-type: none"> සීමිත අලෙවිසල් ප්‍රමාණයක් පැවතීම. පාරිභෝගිකයන් සියලු දෙනා හට සුමට ව සේවය ලබා දීමට අලෙවිසල්හි පවතින ඉඩ පහසුකම් හා සෙසු භෞතික පහසුකම් ප්‍රමාණවත් නොවීම.
උතුර පළාත	<p>ප්‍රාථමික පාසල් ගොඩනැගිල්ලක් ඉදි කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> ඉදි කෙරුණු නව පන්ති කාමර නවීන පහසුකම්වලින් සමන්විත වීම. උදා :- කුඩා පුස්තකාලයක් හා ස්මාර්ට් පන්ති කාමරයක් සිසුන් 300 ක් සඳහා ඉඩ පහසුකම් පැවතීම නිසා නව වර්ෂය සඳහා පළමු ශ්‍රේණියට වැඩි සිසුන් 	<ul style="list-style-type: none"> පළාත් සභාව සතු තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩලයේ හිඟය හේතුවෙන් ව්‍යාපෘතිය නියමිත කාලසීමාවේදී සම්පූර්ණ කිරීමට නොහැකි වීම.

		පිරිසක් ඇතුළත් කරගැනීමට හැකි වීම.	
නැගෙනහිර පළාත	මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කයේ මත්සා ගොවිපොළ	<ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රදේශයේ රැකියා උත්පාදනය වීම • නිලධාරීන් විසින් ප්‍රතිලාභීන් පුහුණු කරනු ලබන අතර ප්‍රතිලාභීන් විසින් ම මෙම ගොවිපොළ පවත්වාගෙන යාම හැකි වී ඇත • මිලිදිය කර්මාන්තයේ වැඩි මත්සා අස්වැන්නක් ලබා ගැනීමට හැකි වීම. 	<ul style="list-style-type: none"> • සමූපකාර සමිති සාමාජිකයන් අතර සහයෝගීතාවක් නොමැති වීම ප්‍රශ්නයකි. සමහර සාමාජිකීන් ව්‍යාපෘතියට උනන්දුවක් දක්වන්නේ නැත. • රැකියා උත්පාදනය ප්‍රමාණවත් නොවීම. • මත්සා පැටවුන් ලබාදෙන කාලය නිශ්චිත නොවන හෙයින්, ව්‍යාපෘතිය සැලසුම් කිරීමට අපහසු වීම. ඇතැම් විට පාලනය කළ නොහැකි බාහිර සාධක නිසා මාළු පැටවුන්ගේ අස්වැන්න නිසි පරිදි ලබාගත නොහැකි වීම. • අවශ්‍ය කාලයේදී ප්‍රමාණවත් කම්කරුවන් ලබාගැනීම ගැටලුවක් වීම.
දකුණු පළාත	අයිස්ක්‍රීම් නිෂ්පාදන ව්‍යාපෘතිය	<ul style="list-style-type: none"> • නිෂ්පාදන ව්‍යාපාරය සම්බන්ධ ව ඉතා පුළුල්, ප්‍රමාණවත් දැනුමක් ලැබීම. • ඔවුන් සඳහන් කළ අන්දමට දැනුම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව හා තවදුරටත් උපකරණ, වැඩිදුර පුහුණුව අවශ්‍ය බව ද සඳහන් කෙරිණි. ඇතැමෙකු ප්‍රකාශ කර සිටියේ තම ප්‍රදේශයේ අතිරික්ත ව පවතින පලතුරු ආශ්‍රයෙන් නිෂ්පාදනයන් කිරීමට මඟ පෙන්වුවා තම් මෙයට වඩා ප්‍රතිලාභ ලැබිය හැකි බව යි. 	<ul style="list-style-type: none"> • ලබාදුන් ප්‍රායෝගික පුහුණුවේ හිඟ බව • උපකරණවල මිල අධික බව • මහා පරිමාණ ව්‍යාපාර සමඟ ස්වයං රැකියාවට වෙළෙඳපොළේ තරඟකාරීත්වය ජයගත නොහැකි බව • හඳුනාගත් ව්‍යාපෘතිය සෑම කෙනකුට ම නියැලීමට හැකි දෙයක් නොවීම. • අමුද්‍රව්‍ය සැපයුම්කරුවන් සොයාගැනීමේ අපහසුතා තිබීම. • සමහර නිලධාරීන් පෞද්ගලික සම්බන්ධතා මත ප්‍රතිලාභ දීම සිදු කිරීම.

			<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීමට ප්‍රාග්ධනය නොමැති වීම.
සබරගමුව පළාත	මැටි කර්මාන්තය සඳහා ප්‍රතිපාදන ලබාදීම	<ul style="list-style-type: none"> මැටි කර්මාන්තයේ නියැලෙන පවුල් 57 ක් සඳහා වැඩ මඩු සාදා ගැනීමට එක් පවුලකට රු.70000.00 ක වටිනාකමින් යුත් ද්‍රව්‍යමය ආධාර හිමි වී තිබීම අවශ්‍ය කරනු ලබන අනෙකුත් අමුද්‍රව්‍ය හා ශ්‍රමය ප්‍රතිලාභීන් විසින් රැස් කරගැනීමට උපදෙස් ලබාදීම. විසිතුරු මැටි කර්මාන්තය දිරි ගැන්වීම සඳහා පුහුණු වැඩසටහනක් පැවැත්වීම. මෙම ව්‍යාපෘතියට පෙර මෙම ගම්මානය සඳහා ප්‍රවේශ වීමට තිබූ කුඩා මාර්ගය මූලික පියවර ලෙස පළල අඩි 8 ක් ලෙස ද දෙවන පියවර ලෙස පළල අඩි 10 ක් දක්වා ද පුළුල් කර කොන්ක්‍රීට් අතුරා ඇත. 	<ul style="list-style-type: none"> නිෂ්පාදන වැඩි වීමත් සමග මැටි ලබාගැනීමට ඇති ස්ථාන සීමා සහිත වීම. මැටි ප්‍රවාහනයේදී නීතිමය බාධා ඇතිවීම අමුද්‍රව්‍ය ලබාගැනීම ගැටලුවක් වී තිබීම. මැටි අඹරාගැනීම සඳහා ඇඹරීමේ යන්ත්‍ර එකක් පමණක් තිබීමෙන් වැඩි නිෂ්පාදන සිදු කිරීමේදී බොහෝ දුෂ්කරතා ඇත. යම් ප්‍රදේශවල නිෂ්පාදන අලෙවි කරගැනීමට ඉඩ නොලැබීම.
ලාභ පළාත	හෙළ බොජුන් අවන්හල් ක්‍රමය	<ul style="list-style-type: none"> කාන්තාවන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකට රැකියා අවස්ථා හිමි වීම. ස්වයං රැකියාව ඇරඹීමට අවශ්‍ය උපකරණවලින් 50% ක් පමණ පළාත් සභාව මගින් ලබාදී තිබීම. 	<ul style="list-style-type: none"> අමුද්‍රව්‍ය මිල ඉහළ ගියද, පිහින ලද ආහාරවලට පාලන මිලක් පැවතීම. සනීපාරක්ෂක පහසුකම් නොමැති වීම. ජල පහසුකම් නොමැතිවීම. ආරක්ෂාව පිළිබඳ ගැටලු පැවතීම.

සමස්තයක් වශයෙන් තෝරාගත් ව්‍යාපෘති සියල්ල ම සලකා බැලූ විට පොදුවේ දැකගත හැකි කරුණු කිහිපයක් පහත සඳහන් කර ඇත.

- බොහෝමයක් ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේදී සිදු වී ඇත්තේ පළාත් සභාවේ අදාළ නිලධාරීන් විසින් හඳුනාගත් අවශ්‍යතා පදනම් කරගෙන ව්‍යාපෘති සඳහා සැලසුම් සකස් කිරීමයි. ඒ හැර සාප්‍රචම ජනතා අදහස් ලබාගෙන ඇති ව්‍යාපෘති ද පවතී.

- අධ්‍යයනය කළ සෑම ව්‍යාපෘතියක් මඟින්ම එහි ප්‍රතිලාභී ජනතාව එම ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ විවිධ ප්‍රතිලාභ ලැබූ බව සඳහන් කර ඇත. එහිදී මූල්‍යමය වශයෙන් මෙන් ම භෞතිකමය වශයෙන් ද එවැනි ප්‍රතිලාභ ජනතාවට හිමි වී ඇති බව පෙනී යයි.
- විශේෂයෙන් ම මෙම සෑම ව්‍යාපෘතියක් ම පාහේ ජනතාවගේ ජීවන තත්ත්වය උසස් කරගැනීමට ඉවහල් වී ඇති අතර ඒ අනුව එම ප්‍රතිලාභී ජනතාවට අදාළ ව්‍යාපෘති මඟින් රැකියා අවස්ථා ජනිත වීම, ආදායම් මට්ටම ඉහළ යාම දක්නට ලැබිණි.
- ව්‍යාපෘතිය මඟින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමේදී අනුමත වීමේ ක්‍රියාවලිවල පවතින ප්‍රමාද වීම ආදී ගැටලු කිහිපයක් ඇති වී තිබුණි. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වීමේදී ඒ ඒ ව්‍යාපෘතියට ආවේනික වූ දුර්වලතා පවතින බව පෙනී ගිය කරුණකි.
- සෑම ව්‍යාපෘතියක ම ප්‍රතිලාභීන් පැවසුවේ අදාළ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී නිලධාරීන්ගෙන් විශාල සහයෝගයක් හිමි වූ බවකි. එම සෑම ව්‍යාපෘතියක ම එලදායීතාව වැඩිදියුණු කිරීමට ද විවිධ යෝජනා එකී ප්‍රතිලාභීන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලදී.

මේ සෑම ව්‍යාපෘතියක් ම ඉතා කුඩා ප්‍රමාණයේ ව්‍යාපෘති වුව ද, ඒවා මඟින් ජනතාව සෘජු ව ම ප්‍රතිලාභ ලබා ඇත. එහෙත් ජාතික මට්ටමේ ප්‍රතිපත්ති නොමැති වීමද ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ විවිධ ගැටලුසහගත තත්ත්වයන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇත.

14 සාරාංශය

මෙම අධ්‍යයනය මඟින් පෙනී ගිය කරුණක් නම් 'පළාත් සභා යනු සුදු අලියෙකි' යන මතය සමඟ එකඟ විය නොහැකි බව යි. මූලිකවම පළාත් සභා එම තත්ත්වයට පත් වීමට හේතු වී ඇත්තේ දේශපාලකයන් විශාල පිරිසක් නඩත්තු කිරීමට සිදු වීමත් ඔවුන්ගේ අභිමතය පරිදි සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සිදු වීමත් සහ එම ව්‍යාපෘති එලදායී බවින් තොර වීමත් ය. එසේ ම පළාත් සභා මඟින් වඩා හොඳ ව්‍යාපෘති සැලසුම් කළත් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී විශාල වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ගැටලුවකට මුහුණපා සිටින අතර මෙම ගැටලුව නිසා අවශ්‍යතා කොතෙකුත් කිවුණ ද ඒවා අතුරින් ඉතා ම අතලොස්සකට පමණක් ප්‍රමුඛතාව ලබාදීමට සිදු වී ඇත. එම ප්‍රමුඛතාව ලබාදෙන ව්‍යාපෘති පවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ප්‍රතිපාදන නොලැබෙන අතර ලැබෙන ප්‍රමාණය ද එකවර නොලැබේ. මේ නිසා අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ළඟා කරගැනීම අපහසු වී ඇත.

ප්‍රධාන වශයෙන් ම සමගාමී ලැයිස්තුවේ පවතින ගැටලුකාරී තත්ත්ව නිසා පළාත් සභාවල බලතල බෙදී යාමේ ක්‍රියාවලිය වඩාත් සංකීර්ණ වී ඇත. මේ නිසා ද පළාත් සභාවලට ස්වකීය අරමුණු මුදුන්පත් කරවාගැනීම විශාල ගැටලුවක් බවට පත් වී ඇති බව අප විසින් නිරීක්ෂණය කරන්නට යෙදුණි. මෙහිදී මධ්‍යම රජය විසින් පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන , ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් කිරීමේ කාර්යය සිදු කොට ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය පළාත් සභා වෙතට ලබා දිය යුතු ය.

තව ද, පළාත් සභාවල මානව සම්පත් කළමනාකරණයට සම්බන්ධ යම් යම් ගැටලු පැවතියද වඩා හොඳින් උපයෝජනය කළ හැකි මානව සම්පත් ද පවතින බව පෙනුණි. පළාත් සභාවල ප්‍රාග්ධන වියදමට සාපේක්ෂ ව පුනරාවර්තන වියදම වැඩි බව පැවසුණද සත්‍ය වශයෙන් ම එකී පුනරාවර්තන වියදමෙහි වැඩි වශයෙන් ම අන්තර්ගත වන්නේ පළාත් සභා පාසල්වල ගුරුවරුන්ගේ වියදම් සහ පළාත් සභා රෝහල්වල වෛද්‍යවරුන්ගේ වියදම් ය. එම ප්‍රමාණය හැරුණු විට අනෙකුත් පුනරාවර්තන වියදම් ඇත්තේ ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකි. අධ්‍යාපනය සහ සෞඛ්‍යය වෙනුවෙන් කළ එම වියදම් ගත් විට ඒවා අනාගත ආයෝජන වේ. ඒ අනුව පළාත් සභාවල ප්‍රාග්ධන වියදමට සාපේක්ෂ ව පුනරාවර්තන වියදම වැඩි වේ ද යන්න මතභේදාත්මක කරුණකි.

අවසාන වශයෙන් මෙම අධ්‍යයනය මඟින් එක්රැස් කරගත් දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනතුරුව අප විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභාවල එලදායීතාව තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීමට අවශ්‍ය නිර්දේශ සහ යෝජනා ඉදිරිපත් කර ඇත.

15 ආශ්‍රිත මූලාශ්‍ර

- Baye T.G., 2017, Center-periphery relations, local governance and conflicts in Ethiopia: the experience of Metekel province, Social Identities, DOI:10.1080/13504630.2017.1310040
- Blaho A., N.A., CENTRE – PERIPHERY TENSIONS REGARDING CENTRAL AND EASTERN EUROPE, university of West- Hungary, Institute of International and Regional studies, Sopron, Hungary.
- Doorenspleet R., 2001, Centre-Periphery Relations & Devolution, Department of Political Science, Leiden University
- Fernando R.L.S., 1992, Sri Lankan Decentralization Dilemma: Technical And Political Perspectives, Unpublished Dissertation, University of Manchester, UK.
- Gunawardena A.S., 1991, PROVINCIAL COUNCILS STRUCTURES & ORGANISATION, Centre for Regional Development Studies
- Mookherjee D., 2014, Political Decentralization, Department of Economic, Boston University
- Senanayake R.M.B., 2013, How did the Provincial Councils become white elephants?, <https://www.colombotelegraph.com/.../how-did-the-provincial-councils-become-white...>
- Suriyakumaran C., 1991, DEVOLUTION IN SRI LANKA: ORIGINS AND CONCEPTS, Centre for Regional Development Studies
- The local government in Sri Lanka, Retrieved August 02, 2018 from [www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Sri Lanka.pdf](http://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Sri_Lanka.pdf)
- Thomas G.M., N.A., Centre, State Relations in India, ompei College Aikala, D.K.
- හේරත් එච්. එම්. ඒ සහ හේරත් එච්. එම්. ඩී. ඩී., 2016, ශ්‍රී ලංකාව තුළ බලය බෙදීම: ගැටලු සහ අභියෝග, ISBN-978-955-53317-2-2
- විතානවසම් ඒ., 2007, ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩු ක්‍රමය සහ දේශපාලනය, ISBN-978-955-50516-0-6
- ඇදගම එම්., 2005, බලය බෙදීම කුමක්ද? කුමකටද? කෙසේද?, ISBN-978-955-99200-0-7
- හේමන්ත එන්., 2006, ශ්‍රී ලංකාවේ ජන වාර්ගික අර්බුදය සම්බන්ධ එකඟතා සහ විරෝධතා, ISBN-955-997-05010-8
- ධම්ම දිසානායක, “පලා බබා අපිට එපාද?”, ලංකාදීප, 2018.08.24
- 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත.

